

MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

POLİTİKA VE STRATEJİ GRUBU

İskoçya, Birleşik Krallık

Çalışma Gezisi Raporu

28 Eylül – 6 Ekim 2004

İÇİNDEKİLER

1. MEGEP'İN AMACI:	3
2. POLİTİKA VE STRATEJİ GRUBU İSKOÇYA ÇALIŞMA GEZİSİ	4
2.1. Amacı:	4
2.2. Çalışma Ziyaretinin Tarihi:	4
2.3. Çalışma Ziyaretinin Süresi:	4
2.4. Çalışma Ziyaretine Katılanlar:	5
2.5. İskoçya Çalışma Gezisi Programı:	6
3. ZİYARET EDİLEN KURUMLAR VE OKULLAR	9
4. İSKOÇYA, BİRLEŞİK KRALLIK HAKKINDA GENEL BİLGİLER	9
4.1. Arka Plan	9
4.2. Coğrafi, Demografik ve Ekonomik Göstergeler	10
4.3. Konuşulan Diller	11
4.4. Eğitim Sisteminin Temeli: İlkeler ve Mevzuat	11
4.5. Eğitim ve öğretim sisteminin organizasyonu ve idaresi için sorumlulukların dağıtılması	14
5. İSKOÇYA'DA GENEL VE MESLEKİ EĞİTİM SİSTEMİ	21
5.1. ZORUNLU EĞİTİM, OKUL ÖNCESİ EĞİTİM:	22
5.2. ZORUNLU EĞİTİM VE ÖĞRETİM (TEMEL OKUL)	24
5.2.1. ZORUNLU İLKÖĞRETİM	24
5.2.2. ZORUNLU ORTAÖĞRETİM	28
6. ZORUNLU EĞİTİM SONRASI GENEL VE MESLEKİ ORTAÖĞRETİM	32
7. ÇALIŞMA İLE BİRLEŞTİRİLMİŞ İLK MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM	34
8. İLERİ KADEME MESLEKİ EĞİTİM	38
8.1. KOLEJLER:	39
8.2. İSKOÇYA'DA MESLEKİ EĞİTİM SİSTEMİNİN PLANLANMASI, KOORDİNASYONU, UYGULANMASI, DENETİMİ VE FİNANSMANI	42
9. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ:	49

10.	İSKOÇYA'DA MESLEKİ ÖĞRETİM SİSTEMİNE DAHİL OLAN KURUMLAR: ----	51
11.	İSKOÇ MESLEKİ EĞİTİMİNDE KURUMSAL ÇERÇEVE-----	54
12.	ÜNİVERSİTE İLERİ KADEME EĞİTİMİ-----	55
13.	YETİŞKİNLER İÇİN SÜREKLİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM -----	57
14.	ÇALIŞMA GEZİSİNE KATILAN POLİTİKA VE STRATEJİ GRUBUNUN GÖZLEM VE YORUMLARI-----	64
16.	İSKOÇYA EĞİTİM SİSTEMİ HAKKINDA ÖZET RAPOR -----	68

1. MEGEP'İN AMACI:

Beş yıllık bir süreyi kapsayan Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP), Avrupa Komisyonu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan bir anlaşma sonucu yürürlüğe girmiştir ve toplam 58.2 milyon euroluk bir bütçesi bulunmaktadır. Proje, Türkiye'deki meslekî eğitim sistemine yabancı bir yapının dayatılmasını değil, sistemin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Etkili bir meslekî eğitim sistemi, o sistemin iş piyasasındaki dinamik kuvvetlerle uyumuna ve hizmet ettiği kültüre olan saygısına dayanır. İş piyasasındaki dinamik kuvvetler sanayi ve ticaretin gereksinimlerine (bu, tamamen olmamakla birlikte büyük ölçüde ulusal düzeyde tanımlanabilen talep tarafıdır) ve bu gereksinimleri mevcut şekliyle karşılayıp gelecekte alacağı şekilde uyum gösterebilecek eğitilmiş bireylerin var olmasıdır (bu da daha yerel düzeyde tanımlanabilen arz tarafıdır).

Proje, karar makamlarına, meslekî eğitim konusunda günümüzde uluslararası alanda meslekî eğitim uygulamalarını ve yakın dönemde yaşanan yerelleşme deneyimlerine ilişkin bilgileri sağlamaktadır.

Projenin nihai sonucu ulusal ve uluslararası güvenilirliği olan bir Ulusal Yeterlilik Sistemini içinde barındıran güçlü ve kaliteli bir meslekî eğitim sistemi olacaktır.

Genel Amaç:

Türkiye'deki meslekî ve teknik eğitim sisteminin sosyo-ekonomik ihtiyaçları ve hayat boyu öğrenme ilkelerine uygun biçimde iyileştirilmesi sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı aracılığı ile Türk Hükümetine yardımcı olmak.

Özel Amaçlar:

- Meslekî eğitim sisteminin ulusal ihtiyaçlarla ilişkisinin ve kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlamak.
- Meslekî eğitimle ilgili kamu yönetiminin, sosyal ortakların ve işletmelerin kuramsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde güçlendirmek.
- Meslekî eğitim sisteminin yerinden yönetime geçme sürecini hızlandırmak.

Beklenen Çıktılar,

- Sanayi kuruluşları ve diğer sosyal ortaklarla işbirliği, işbirliği içinde geliştirilen ve iş piyasasının ihtiyaçlarını karşılamaya dönük biçimde tasarılan yeni bir ulusal meslek standartları sistemi oluşturmak.
- Tüm düzeylere uygun değerlendirme not verme ve belgelendirmeyi öngören ve benimsenmiş olan meslek standartlarına dayanan yeni bir ulusal meslekî yeterlilik sistemi oluşturmak
- Ulusal yeterlilik sisteminin öngördüğü göstergelere göre hazırlanmış ve hem başlangıç düzeyindeki meslekî eğitimi hem de sürekli eğitimi kapsayan yeterliğe dayalı modüler programlar hazırlamak.
- Mikro projeleri uygulayarak aşağıdan yukarıya güçlendirme yaklaşımını gerçekleştiren ve birer yenilik aracı olarak işlev gören okulları faaliyete geçirmek.
- Tüm düzeylerde ve program alanlarında benimsenmiş olan ulusal standartları tutarlı biçimde uygulamak yoluyla kalite güvencesi sağlayan yeni bir belgeleme sistemi oluşturmak.
- İş piyasasının, yerel ihtiyaçlarına daha iyi cevap veren ve il düzeyinde üçlü ve güçlü bir yapıya dayanan yerelleştirilmiş yeni bir meslekî eğitim yönetim sistemini hayata geçirmek.
- Okul yöneticileri, öğretmenler ve değişime aracılık edecek kişilerin yüksek kalite eğitimi için geliştirilen kurumsal geliştirme programları hazırlamak ve uygulamak.

Proje Etkinlikleri:

- Reform projesinin organlarının oluşturmak.
- İş piyasasında ihtiyaç çözümlenmeleri yapmak.
- Meslek standartlarını gözden geçirmek ve geliştirmek.
- Meslekî eğitim standartlarını geliştirmek
- Ulusal meslekî yeterlikler sistemini kurmak.
- Ulusal meslekî yeterliklere dayalı program reformu yapmak.
- Hayat boyu öğrenme politikası oluşturmak.
- Kalite güvence sistemi geliştirmek.
- Okul düzeyindeki uygulama ve reformu yaygınlaştırma çalışmalarına önderlik yapabilmeleri için okul yöneticilerini geliştirmek.
- Yeni programları yeni bir yaklaşımla uygulamaları ve yaygınlaştırabilmeleri için öğretmenleri yetiştirmek.
- Meslekî eğitim için tüm düzeylerde toplumsal ortaklık geliştirmek.
- Meslekî eğitim reformu konusunda bilgilendirme ve tanıtım yapmak.
- İş görenleri eğiterek, uluslararası ortaklıklar kurarak tüm düzeylerde yönetim işlevlerini tanımlamak.
- Bölgesel meslekî eğitim stratejilerini güçlendirebilmek için bölgesel kapasite yaratmak.
- Memurları, merkezî ve bölgesel düzeyde yetiştirmek.

2. POLİTİKA VE STRATEJİ GRUBU İSKOÇYA ÇALIŞMA GEZİSİ

2.1. Amacı:

İskoçya meslekî eğitim sistemini tanınmak, uygulamaları yerinde görmek, incelemelerde bulunmak, ülkemiz meslekî ve teknik eğitim sistemiyle kıyaslamak suretiyle farklılıkları belirlemek bunun sonucunda kazanılan bilgi, görgü ve deneyimlerden yararlanılarak, ülkemizin öncelik ve ihtiyaçları doğrultusunda MEGEP'in amaçlarının gerçekleştirilmesini destekleyici strateji ve politikalar geliştirmek.

Proje kapsamında, meslekî eğitimde rol oynayan sosyal ortakların temsil edildiği Politika ve Strateji grubu oluşturulmuştur. Politika ve strateji grubu; Ulusal Yeterlilik Sistemi ile ilgili çeşitli politikaları ve stratejileri üretmek, standartlar, öğretim programları, yeterlilikler, eğitim-öğretim ve sınav kurumlarının akreditasyonu gibi Ulusal Yeterlilik Sistemi işlevlerini ele almak, meslekî eğitimde önemli rol oynayan kurumların gerçekleştirdikleri belgelendirmenin amaç ve kalıplarını tanımlamak ve Ulusal Yeterlilik Sistemi için kurumsal bir çatı olasılığını da ele almak üzere bir çok çalışma gerçekleştirmektedir.

Bu bağlamda MEGEP Politika ve Strateji grubu İskoçya, Birleşik Krallık'a meslekî ve teknik eğitim ve özellikle Ulusal Yeterlilik Sistemlerinin incelenmesi amacıyla T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sn. Mehmet TEMEL'in başkanlığında ve Glenrothes College işbirliğiyle bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

2.2. Çalışma Ziyaretinin Tarihi: 28 Eylül – 6 Ekim 2004

2.3. Çalışma Ziyaretinin Süresi: 8 gün

2.4. Çalışma Ziyaretine Katılanlar:

İskoçya Çalışma Gezisine, MEGEP kapsamında oluşturulan STRATEJİ VE POLİTİKA GRUBU üyeleri katılmıştır. Hükümet, işçi ve İşveren kesimlerinin temsilcilerinden oluşan grubun üyeleri aşağıda gösterilmiştir.

<u>SIRA NO</u>	<u>ADI VE SOYADI</u>	<u>GÖREVİ</u>	<u>TEMSİL ETTİĞİ KURUM</u>
1	Mehmet TEMEL	Müs.Yrd.	Millî Eğitim Bakanlığı
2	Latif ÇİÇEK	Kurul üyesi	Millî Eğitim Bakanlığı
3	Erdoğan SERDENGEÇTİ	Başkan	Millî Eğitim Bakanlığı
4	Esat SAĞCAN	Genel Müdür	MEB.Çır.ve Yay.Eğİ.Gn.Md.
5	Dr.Bekir TURGUT	Genel Müdür	MEB.Tic.Tur.Öğ.Gn.Md.
6	Nurten DEMİR	Genel Müdür	MEB.Kız.Tek.Öğ.Gen,Md.
7	Hüseyin ACIR	Genel Müdür	MEB.Er.Tek.Öğ.Gen.Md.
8	Hüseyin ATILGAN	Genel Müdür	MEB.Ortaöğ.Gn,Md.
9	Ömer OVACIKLI	Bşk.Yrd.	MEB. EARGED
10	Birol PEKEL	Bşk.Yrd.	MEB.PKM.
11	Göngör ALAM		MEB.MEGEP
12	Ceren ŞAYLAN		MEB.MEGEP
13	Ferhat İLTER		TİSK
14	Dr.Yusuf EKINCI		TÜRK-İŞ
15	Nuran SENAR		TESK
16	Bayram AKBAŞ	Daire Baş.	İŞKUR
17	Şahin SERİM		HAK-İŞ
18	Serhat SALİHOĞLU		DİSK
19	Derya SEVİNÇ		TÜSİAD
20	Ebru TAŞKIN	Tercüman	MEB.MEGEP

2.5. İskoçya Çalışma Gezisi Programı:

GÜN		SAAT	AKTİVİTE
28 Eylül Salı	Ulaşım		Edinburgh'a varış
		1900	Yemek – Premier Lodge
29 Eylül Çarşamba	GENEL EDINBURGH BİLGİLENDİRME TOPLANTISI-	0800	
		0900	Royal Scots Club Marc Cullens, Dr D Astill, Glenrothes College Program akışı ve esneklik Ziyaretlere ve ilişkilere yaklaşımımız İskoç Meslekî Eğitim Haritası Sektörün Finansmanı -Anne Grindley İskoçya'da Meslekî Eğitime Genel Bakış -Dr D Astill -Mike Morris -Mark Cullens -Finansman Konseyi Temsilcisi
		1300	
		13.30	İskoç Parlemtosu üyesi Christine May ile buluşma ve İskoç parlemtosu'nda eğitimle ilgili bütçe oturumuna katılım.

30 Eylül Perşembe	MESLEKİ EĞİTİME BÖLGESEL BAKIŞ FİEF	0900	Meslekî eğitim kurumuna ziyaret Fife College Okulun stratejik rolü Okul profili Öğretim programlarının geliştirilmesi ve eğitimin verilmesi Çıracılık eğitimi Kalite Öğretmen/eğitici eğitimi Ortaklık Faaliyetleri Dr. Craig Thomson Dr. David Astill Mark Cullens Kath Taylor
		1400 16.00	Bölgesel ekonomik kalkınmaya birleşik yaklaşım Fife İskoç Girişimciler Birliği – Yerel işletmelerin ve girişimcilerin ekonomik kalkınmada beceriler ve toplum planlaması bağlamındaki rolleri, Alan Watt Fife Eğitim Konseyi – Jim Belshaw Okullar ve kolejlerin işbirliği Sendikaların rolleri Halk Eğitim Merkezî BRAG Enterprises'a ziyaret.- Lochgelly, Fife -John Oates İhtiyaç içinde bulunan bölgelerde (yüksek işsizlik ve düşük beceriler) toplum kalkınması için gönüllü çalışmalar.
1 Ekim Cuma		0800	
		09.30 11.00am	VELUX – Fife Bölgesi Fabrika Ziyareti Glenrothes College Ulusal ekonomik trendler, beceriler ve istihdam gereklilikleri konusunda uzman görüşü R Mullin Ulusal eğitim ve öğretim üstüne hükümet planlaması - Dr C Thomson
		1200	

		1430 – 1600	Meslekî eğitimle ilgili stratejik ulusal merkezlere ziyaret İskoç İleri Eğitim Birimi- Stirling İskoç İleri Eğitim Kurumları Derneği – Stirling
		16.00	
		1900	
2 Ekim Cumartesi		0830	
		0930 - 1100	Royal Scots Club Program üzerine yorumlar ve ek talepler. Konular ve sonraki adımlar üzerine tartışma.. Dr C Thomson, Dr D Astell, M Cullens, R Mullin, M Morris.
3 Ekim Pazar		09.00	Sosyal Etkinlik: Pitlochry, House of Bruar,
4 Ekim Pazartesi		0800	
	Ulusal Stratejinin Uygulanması	10.45 – 16pm	Meslekî Eğitimin Uygulanmasında Ulusal Merkezler Learndirect / ulusal Meslekî Eğitim Bilgi Merkezî, Rehberlik ve eğitime yönlendirme Scottish Qualification Authority, İskoç Ulusal Yeterlilikler Makamı
5 Ekim Salı		0800	
		0900	İskoç Meslekî Eğitim Sistemi ve ulusal yeterlilikler üzerine sorular, cevaplar ve yorumlar
		1300	
		1400	Kapanış toplantısı ve gelecek çalışmalar üzerine tavsiyeler Dr C Thomson, Dr D Astill, M Cullens, M Morris. Roger Mullin
		1900	
6 Ekim Çarşamba	Edinburgh'dan ayrılış		

3. ZİYARET EDİLEN KURUMLAR VE OKULLAR

Glenrothes College, Fife

Fife College, Fife

İskoç Parlamentosu, Edinburgh

Halk Eğitim Merkezî BRAG Enterprises,- Lochgelly, Fife

VELUX – Fife Bölgesi Fabrika Ziyareti

İskoç İleri Eğitim Birimi- Stirling

İskoç İleri Eğitim Kurumları Derneği – Stirling

Learndirect / Ulusal Meslekî Eğitim Bilgi Merkezî, Glasgow

Scottish Qualification Authority, İskoç Ulusal Yeterlilikler Makamı, Glasgow

4. İSKOÇYA, BİRLEŞİK KRALLIK HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1. Arka Plan

İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'dan oluşan Birleşik Krallık, monarşi ile yönetilen bir ülke olup, anayasa adı altında düzenlenmiş tek bir anayasa metni bulunmamakta , bunun yerine ülke, anayasa gücündeki yazılı mevzuat, yıllar itibariyle oluşan içtihatlarla örf ve adet hukuku ve uluslararası sözleşme hükümlerine dayalı olarak yönetilmektedir. Anayasa niteliğindeki anılan mevzuat Meclis tarafından çıkarılan yeni kanunlar ve anlaşmalarla değiştirilebilmektedir.

Devlet Başkanı Kraliçe Elizabeth II, Başbakan ise İşçi Partisi tarihinde ilk kez partisini peşpeşe yapılan seçimlerle (Mayıs 1997 ve Haziran 2001) Parlamento çoğunluğunu elde ederek iktidara taşıma başarısını gösteren Tony Blair'dir.

İngiltere Parlamentosu Avam Kamarası ve Lordlar Kamarası'ndan oluşmaktadır. Toplam 659 üyesi bulunan Avam Kamarası'nın üyeleri beş yılda bir yapılan seçimlerle belirlenmektedir. 7 Haziran 2001' de yapılan erken genel seçim sonuçlarına göre Meclisteki üç büyük partinin sandalye dağılımı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

İşçi Partisi (Tony Blair, Parti Lideri ve Başbakan) 413

Muhafazakar Parti (William Hague, en son yapılan seçim yenilgisinden sonra istifa etmiş olup, parti liderliği Eylül 2001 içinde seçilen Ian Duncan Smith'e devredilmiştir.) 166

Liberal Demokrat Parti (Nigel Kennedy) 52

Lordlar Kamarası'nın 695 üyesi bulunmaktadır. İşçi Partisi çoğunluk hükümeti tarafından gerçekleştirilen reformlarla soydan geçme asilzadelerin Lordlar Kamarasına katılma hakları sona erdirilmiş, vasiyet yoluyla devredilen Lordluk ünvanı (hereditary peer) feshedilmiştir. Ancak reform süreci boyunca üyelikleri devam ettirmek üzere 758 hereditary peer arasından 92 üye seçim yoluyla belirlenerek bu süre zarfında üyeliklerinin devamı sağlanmıştır. Bu arada İşçi Partisinin Lordlar Kamarasına ilişkin reform çalışmalarını sürdürmekte olduğu bilinmektedir.

Diğer taraftan, Blair hükümeti tarafından hayata geçirilen ayrı bir reformla, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda' ya Londra'dan bir dizi yetki devri anlamı taşıyan değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 1997 yılında Galler ve İskoçya'da yapılan referandumla Merkezî Hükümetin ekonomi ve para politikası, dış politika, savunma ve ulusal güvenlik dışında kalan, eğitimden sağlığa, adalet hizmetlerinden ulaşım ve tarım politikalarına kadar bir dizi yetki 6 Mayıs 1999 tarihinde İskoçya Parlamentosu ve Galler Assamblesine aktarılmıştır.

1998 yılında imzalanan 'The Good Friday Agreement / İyi Cuma Mutabakatı' adıyla bilinen barış anlaşmasının Kuzey İrlanda'da yapılan referandum sonucunda onaylanması ile yapılan seçimler sonucunda oluşturulan Kuzey İrlanda Assamblesi Aralık 1999 itibariyle çalışmalarına başlamıştır.

1707 tarihli Birleşme Kanunu şartları uyarınca İskoçya ve İngiltere'deki ayrı hükümetler Büyük Britanya'yı oluşturmak üzere bir Parlamento altında birleşmiştir. İskoçya'nın ayrı hukuk sistemi ve ulusal kilisesi anlaşma uyarınca korunmuştur. Anlaşma ayrıca yönetim için de düzenlemeler getirmiş olup hükümet içinde İskoçya için bir Bakan ve yasa ve düzenin korunması için tarihi Privy Konseyinin devamına da imkân sağlamıştır.

İskoçya Bakanlığı makamının statüsü 1926 yılında Dışişleri Bakanlığına genişletildi. 20. yüzyıl boyunca İskoçya'dan sorumlu Dışişleri Bakanının sorumlulukları genişlemeye devam etti ve nihai olarak 1999 yılından önce altı Bölüm içeren İskoçya Ofisi oluşturuldu.

1 Temmuz 1999'da eğitim ve öğretim de dahil olacak biçimde daha geniş bir kapsamdaki yasal ve idari sorumluluklarla yeni bir İskoç Parlamentosu ve Hükümeti tesis edildi. İskoç halkı hem İngiliz hem İskoç parlamentolarının üyelerini seçer. Temsil edilen belli başlı partiler İskoç İşçi Partisi, İskoç Ulusal Partisi, İskoç Muhafazakar ve Birlikçiler Partisi ve İskoç Liberal Demokratlar Partisidir. İskoç Yeşiller Partisi ve İskoç Sosyalist Partisi dahil olacak biçimde İskoç siyasetinde aktif olan daha küçük partiler de vardır.

İngiliz Kabinesinin bir üyesi olarak kalmaya devam eden İskoçya'dan sorumlu bir Dışişleri Bakanlığı devam etmektedir ve rolü Birleşik Krallık Hükümeti seviyesinde rezerve edilen konularda İskoçya'yı temsil etmektedir. İskoçya'dan sorumlu Dışişleri Bakanının dairesi İskoçya Ofisi olarak bilinir ve temel olarak Londra'da yerleşiktir. Şimdi Anayasa İşleri Bölümünün bir kısmını oluşturmaktadır.

4.2. Coğrafik, Demografik ve Ekonomik Göstergeler

30 Haziran 2001 tarihinde İskoçya'nın tahmini nüfusu 5,1 milyon olup Birleşik Krallık nüfusunun %9'una karşılık gelmektedir. 1980'lerin büyük kısmı boyunca azalmayı takiben, 1995'e kadar her yıl küçük artışlar kaydedildi. O zamandan beri küçük bir artışın görüldüğü 2001'e kadar nüfusta hafif bir azalma olmuştur.

Nüfus eşit olmayan biçimde dağılmış olup nüfusun neredeyse %70'i iki büyük nehir halici Forth ve Clyde ile yakın olarak ilişkili ve İskoçya'nın en büyük iki şehrini, Glasgow (nüfusu 578.710) (2001 nüfus sayımı) ve Edinburgh'u (nüfusu 449.020) içeren göreceli olarak dar Merkez Şeridinde yaşamaktadır. İskoçya'nın diğer birçok yerinde nüfus çok seyrek olarak bulunmaktadır.

7.792.000 hektar alana sahip olan İskoçya, Birleşik Krallık yüzölçümünün yaklaşık olarak üçte birine karşılık gelmektedir. İskoçya'nın İngiltere ile sınırdan kuzey sahiline olan ana karası doğru olarak 440 km'dir ve azami genişliği yaklaşık olarak 240 km'dir. Ana karaya ilave olarak 100'ünde yerleşim olan ve örneğin Shetland Adaları gibi bazıları göreceli olarak büyük alana sahip yaklaşık 380 adet ada vardır (eğer kayalıklardan biraz daha büyük olan en küçük adalar da sayılırsa bu sayı 790'a yükselir).

İskoçya'nın GSMH'si 2001 yılında 69,2 milyar Sterlin olup kişi başına ortalama 13.660 Sterlin seviyesindedir. GSMH içindeki en büyük unsurlar imalat (%21), gayri menkul ve iş hizmetleri (%18) ve perakende ve toptan satış %11'dir. İskoçya'daki imalat sektörü kuvvetli biçimde ihracata yöneliktir ve İskoçya'nın ihracatının %57'si diğer AB ülkelerindedir. Merkezî Şeridin dışındaki Aberdeen önemli bir petrol sanayi merkezî olmakla birlikte sanayi faaliyetinin çoğunluğu Merkezî Şeridin göreceli olarak küçük alanında yoğunlaşmıştır. Glasgow ve İskoçya'nın orta batı kesiminin etrafındaki alanlar ana sanayi merkezîni oluşturmaktadır. Edinburgh başkent ve idari merkez olup mali ve profesyonel kurumlar ve önemli imalat sektörleri büyük ölçüde burada yoğunlaşmıştır.

İskoçya'nın oldukça yüksek seviyelerde seyreden bir işsizlik tarihi vardır ve 1980'ler sırasında işsizlik oranı %14,9'a yükselmiştir (1987) (Uluslararası Çalışma Örgütü tanımı). O zaman ve 1990 arasında %9,3'e kadar düzenli bir azalma olmuştur ancak son yıllarda işsizlik yeniden artmış ve düşmüştür. 2003 ilkbaharında Birleşik Krallık genelindeki %5,0'a kıyasla %5,6 idi (erkek işsizliği %6,1 ve kadın işsizliği %5,1). Ancak genel rakamlar ülkenin farklı kısımlarında işsizliğin geniş bir aralıktaki seviyelerini gizlemektedir.

4.3. Konuşulan Diller

İngilizce hükümet, iş, eğitim, yasalar ve diğer meslekler için resmi dildir. Birçok bölgede İskoç-İngilizcesi ve Highlands'ın bazı kısımları ve Batı Adalarının birçoğunda Gal dili konuşulsa bile İngilizce İskoçya'da her yerde konuşulmaktadır.

Birleşik Krallık Hükümeti 2 Mart 2000 tarihinde Bölgesel ya da Az konuşulan Diller için Avrupa Konseyi Kararını imzalamıştır. İskoç dili Kararın 2. Kısımında kapsanacak ve Gal dili 3. Kısım altında tanımlanacaktır. Birleşik Krallık Hükümeti Kararı 27 Mart 2001 tarihinde onayladı.

İskoç dili bazılarının standart İngilizce'ye diğerlerinden daha yakın olduğu ülkenin farklı kısımlarında konuşulan lehçeler olarak İskoçya'da konuşulmaya devam etmektedir. İskoç dilinin kendine ait zengin bir edebiyat geleneği vardır. Öğretim programı uygun bir farkında olma ve takdir etme duygusu öğretilmesini hedefleyecek biçimde İskoç dilinin okul öğretim programına dahi edilmesini desteklemektedir. İskoç Sanatlar Kurulu bir dizi İskoç dili kurumuna mali destek sağlamaktadır.

Çeşitli zamanlarda ülkeye göçmen olarak gelmiş bulunan gruplar tarafından daha başka bir dizi dil de konuşulmaktadır. On dokuzuncu yüzyılda gelmiş ve hala İtalya ile sıkı irtibatı devam ettiren İskoçya'daki İtalyan cemaati kendi dilini muhafaza etmektedir. Kantonca Çin cemaatinin ana dilidir ve Hint alt-kıtasından gelen diğer gruplar da İskoçya'ya kendi dillerini getirmişlerdir (bunlar arasında, Punjabi, Gujerati, Urdu, Hindu ve Bengal dilleri vardır).

4.4. Eğitim Sisteminin Temeli: İlkeler ve Mevzuat

Gelişmiş bir çok ülkede olduğu gibi İngiliz eğitim sistemi de uzun bir tarihi süreçten geçerek çağdaş konumuna gelmiştir. Cizvitler, 16. ncı yüzyılın sonlarında ve 17. nci yüzyılın başlarında toplum üzerinde siyasi ve sosyal bir denetim imkânı sağlamak, soylular ve eğitim görmüşler üzerinde egemenlik kurabilmek amacıyla ilk modern okulun tasarımını gerçekleştirmişlerdir. Bundan kısa bir süre sonra ise John Amos Comenius (1592 – 1670) ilk okuma ve ders kitabını geliştirerek herkesin okur – yazar olmasını savunan ilk kişi olmuştur.

Modern eğitimin oluşumunda önemli bir başlangıç olan bu gelişmeler sayesinde bütün batı, eğitimin ve okulların önemli sosyal güçler olduğunu kabul etmişlerdir. Bunun doğal sonucu olarak da eğitime büyük önem vermişler ve kendi toplumlarını ve ülkelerini çağdaş uygarlığın önemli bir unsuru olarak geleceğe taşımışlardır.

İngiltere'de John Locke (1632-1704) bilgi kuramı ve siyaset felsefesi alanlarındaki yapıtlarıyla Aydınlanmanın öncülüğünü yapmış, düşünceleri Amerikan Anayasası'nın esin kaynağını oluşturmuştur. İngiliz eğitimci Dr. Thomos Arnold (1795 – 1842) ise İngiltere'de modern ve ileri düzey eğitime şekil veren en önemli kişi olarak ortaya çıkmıştır.

Ancak Arnold, 1828 yılında müdürü olduğu Arnold of Rugby okullarını; en öncelikli amaçları Oxford ve Cambridge Üniversitelerine öğrenci yetiştiren kurumlar olarak geliştirmiş, oluşturduğu bu sistem İngiltere'deki orta öğretim kurumlarının çoğunda benimsenmiştir.

Birleşik Krallığa bağlı olmakla birlikte, dış ilişkiler, savunma ve vergi konuları hariç, işlerinde serbest olan İskoçya'nın seçimlerle işbaşına geçen Parlamentosu ve Hükümeti bulunmaktadır. Ancak, yapılan her düzenlemede Birleşik Krallık ve AB ile uyum gözetilmektedir. İskoçya'nın son dönemlerdeki temel stratejisi rekabet gücünü geliştirmek, girişimciliği destekleyerek yeni işletmelerin kurulmasını kolaylaştırmaktır.

Eğitime çok önem veren bir ülke olan İskoçya'da 13 üniversite, 46 meslekî eğitim yüksek okulu (koleji) ve 3035 ilk ve orta öğretim kurumu bulunmaktadır. Fen bilimleri, ekonomi, tıp ve mühendislik alanlarında önemli birikime sahip İskoçya'da eğitim aynı zamanda önemli bir sektör ve ülkenin döviz kaynağıdır. Ülke, güçlü eğitim sektörü talep (işyeri/öğrenci) ve İngilizce avantajları ile tüm dünyadan öğrenci çekmektedir.

Eğitim İskoçya Parlamentosunun yetkisinde bulunan alanlardan biridir. İskoçya Parlamentosuna bağlı Eğitim Komisyonu ülkedeki ilk ve orta öğretimin düzenlenmesinden, İskoçya Fon Konseyleri ise ileri eğitimin (meslekî) ve yüksek eğitimin (üniversitelerin) düzenlenmesinden sorumlu bulunmaktadır. İskoç eğitim sistemi, bütüncül, yatay ve dikey geçişlere olanak veren, esnek, şeffaf, talep (işyeri/öğrenci) odaklı ve kaliteli çıktıya önem veren bir sistemdir. İskoçya'da eğitimi düzenleyen bir çerçeve kanun bulunmaktadır.

İskoçya'da zorunlu temel eğitim 11 yıl olup, 5-16 yaşlarını kapsar ve en geç 18 yaşında tamamlanması gerekir. 5-11 yaş arasında ilk öğretim, 12-16 yaşları arasında ortaöğretim verilir. İlk ve orta öğretimdeki devlet okullarından yerel yönetimler sorumludur.

Merkezî olarak oluşturulan eğitim programları ülke genelinde uygulanır. Bunlar İngilizce, matematik, FKB, yabancı dil, tasarım, işletme, bilgisayar ve iletişim dersleridir.

Genel eğitim sürecinde çocukların bilgi ve becerileri sürekli değerlendirilmekte ve çocuklar ve velileri seçebilecek meslekler konusunda rehber öğretmenlerce yönlendirilmektedir. Sadece zorunlu eğitimini tamamlamış olmanın ilerde kişiye fazla bir imkân sağlayamayacağı düşüncesiyle, gençler sürekli olarak daha fazla eğitim almaya teşvik edilmektedir.

Ortaöğretimin 4.sınıfını bitiren gençlere İskoçya Yeterlilikler Makamı (Scottish Qualifications Authority (SQA) tarafından uygulanan ulusal düzeyde bir sınav ile standart yeterlilik derecesi verilmektedir.

Gençler istedikleri takdirde 16 yaşından itibaren eğitim hayatına son vererek iş yaşamına geçebilmektedir. Ancak ortaöğretim kurumları 2 yıl daha ilave eğitim vermektedir. Eğitimine devam etmek isteyen gençlerin – özellikle üniversite eğitimi almak isteyenlerin – orta öğretimin 5. ve 6. sınıflarını okumaları gerekmektedir. 5. sınıfı bitirdikten sonra da üniversiteye geçiş hakkı olmakla birlikte, özellikle akademik lisans (tıp, hukuk gibi) eğitimlerinde 6. yılı bitirmek gerekebilmektedir. 5. yılın sonunda yine SQA tarafından düzenlenen ulusal sınava girip ulusal yeterlilikler düzeyine sahip olunmaktadır. 5. ve 6. sınıflarda orta ve ileri düzey genel yeterlilikler kazandırılmaktadır.

Zorunlu eğitimde yaş sınırı bulunmakla birlikte, bundan sonraki sınıflar ve eğitimler için yaş sınırı bulunmamaktadır. 16 yaşında orta öğretim 4. sınıftan sonra eğitimine ara veren bir kişi, daha sonra yeniden eğitim hayatına dönerek eksik yeterliliklerini tamamlayarak değişik alanlarda meslek sahibi olabilmektedir.

Orta öğretimi bitiren gençler başarı durumlarına göre (eğitim sonunda 2 genel sınava girerler) eğitim görmek istedikleri üniversiteye başvurmaktadır. UCAS (Merkezî Yerleştirme Birimi) aracılık görevi üstlenir. Ancak her üniversite kontenjanını, asgari giriş şartlarını ve asgari puanları belirleyerek başvuruları bizzat değerlendirilip sonuçlandırır. Meslekî eğitim kolejlerine giriş için de UCAS aracılık yapmaktadır.

İskoçya'da Eylül 2004 tarihi itibarıyla, zorunlu temel eğitimde toplam 3035 okulda, 789.239 öğrenciye 51681 öğretmenle eğitim verilmektedir. 3035 okulun 218'i özel okul statüsünde olup, paralı okullardır. Bu okullar merkezî düzeyde belirlenmiş temel eğitim programlarını takip etmek yanında, kendileri de ek eğitim programları ile öğrencilerinin niteliklerini yükseltmektedir. Devlet okulları parasızdır ve bütçeleri devlet tarafından karşılanır.

İskoç eğitim sistemini belirleyen ilkeler yasa tarafından tesis edilmemiştir. Bunlar kısmen Hükümet politikalarının bir yansıması ve kısmen sistem tarafından üretilen birçok rapor ve tavsiye belgesinde belirlenen biçimde üzerinde uzlaşılan görüşlerdir. Eğitim uygulamasının temelini bunlar oluşturur. Yakın zamanda hazırlanan bir mevzuat örneğin 2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar Kanununun uygulamada yerel esnekliğe izin vermek amacıyla hazırlanmış olup mevzuat esas itibarıyla sistemin idaresi ve düzenlenmesine ilişkindir.

İskoçya'daki eğitim her zaman üst seviyede bir konum elde etmiştir ve üzerine inşa edildiği temel ilkeler/değerlerin çoğu uzun süreden beri tesis edilmiş konumdadır. Belirli bir yaş grubu içindekilere (şu anda 5-16) ücretsiz, zorunlu eğitim sağlanması temeldir. Bu geniş bir temele sahip ve esnek öğretim programı için de geçerlidir.

İskoçya'daki eğitim için temel yasal çerçeve Birleşik Krallık Parlamentosunun Kanunları olan ancak özel olarak İskoçya'da uygulanan bir dizi Eğitim (İskoçya) Kanununu içermektedir. Özel olarak İskoçya'ya referans veren birkaç madde haricinde Birleşik Krallık ve Galler için olan Eğitim Kanunları İskoçya'da geçerli değildir. Eğitim (İskoçya) Kanunları yasa hükmünde yönetmelikler tarafından desteklenir. 1999 yılındaki Devri takiben, eğitime ilişkin tüm yeni mevzuat şimdi İskoç Parlamentosunun sorumluluğundadır.

İskoçya'da Eğitim Kanunları temel olarak bazı organlara yetkiler vererek örneğin İskoç Bakanlarına yönetmelikler hazırlama yetkisi ya da eğitim yetkili organlarına ya da Kraliçenin Eğitim Müfettişlerine eğitim sağlanmasına ilişkin yetkiler vererek eğitimin düzenlenmesi ve idaresine ilişkindir. Yönetmelikler ayrıca yasalardan daha detaylı olacak biçimde idari konular ile de ilgilenirler.

Şu anki Eğitim Kanunu, 1981 yılında değiştirilen 1980 tarihli Eğitim (İskoçya) Kanunudur. Diğerleri yanında bu kanun eğitim yetkili organlarına okul öncesi eğitim sağlama, zorunlu eğitim yaşlarını belirleme, ebeveynlere çocuklarının eğitim alması konusunda görev verme ve eğitim yetkili organlarına eğitim sağlama konusunda yetkiler vermektedir. Öğrencilere kendi yaş, eğilim ve kabiliyetlerine uygun eğitim alma, ortaöğretim okullarında rehberlik alma ve psikolojik, sağlık ve sosyal çalışma servislerinde gerekli biçimde desteklenme konusunda hak tanımaktadır.

Bu kanun ayrıca İhtiyaçlar Kaydını tesis ederek özel ihtiyacı olan çocuklar için nelerin sağlanacağı konusunda bazı kapsamlı değişiklikler getirmiş ve öğretmenlerin ödemeleri ve hizmet durumlarının belirlenmesi için sistem tesis etmiştir.

2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar v.b. Kanunu İskoçya'daki her çocuğa ilk kez olarak eğitim için bir hak vermiş, öğretmenlik mesleğini modernize edecek ve statüsünü geliştirecek önlemleri özetlemiş ve okul eğitiminin geliştirilmesi için bir çerçeve tesis etmiştir. Çerçeve şu anda aşağıdaki biçimde tanımlanan okul eğitimi için yeni bir Ulusal Öncelikler seti içermektedir:

Ulusal Öncelik 1 – Kazanımlar ve Elde Edilenler

- özellikle okur yazarlık ve hesap bilgisi temel becerilerinde olacak biçimde tüm okullarda eğitimden elde edilenlerin standartlarının yükseltilmesi ve sınav sonuçları dahil olacak biçimde kazanımların ulusal ölçümlerinde daha iyi seviyeler elde edilmesi;

Ulusal Öncelik 2 – Öğrenme Çerçevesi

- öğretmenlerin becerilerinin ve öğrencilerin desteklenmesi ve geliştirilmesi, ve okul ortamlarının daha iyi hale getirilmesi böylece öğretim ve öğrenme için iletici olmalarının sağlanması;

Ulusal Öncelik 3 – Dahil Etme ve Eşitlik

- engelleri ve özel eğitim ihtiyaçları olan öğrencilere ve Gal dili ve daha az kullanılan diğer dillere özel önem vererek eşitliğin desteklenmesi ve her öğrencinin eğitimden faydalanmasına yardımcı olunması;

Ulusal Öncelik 4 – Değerler ve Yurttaşlık

- öğrencilerin kendilerine ve birbirlerine saygı göstermelerinin ve mahalleleri ve toplumlarındaki diğer üyeler ile karşılıklı bağımlılıklarının öğretilmesi ve onlara demokratik bir toplumdaki vatandaşlık görevleri ve sorumluluklarının öğretilmesi için ebeveynlerle çalışılması;

Ulusal Öncelik 5 – Yaşam Boyu Öğrenme

- öğrencilerin değişen bir toplumda başarılı olmak için gerekli temel beceriler, tutumlar ve beklentilerle teçhiz edilmesi ve yaratıcılık ve çalışma hevesinin desteklenmesi.

Daha yakın zamanlarda, 2002 tarihli Eğitim (Engellilik Stratejileri ve Öğrenci Eğitimi Kayıtları) (İskoçya) Kanunu eğitim sağlayanların engelli öğrenciler için okul tesisleri ve öğretim programına erişimini geliştirmesini gerektirmektedir. İlave olarak, İskoç Parlamentosu tarafından Nisan 2004'te kabul edilen Eğitim (Öğrenme için İlave Destek) (İskoçya) Yasası şu anda Kraliyet onayını beklemektedir. Bu yasa yürürlüğe girdiğinde özel eğitim ihtiyaçlarına ilişkin mevcut yasayı iptal edecek ve ilave destek ihtiyacı olan çocuklar için yeni bir yasal çerçeve sağlayacaktır.

İleri Eğitim ve Yükseköğretim bu eğitim sektörleri için yeni bir yapı sağlayan ayrı bir kanunun, 1992 tarihli İleri Eğitim ve Yükseköğretim kanununun konusudur. Ayrıca eğitime ilişkin ve şu anda yürürlükte olan bir dizi diğer İskoç Kanunu da bulunmaktadır ve temel olarak eğitime ilişkin olmamakla birlikte İskoç eğitim sistemi ve okullar ve kolejlerin organizasyonu ve yönetimine ilişkin göndermelerde bulunan birkaç kanun daha vardır.

4.5. Eğitim ve öğretim sisteminin organizasyonu ve idaresi için sorumlulukların dağıtılması

4.5.1. Merkezî Hükümet

İskoçya Başbakanı, İskoçya'daki eğitim hizmetinin genel denetlenmesi ve geliştirilmesi ve İskoç eğitimini etkileyen mevzuat için İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü ve İskoç Hükümeti İşletme, Ulaştırma ve Yaşam Boyu Öğrenme Bölümü aracılığı ile İskoç Parlamentosuna karşı sorumludur. Yetişkin, genç ve halk eğitimi ile birlikte daha geniş ölçüde toplum gelişimi, katılımı ve yenilenmesi konularına yönelik Toplum Öğrenme ve Gelişimi yakın zaman önce İskoçya Yerel Organları, İskoç Hükümeti yerleşim ve yenileme dairesinin sorumluluğu altına girmiştir.

İskoç Hükümeti, Eğitim Bölümü okul öncesi eğitim ile zorunlu ve zorunlu sonrası eğitim için sorumludur. Ulusal amaçları ve standartları geniş olarak belirler, ulusal politikaları formüle eder politikaya ilişkin araştırmalar yaptırır, öğretim programı ve değerlendirme sahalarında rehber ilkeler yayınlar ve öğretmen eğitimi ve sağlanmasını denetler. Uygulamada Başbakan günlük konulara ilişkin sorumlulukları Eğitim ve Gençlik Bakanı (ve Bakan Vekiline) devreder. Başbakanın Kraliçenin Eğitim Müfettişi ve öğretim programının geliştirilmesi (İskoçya'da Öğrenim ve Öğretim) ve kamu sınavları (İskoçya Yeterlilikler Dairesi) ile uğraşan organlar tavsiyelerde bulunur.

İskoç Parlamentosunun eğitim, öğretim ve yaşam boyu öğrenme dahil olacak biçimde İskoçlar için öneme sahip geniş bir aralıktaki konularda yasama yetkisi vardır. İskoçya Birleşik Krallığın tam bir parçası olarak kalmaya devam etmektedir ve örneğin, dış politika, savunma, Birleşik Krallık mali, ekonomik ve parasal konular gibi 'rezerve' bulunan konular Birleşik Krallık seviyesinde idare edilmeye devam etmektedir.

4.5.2. Yerel Hükümet

Kamu tarafından finanse edilen eğitimin sağlanması, İskoçya Yerel Yetkili Organları olarak bilinen 32 birleşik konseyin sorumluluğundadır. 2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar Kanunu eğitimden sorumlu yetkili organların 'kendileri tarafından yönetilen okullarda sağlanan eğitimin niteliğinin artırılması için çaba göstermelerini' gerektirmektedir. Kanun, okulların performansının artırılması için bir çerçeve getirmekte ve Eğitimdeki Beş Ulusal Önceliği tanımlamaktadır.

Bu çerçeve altında yerel yetkili organların kendi bölgelerindeki okullar için ilerleme hedeflerini gösteren planlar yayınlaması gereklidir. Okulların da kendi yerel yetkili organların tarafından belirlenmiş olan ilerleme hedeflerini dikkate alan geliştirme planları yayınlaması gereklidir. Hem yetkili organların hem de okulların ayrıca gerçekleştirilenler konusunda yıllık raporlar yayınlaması da gereklidir. Yerel Yetkili Organlar ayrıca binaların inşası, öğretmenlerin ve diğer personelin istihdamı ve ekipman ve materyal sağlanması için de sorumludur. Ulusal rehber ilkeleri ve yerel koşulları dikkate alarak okullarda öğretilen öğretim programı için sorumluluk kullanırlar.

2002 yılından beri yapılan önemli bir gelişme 2007 yılından önce İskoç okullarına Bütünleşik Halk Okulları yaklaşımını getirmeye yönelik taahhüt olmuştur. Bu yaklaşım, okulların standartlarını yükseltmeyi ve topluma kazanandırmayı desteklemeyi hedeflemektedir. Bütünleşik Halk Okulları için tek bir model olmamakla birlikte, bunların birçoğu eğitim, sosyal çalışma, aile desteği ve sağlık eğitimi dahil olacak bir dizi hizmeti sağlayan bir profesyoneller ekibi ile mevcut birkaç okulu, bir arada çalıştırmak için bir grup haline getirmektedir. Hizmetlerin bütünleştirilmesi bu okulların temel bir özelliğidir ve İskoçya İdaresi 2007 yılından önce bütünleşik okul yaklaşımını her okula yaymak ve 2002-03 ve 2005-06 arasında bu gelişmeyi desteklemek için 78 milyon Sterlin sağlamak konusunda karar almıştır.

İskoç okullarının tümü 2007 yılından önce Sağlığı Destekleyen Okullar olma yönünde çalışmaktadır ve bu Mayıs 2007'de kendilerine yardımcı olmak için bir İskoç Sağlığı Destekleyen Okullar birimi kurulmuştur.

Her İskoç Yerel Yetkili Organının seçilmiş olan yerel encümen üyeleri ve öğretmen gruplarının temsilcilerinden oluşan bir eğitim komitesi vardır. Komite ulusal yasa ve yönetmelikler çerçevesi içinde eğitim konusunda sağlananlara ilişkin olarak politika kararları alma konusunda sorumludur. İdari işlevler her durumda bir ya da daha fazla yardımcısı ve bir dizi asistan müdürü olabilen bir Eğitim Müdürü (ya da dengi) başkanlığındaki bir eğitim bölümü tarafından yerine getirilir.

4.5.3. Kurumlar

1988 tarihli Okul Kurulları (İskoçya) Kanunu İskoç yerel yetkili organların yönetimleri altındaki her okul için (ana okulları hariç) bir Okul Kurulu tesis etmesini gerektirmektedir. Kurullar seçilmiş ebeveynlerden ve personel üyelerinden ve yerel topluluğun diğer seçilmiş üyelerinden oluşacaktır. Eğitim Müdürü (ya da Müdür tarafından atanmış bir kişi) ve yerel Encümen üyesi de Kurul toplantılarına katılma ve konuşma yapma konusunda hak sahibidir. Okulun müdürü Kurulun baş profesyonel danışmanıdır. Kurulun büyük ölçüde danışmanlığa dayanan yetkileri vardır.

Birçok okulda ayrıca ulusal seviyede İskoç Ebeveyn ve Öğretmen Konseyi tarafından temsil edilen etkin Ebeveyn ve Öğretmen Birlikleri de vardır. 1947 tarihinde kurulan İskoç Ebeveyn ve

Öğretmen Konseyi ev ve okul, eğitim yetkili makamları ve merkezî hükümet ve İskoçya'da eğitim ile ilişkili tüm taraflar arasında en geniş ölçüde işbirliğini destekleyerek eğitimi ilerletmeyi hedeflemektedir.

1992 tarihli İleri Eğitim ve Yükseköğretim (İskoçya) Kanunu uyarınca, İskoç ileri eğitim kolejlerinin birçoğu yerel yetkili organların kontrolünden devredildiler ve doğrudan merkezî Hükümet tarafından finanse edilen birleşik organlar oldular. Her İleri Eğitim Koleji üyelerinin en azından yarısı sanayi ya da ticaretten gelen ve Yerel İşletmecilik Şirketi tarafından atanan bir üye içeren bir Yönetim Kurulu tarafından idare edilmektedir. İskoç Hükümeti bu Kurullara önemli miktarda yetki vermiş olup Kolejler şimdi ticari faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Kolejlerin yerel sanayi ve ticaret ile iyi tesis edilmiş bağlantıları vardır.

1999 yılında İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu 1992 tarihli kanunda sağlanan yetkiler uyarınca kuruldu. Konsey Hükümet tarafından Kurula sağlanan mali kaynaklarla İskoçya'daki kırk üç birleşmiş İleri Eğitim kolejinin finanse etmektedir. Konsey İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

Birleşik Krallığın geri kalanında olduğu gibi, İskoçya'daki Yükseköğretim Kurumları özerktir. Üniversiteler ve bazı diğer Yükseköğretim Kurumlarının kendi derecelerini verme hakkı ve geri kalanların diğer Yükseköğretim Kurumları ile doğrulama düzenlemeleri yapma hakkı vardır. Yükseköğretim ulusal seviyedeki değerlendirme İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu ve yetkisi Birleşik Krallığın tümüne yayılan Kalite Güvence Dairesi tarafından gerçekleştirilir.

4.5.4. Kalite Güvencesi

Kamu fonlarından ve Yerel Yetkili Organ eğitim hizmetlerinden ödenekler alan tüm eğitim kurumları (örneğin, okullar, ileri eğitim kolejleri, öğretmen eğitimi kurumları, halk öğrenimi ve gelişimi konusunda hizmet sağlayanlar v.b.) dış değerlendirmeye tabidir. İskoçya'da bulunan Kraliçe Eğitim Müfettişliği 1998 tarihli İskoçya Kanunu şartları uyarınca İskoç Bakanlarının bir İdari Dairesidir. Kraliçe Eğitim Müfettişliği çalışmalarının standartları için doğrudan İskoç Bakanlarına karşı sorumlu kalırken bağımsız ve tarafsız olarak faaliyet gösterir. Bu statüsü İskoç eğitim sistemi için İskoç Bakanların stratejik hedeflerinin genel bağlamında inceleme, gözden geçirme ve raporlamasının bağımsızlığını sağlar. Kraliçe Eğitim Müfettişleri kendilerinin bağımsızlıklarını garanti eden Başbakanın onayı ile Kraliçe tarafından atanırlar. Kraliçe Kıdemli Baş Müfettişi Kraliçe Eğitim Müfettişlerine başkanlık eder ve uygun İskoç Bakanlarına doğrudan erişime sahiptir.

Ayrıca yerel yetkili makamlar da sağladıkları eğitimin çelişkili yönleri için kendi kalite değerlendirmelerini gerçekleştirirler. Kurumsal seviyede, okullar ve ileri eğitim kolejleri kendi performansları ve ilerlemelerini izlemek ve değerlendirmek için kendileri sorumludur ve kendi çalışmaları hakkında hem bir yıllık Standartlar ve Nitelik ya da öz-değerlendirme raporu hem de bir iç denetlemenin sonuçlarını ve geleceğe ilişkin planları ve hedeflerini belirten bir gelişme planı hazırlamak zorundadırlar.

İskoç Hükümetinin Eğitim Bölümü ve İşletme, Ulaştırma ve Yaşam Boyu Öğrenme Bölümü, Kraliçe Eğitim Müfettişleri ile işbirliği içinde okullara ve ileri eğitim kolejlerine öz-değerlendirme yapmaları konusunda yardımcı olacak rehber ilkeler yayınlar. Rehber ilkeler bu süreçte gelişme planlarının hazırlanması ve inceleme sonuçları ve diğer verilerin kullanılmasında performans ya da kalite göstergelerinin kullanılmasını önermektedir.

Yükseköğretim kurumlarındaki kalite güvence sistemi Nisan 1993 tarihinden beri İskoç Yükseköğretim Fon Kurulunun sorumluluğunda olmuştur ve öğretmen eğitimi derslerine yönelik olarak Kraliçe Eğitim Müfettişlerinin dahil olması dışında, ne İskoç Hükümetinin Eğitim Bölümü ne de İşletme, Ulaştırma ve Yaşam Boyu Öğrenme Bölümü sistemde aktif bir rol oynamaktadır. Eylül 2000'den

geçerli olacak biçimde, Yükseköğretim için Birleşik Krallık Kalite Güvence Dairesi İskoç yükseköğretim kurumlarındaki eğitim ve öğretimin niteliğinin değerlendirilmesini üstlenmiştir.

İskoç Hükümeti geleceğe yönelik planlamaya yardımcı olmak için üç yıllık finansman devirleri temelinde üzerinde anlaşmaya varılan ödenek seviyeleri ile yerel yetkili makamlara yıllık olarak ödediği ödenek aracılığı ile okuldaki eğitim faaliyetleri ve halk öğrenimi ve gelişimini desteklemektedir. Yerel yetkili makamlar tarafından eğitime tahsis edilen mali kaynaklar kendi sorumluluklarındadır. Harcamanın günlük sorumluluğu büyük ölçüde (%80 ile %90 arası) okulların kendilerine devredilmiştir.

İleri eğitim kolejleri İskoç Hükümeti tarafından 1 Ocak 1999 tarihinde kurulmuş ancak tam yetkisine ancak 1 Temmuz 1999'da kavuşmuş olan İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu aracılığı ile finanse edilir. Yükseköğretim Hükümet tarafından İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu aracılığı ile finanse edilir. İleri eğitim kolejleri ve yükseköğretim kurumlarının ayrıca eğitim, araştırma ve danışmanlık gibi sağladıkları hizmetlerden elde ettikleri gelirleri de vardır.

4.5.5. Okullar

Eğitim yerel yetkili makamlar tarafından sağlanan en pahalı hizmettir ve genellikle toplam bütçelerinin %50'sine karşılık gelir. Kamu sektörü okul eğitimi ve kitaplar ve kırtasiye malzemeleri öğrencilere ücretsiz olarak sağlar. Kamu tarafından finanse edilen okullardaki eğitim maliyetleri yerel yetkili makamlar tarafından toplanan kaynaklar (örneğin, kurul vergisinden olan gelir aracılığı ile) ve İskoç Hükümeti Eğitim Bölümünün ödenekleri tarafından karşılanır. Eğitim bütçesi yerel yetkili makam seviyesinde kararlaştırılır ve her yerel yetkili makamdaki eğitim komitesi kendi okullarına verilecek destek seviyesini belirler.

Yeni binalar, modernizasyon projeleri ve ekipmanlara ilişkin sermaye harcamaları yıllık olarak Hükümet tarafından belirlenen geniş sermaye harcamaları sınırları içinde eğitim yetkili organları tarafından finanse edilir. Bu sınırlar tüm yerel yetkili makam sermaye programlarını kapsar.

4.5.6. İleri Eğitim

İskoç Hükümeti İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu aracılığı ile 46 adet İskoç İleri Eğitim kolejine kaynak sağlamaktadır. İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu 42 birleşik (kendini yöneten) koleji doğrudan ve Orkney ve Shetland kolejlerini yerel yetkili organları aracılığı ile finanse etmektedir. Diğer iki kurum, Newbattle Abbey Koleji ve Skye adasındaki Gal koleji olan Sabhal Mor Ostaig de ayırt edici eğitim rollerinin kabul edilmesi sonucu Kuruldan mali destek almaktadırlar. Tüm kolejler ayrıca eğitim ve öğretim sağladıkları kurumlar ve firmalardan da ücretler almaktadır.

4.5.7. Yükseköğretim

Yükseköğretim Kurumları, İskoç Hükümeti tarafından öğretim araştırma ve bağlı faaliyetler için mali kaynakların ayrı ayrı kurumlara dağıtılması için sorumlu olan İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu aracılığıyla finanse edilmektedir. Kurul ayrıca sektörün mali ihtiyaçları dahil olacak biçimde İskoçya'daki yükseköğretimin tüm yönlerine ilişkin olarak Başbakan'a bilgi de sağlamaktadır.

4.5.8. Tavsiye ve danışma organları

Eğitim sistemi birçok durumda fonlamaları nedeniyle ile İskoç Hükümetine bağlı olan bir dizi daire tarafından desteklenmektedir. Bu daireler şunlardır:

- **İskoçya'da Eğitim ve Öğretim** – 2000 yılında İskoçya Eğitim Teknolojisi Kurulunun İskoçya Öğretim Programı Danışma Kurulu ile birleşmesinden oluşturulan hükümet dışı bir kamu organı. Öğrencilerin ve kazandıklarının geliştirilmesine yönelik olarak eğitim

deneyiminin niteliğinin geliştirilmesi için tavsiye, destek, kaynak ve personel gelişimi sağlama konusunda sorumludur. Ayrıca öğretim programındaki gelişmeler ve eğitimde bilişim ve iletişim teknolojileri konusunda ilerlemeler sağlamak için İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü ile yakın olarak çalışır.

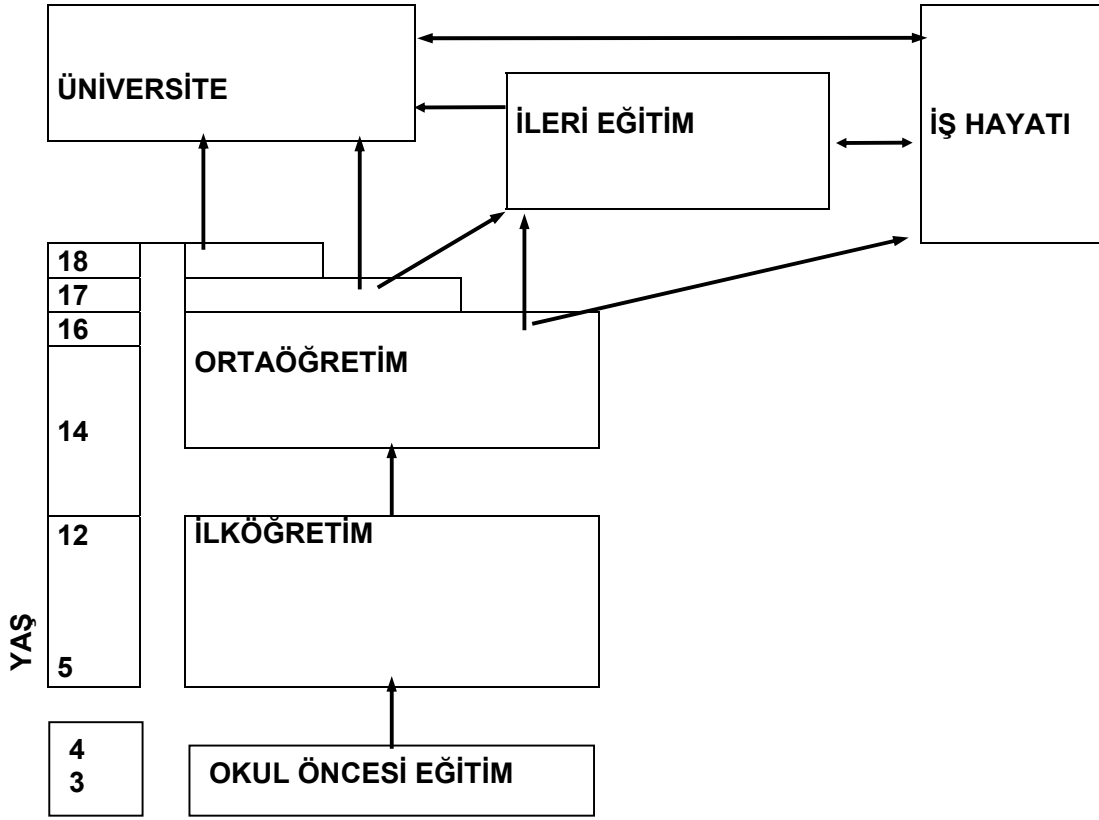
- **İskoçya Yeterlilikler Dairesi**, İskoçya’da derece seviyesinin altındaki ulusal yeterliliklerin çoğu için sorumluluğu olan yasal bir organ. Ayrıca yeterliliklere ulaştıran dersler sunan eğitim ve öğretim kuruluşları da sağlamaktadır.
- **İskoçya İleri Eğitim Birimi**, İskoçya’daki ileri eğitim sektöründeki temel gelişmeleri ve yenilikleri desteklemek için kurulmuş olan merkez. Birim eğitim ve öğretimi, bilişim ve iletişim teknolojisinin uygulanmasını ve örgütsel, profesyonel ve idari gelişmeyi destekler. Ayrıca temel Hükümet politika inisiyatiflerinin uygulanmasında kolejleri destekler.
- **İskoçya Toplulukları** – Profesyonel eğitim dahil olacak biçimde halk eğitimi ve gelişimi uygulamalarını destekleme sorumluluğu ile 2001 yılında kurulmuş olan İdari bir Daire.
- **İskoçya Eğitimde Araştırma Kurulu** – Eğitimin tüm yönlerine ilişkin araştırmalar yapar ve İskoçya’daki eğitime ilişkin araştırma konularında tartışma için ulusal bir forum olarak işlev görür. Yakın zaman önce Glasgow Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile birleşmiştir.
- **İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu** – İskoçya’daki ileri eğitim kolejlerinin mali yönden desteklenmesini idare etmek ve bu kurumlar için değerlendirme prosedürlerini denetlemek için 1999 yılında kurulmuş olan yasal bir organdır.
- **İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu** – İskoçya’daki üniversiteler dahil tüm yükseköğretim kurumlarının fonlanmasını idare etmek ve bu tür kurumlar için değerlendirme prosedürlerini denetlemek için 1993 yılında kurulmuş olan yasal bir organdır.
- **İskoçya için Genel Öğretim Kurulu** 1965 yılında kurulmuş olup yasal olarak İskoçya’daki öğretmenlerin bir sicilinin tutulması ve profesyonel öğretim standartlarının tesis edilmesi ve izlenmesinden sorumludur. Yasal olarak Bakanlar öğretmen eğitimine ilişkin tüm konularda Genel Öğretim Kuruluna danışmalıdır.

4.5.9. Özel Sektör

İskoçya’da iki bağımsız okul kategorisi vardır: özel sektör tarafından işletilenler ve ilave destek ihtiyacı olan çocuklar için Hükümet tarafından mali olarak desteklenenler (‘ödenek yardımı’ alanlar olarak bilinir). İkincisi finansmanının bir kısmını merkezî hükümetten ya da çocukları oraya yerleştiren yerel yetkili makamlardan olan ücretlerden alır. Özel sektör okulları genel olarak okul ücretleri uygulayarak harcamalarının tümünü karşılamaktadırlar.

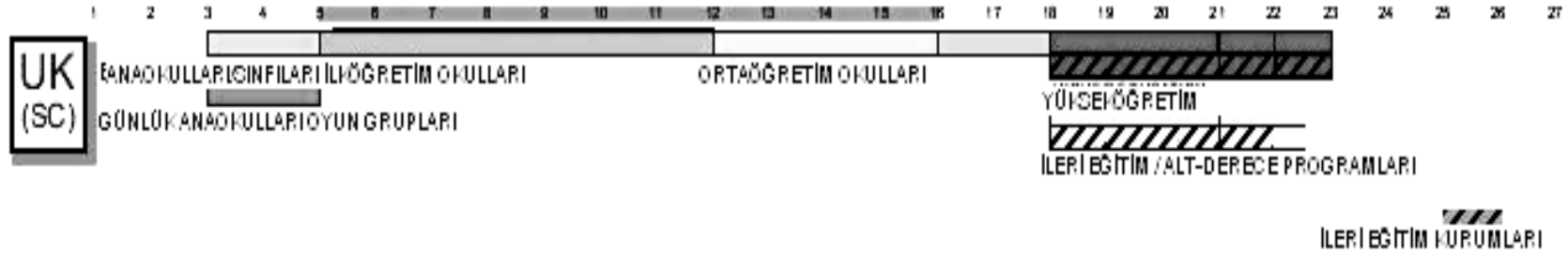
Bağımsız okullar İskoçya’daki okul çağındaki nüfusun %3,9’una eğitim sağlarlar. Birçoğu, ulusal seviyede çıkarlarını temsil eden **İskoçya Bağımsız Okullar Kuruluna** üyedir. Tüm bağımsız okullar İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü tarafından kaydedilmekte ve Kraliçe Eğitim Müfettişleri tarafından denetlenmektedir. Merkezî hükümet bu okulların, binaları, yerleşimleri ya da öğretimini geliştirmelerini talep edebilmektedir.

İSKOÇYA EĞİTİM SİSTEMİ :

İSKOÇYA EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

İskoçya'daki eğitim sisteminin organizasyonu, 2003/04

- Okul öncesi eğitim (okul olmayan ortam) - ISCED 0
- Okul öncesi eğitim (okul ortamı) - ISCED 0
- İlköğretim - ISCED 1
- Tek yapı ISCED 1 + ISCED 2

- Alt kademe genel ortaöğretim ISCED 2 (mesleki öncesi dahil)
- Alt kademe mesleki ortaöğretim ISCED 2
- Üst kademe genel ortaöğretim ISCED 3
- Üst kademe mesleki ortaöğretim ISCED 3

- Ortaöğretim sonrası ileri kademe eğitim olmayan ISCED 4
- İleri kademe eğitim ISCED 5A
- İleri kademe eğitim ISCED 5B
- Yarı zamanlı birleştirilmiş okul ve işyeri programları

- Zorunlu tam zamanlı eğitim
- Zorunlu yarı zamanlı eğitim
- İlave yıl
- Yurtdışında eğitim

Kaynak: Eurodice

5. İSKOÇYA'DA GENEL VE MESLEKÎ EĞİTİM SİSTEMİ

Zorunlu Eğitim:

İskoçya'da zorunlu eğitim 5-16 yaş grubundaki çocuklar için zorunlu olup 11 yıl sürelidir. Bu zorunlu eğitim;

- 5-11 yaş grubu için 7 yıl süreli ilköğretim (primary)
- 12-16 yaş grubun için 4 yıl süreli ortaöğretimin birinci kademesi (lowersecondary) bölümlerinden oluşmaktadır.

İlköğretim:

Zorunlu eğitimin ilköğretim bölümü üç evreden oluşmaktadır. Bu evreler;

1. P1 – P2 evresi :çocukluk (bebeklik veya erken eğitim evresi)
2. P3 – P5 evresi : orta evre ,
3. P6 – P7 : orta evrenin üstüdür;

Ortaöğretim :

Zorunlu eğitimin birinci kademesi olan 7 yıllık öğrenim süresini tamamlayan öğrencilerin tamamı ortaöğretimin birinci kademesine , yani liselerin birinci kademesine geçiş yaparlar, ortaöğretimin veya lisenin birinci kademesi 12- 16 yaş grubu öğrenciler içindir, zorunludur, öğrenim süresi 4 yıldır. 16 yaşından sonra eğitim zorunlu değildir 16 yaştan sonra öğrencilerin bir kısmı isterlerse, ulusal yeterlikler kapsamında İskoç Kalifikasyonlar (yeterlilikleri) Sertifikası (SQC) sınavlarına girebilmektedirler.

İskoç eğitim sisteminin 6 yıllık ortaöğretim kademesinin 4 yıllık birinci (alt) kademesi de 2 evreden oluşmaktadır;

1. Birinci evre, yani 1. ve 2. sınıflar (12-13 yaş) genel eğitimi kapsar.
2. İkinci evre, yani 3. ve 4. sınıflar (14-15 yaş) uzmanlaşma ve meslek eğitimini kapsar.

Okullarda 3. ve 4. sınıfların programları oluşturulurken aşağıda belirtilen 8 alanın(modun)

1. Dil ve İletişim
2. Matematik ve uygulama
3. Bilimsel çalışmalar ve uygulama
4. Toplum ve çevre ile ilgili çalışmalar
5. Teknolojik faaliyetler ve uygulama
6. Yaratıcı ve estetik faaliyetler
7. Beden eğitimi
8. Din ve ahlâk eğitimi

Her öğrencinin, bu alanlara ait en az bir ders alması zorunludur. Bu okullardaki tam programlara ilaveten çeşitli kısa süreli programlar da uygulanmaktadır. En yaygın olarak İskoçya Kalite İdaresi (SQA)'nin Ulusal Kalite Belgesinin verdiği ulusal normlara ait programlardır. Okullarda da kısa süreli kurs programları uygulanmakta ise de bunları başarı ile bitirenlere ulusal kalite belgesi verilmektedir.

Öğrenim süresi 4 yıl olan ortaöğrenimin ikinci kademesini bitiren öğrenciler İskoçya Kalifikasyonlar Kurumundan İskoç Kalifikasyonları Sertifikası ve İskoçya Yeterlik Sertifikası almaktadırlar. Bu sertifika veya belge okul ve SQA 'nın değerlendirilmesi ile birlikte dışardan yapılan sınavda başarı gösterenlere verilmektedir. SQA tarafından düzenlenen bu belgeler ulusal meslek standartlarının (yeterliliklerinin) hangi kademeye ait programlarındaki başarısı ile ulusal kaifikasyon birimleri ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Zorunlu eğitimini tamamlayan öğrencilerin devam ettiği bu ortaöğretim kademesindeki eğitim, 16 yaşından 18 yaşına kadar olan öğrencileri kapsamaktadır

Meslekte daha ileri uzmanlaşmanın son basamağı olan bu kademeler (ortaöğretimin ikinci kademesinin devamı olan 5. ve 6. sınıflardır), ortaöğretim kapsamı içinde değerlendirilmektedir. 16 ve 18 yaşındaki öğrencilere her ne kadar 2 yıllık bir eğitim veriliyor ise de öğrencilerin bir kısmı 2 yıl boyunca okula devam etmeyebiliyorlar. Bazı öğrenciler doğrudan çalışmaya başlamakta bazıları da daha ileri (yüksek) eğitim kademelerine geçiş yapabilmektedirler. Öğrenciler 5. sınıfta yapılan “ üst sınıf sınavlarında (Higher Grade Examinatrons) başarılı oldukları takdirde ortaöğretimde birinci yıl sonunda yüksek öğrenime geçebilmektedirler.

5.1. ZORUNLU EĞİTİM, OKUL ÖNCESİ EĞİTİM:

2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar Kanunu yerel yetkili organları ebeveynlerinin okul öncesi eğitim almasını istediği üç ve dört yaşındaki tüm çocuklar için okul öncesi eğitim sağlamakla yükümlü kılmıştır. Bu genellikle eğitim yılı boyunca her biri yaklaşık 2,5 saat olacak biçimde haftada beş kez sağlanır. En son yayınlanan (Ocak 2003) rakamlar 4 yaş grubunun %99'unun ve 3 yaş grubunun %83'ünün okul öncesi eğitim aldığını göstermektedir.

5.1.1. Organizasyon

Hizmetlerin entegre biçimde sağlanmasının; dengeli beslenmiş, sağlıklı ve eğitimden faydalanmak için iyi hazırlanmış çocukları desteklemenin anahtarı olduğu giderek daha fazla kabul edilmektedir. Bunun bir parçası olarak, geleneksel bakım sağlayanların sorumluluğunda olduğu düşünülen hizmetlerin, küçük çocukların eğitimi ve gelişimlerinde bir rol oynadığı kabul edilmektedir.

Çocuk Bakım Ortaklıkları tesis etmek suretiyle, tüm yerel yetkili organlar; ebeveynlerin ve çocuğun ihtiyaçlarının karşılandığı ve maliyetinin karşılığı alındığı özel ve gönüllü sektörlerden okulöncesi eğitim yerlerini görevlendirmektedir.

Yerel yetkili makamların eğitim bölümleri aracılığı ile okul öncesi eğitim, ilköğretim okullarındaki ana sınıfları biçiminde olur. Anaokullarının çoğu bir seferde 40-60 çocuk alabilen küçük yerler olmakla birlikte İskoçya'nın bazı kısımlarında daha büyük birimler de vardır. Bir ilköğretim okulundaki bir anaokulunda genellikle bir sınıfta 20 çocuk için yer olmalıdır. Daha büyük ilköğretim okullarının birden fazla anaokulu sınıfı olması muhtemeldir.

Çocuklar için en iyi başlangıcı sağlamak için ayrıca daha geniş bir hizmet entegrasyonu geliştirilmektedir. Bunun anahtarı doğumdan beş yaşına kadar çocuklar ve aileleri için evrensel ve hedeflenmiş hizmetlerin etkin biçimde sağlanmasıdır. Sağlık, eğitim ve sosyal bakım hizmetlerinin tamamlayıcı rolü bu biçimde ele alınmaktadır.

5.1.2. Faaliyetler Programı

Fonlanmış okul öncesi eğitim 1999 yılında yayınlanmış olan 3-5 Yaş Grubundaki Çocuklar için Öğretim Programı Çerçevesine uygun olarak sağlanmaktadır. Her yarım günlük seansta tüm çocukların oyun, öğrenme ve gelişim faaliyetlerinde yer alması beklenmektedir. Öğretim Programı Çerçevesi çocuk gelişimi ve öğrenmesinin ana konuları ile ilgilenir ve etkin öğrenme, personelin çocuklarla etkileşimi, ebeveynlerle ortaklık, ilave destek ihtiyaçları ile çocuklar için uygun sağlananlar, eşit fırsatlar ve ilköğretime etkin geçiş konusunda rehberlik sağlar.

Oyun aracılığı ile öğrenme için başlangıç noktası personelin tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılayan açık olarak tanımlanmış bir hedefler seti ile uygun bir dizi öğrenme ortamları (alanları ve faaliyetleri) sağlanmasını etkin biçimde planlamasıdır. Ekipman genellikle mevcut olan mekanın özel alanlarına yerleştirilir böylece çocuk çeşitli öğrenme deneyimleri için bir alandan diğerine geçebilir.

Okul öncesi oyun gruplarının benzer kaynakları vardır ancak amaca yönelik benzer yerleşimlere sahip olmaları muhtemel değildir.

Çocuğun çeşitli faaliyetlere anlamlı olarak katılmasını sağlamada, personel ayrı ayrı her çocuğun tepkilerini gözler, onlara inisiyatif alma izni verir ya da özel ilgileri teşvik eder ve sadece çocuğun şevkini paylaştıklarını göstermek için gerekli olduğunda müdahale eder ya da çocuklara becerilerini geliştirme konusunda yardımcı olur.

5.1.3. Değerlendirme

Çocuğun yaptığı ilerleme sürekli olarak izlenir, ebeveynleri ile tartışılır ve öğrenme ve gelişmesinin sonraki adımlarının planlanmasında kullanılır. Giderek artan biçimde çocuğun ilerlemesi ayrıca okul öncesi yılın sonunda transfer edildikleri ilköğretim okulu ile de paylaşılır. Birçok yetkili organ çocuğun Öğretim Programı Çerçevesinde özetlenen çeşitli konulardaki ilerlemesi ve elde ettiklerini özetleyen bir geçiş kaydı kullanır. Sonraki birkaç yıl boyunca geçiş kayıtları çocuğun okul öncesi eğitimden zorunlu eğitimin sonuna kadar olan ilerlemesinin sürekli bir kaydını ve ebeveynler ve çocuk için açık bir geri besleme ve bilgi sağlayacak olan Kişisel Öğrenim Planlarına dahil edilir.

Özel ihtiyaçları açısından değerlendirilen çocuklara, İhtiyaçlar Kaydı doğrultusunda hizmet sağlanır. Yerel yetkili makamların bu belgelerde belirtilen şartları karşılama konusunda görevi vardır. Ayrıca ilave destek ihtiyaçları olan çocuklar için de eylemler yapılır ve bu özel desteğe ihtiyacı olan ailelerden gelebilir. Bu kategorideki çocuklar erken çocukluk döneminde kabul edilebilirler ve fayda sağlayacakları düşünülüyorsa beş yaşından sonra da anaokulunda kalırlar. Bu durumlarda genellikle detaylı ilerleme kayıtları tutulur.

Eğitim hizmeti sağlayanların değerlendirilmesi Kraliçe Eğitim Müfettişliği ve Bakım Komisyonunun entegre incelemesi biçiminde olur. Nisan 2001'den itibaren eğitim hizmeti sağlayanların bu kurumlara kaydolması zorunluluğu vardır. Kurumlar 3-5 Yaş Grubundaki Çocuklar için Öğretim Programı Çerçevesi, Merkezdeki Çocuk ve Erken Eğitim ve Çocuk Bakım Hizmetleri için Ulusal Bakım Standartlarında özetlenen eğitim ve bakım standartlarının karşılandığından emin olmak için yıllık olarak denetlenmektedirler.

5.1.4. Öğretmenler

31 Temmuz 2003'ten itibaren yerel yetkili makamların, anaokulları ya da sınıflarında eğitim almış bir öğretmen bulundurma zorunluluğu yoktur. Bunun yerine, öğretmenler kendilerine en çok ihtiyaç duyulan yerlerde istihdam edilebilirler. İdare tarafından Ocak 2002'de yayınlanan Öğretmen İstihdamı Hakkındaki Rehber İlkeler bunun en iyi etkiyi sağlayacak biçimde nasıl gerçekleştirilebileceğini tarif etmektedir. Öğretmen Yeterlilikleri Rehber İlkeleri kayıt şartlarına göre bir anaokulu ortamında çalışacak olan öğretmenlerin bir Öğretmen Yeterliliğine (İlköğretim) sahip olması gereklidir.

Öğretmen Katılımı konusundaki Rehber İlkeler, ayrıca diğer personel tarafından yapılabilecek olan önemli katkıları da kabul etmektedir. Birçoğunun alacağı eğitimde önemli derecede ortaklık olduğu için erken yıllardaki uygulamacıları birleştirenlerin sıklıkla onları ayıranlardan daha önemli olduğu belirtilir. Öğretmen olmayan uygulayıcılar için mevcut olan bir dizi yeterlilik vardır ve bunlar Çocuklarla Çalışan İdareciler yayınında özetlenmiştir. Hem meslekî hem de koleje dayanan yeterlilikler üstlenilebilir.

Sosyal işgücünün her üyesinin İskoçya Sosyal Hizmetler Kurulu tarafından kaydedilmesi gereklidir. Bebek ve çocuk bakımı işgücünün tamamen kaydedilmesinin 2005 yılında gerçekleşmesi beklenmektedir. Kaydedilebilmek için, bireylerin tanınmış bir yeterliliğe sahip olması ya da bu yönde çalışmada bulunması gereklidir. Bu arada, Ulusal Bakım Standartları eğitim hizmeti sağlanan bir yerdeki personelin yarısının bir yeterlilik sahibi olmasını gerektirmektedir.

5.1.5. İstatistikler

İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde daha fazla istatistiksel veri bulunabilir.

Okul Öncesi Eğitim Merkezleri (Ocak 2003)

Yerel yetkili organ merkezlerinin sayısı	1.570
Eğitim hizmeti sağlayan diğer taraflar (yerel yetkili makamlarla ortaklık içinde)	1.212
Devam eden çocukların sayısı	105.000
4 yaşında devam edenlerin yüzdesi	%99
3 yaşında devam edenlerin yüzdesi	%83
Öğretmenler (Tam zamanlı dengi)	1.811 (Ocak 2002)

5.2. ZORUNLU EĞİTİM VE ÖĞRETİM (TEMEL OKUL)

İskoçya'daki zorunlu eğitim normal olarak beş yaşında başlar ve on altı yaşına kadar sürer. On altı yaşına ulaşan öğrenciler için ayrılma tarihleri Yılbaşı döneminin sonu ya da Mayısın son günüdür. Zorunlu eğitim ilköğretim (5-12 yaşları) ve ortaöğretim (12-16 yaşları) olarak ayrılır.

5.2.1. ZORUNLU İLKÖĞRETİM

Genel olarak, ilköğretimin amacı çevrelerini, geçmişlerini ve bugünlerini inceleme yollarını tanıtarak; sanat, müzik, drama ve bedensel etkinlikler aracılığı ile kendilerini ifade etmelerine yardımcı olarak; ve dini, ahlaki ve sosyal değerlerin, yurttaşlığın ve kabul edilebilir davranışların farkında olmalarını geliştirerek çocukların okuma, yazma ve sayabilmesine imkân sağlanmasına odaklanan geniş bir temel eğitim sağlamaktır. Giderek artan biçimde, öğrencilerin teknolojinin toplum üzerindeki etkisinin farkında olması sağlanmakta ve erken bir evreden itibaren Bilişim ve İletişim Teknolojilerinin kullanımı kendilerine tanıtılmaktadır.

Normal olarak çocuklar ilköğretim okuluna yaklaşık olarak beş yaşında girerler ve yaklaşık on iki yaşında zorunlu eğitimin ikinci kademesi veya ortaöğretimin alt kademesi olan 4 yıl öğrenim sürelili orta öğretim kurumuna devam etmek zorundadırlar. İlköğretim okullarında normal olarak üç geniş kategori ayrımı yapılmaktadır: P1 ve P3 (küçük çocuk ya da erken eğitim evresi); P4 ve P5 (orta evre); ve P6 ve P7 (ileri ilköğretim evresi).

Okulların büyüklüğü hizmet sağladıkları topluma göre değişir: bir öğretmenli bir köy okulu büyük bir şehir ilköğretim okulundan çok daha büyük bir coğrafi alanı kapsayabilir. İskoç ilköğretim okullarının üçte birinden biraz daha fazlasında 100 ya da daha az öğrenci vardır ve onda birden daha azında 400 ya da daha fazla öğrenci vardır.

5.2.1.1. Okulun Organizasyonu

İlköğretim okulları, ilköğretim 1'den (P1) ilköğretim 7'ye (P7) kadar olan yaşlara göre ayrılmış olan sınırlar biçiminde düzenlenmiştir. Tüm ilköğretim okulu sınıfları hem kız hem erkek öğrencileri ve tüm yetenek gruplarını kapsar. Yeteneğe göre bir seçim ya da ayırım yoktur ve çocuklar her yıl bir sınıftan diğerine otomatik olarak geçerler. Her sınıf normal olarak öğretim programının tümü ya da büyük kısmını öğreten bir sınıf öğretmenin sorumluluğundadır. Eğitim yetkili makamları sıklıkla sanat, drama, müzik ve beden eğitimi konularında birkaç farklı okulda öğretim sağlayan özel öğretmenleri istihdam ederek bir miktar destek sağlarlar. Mayıs 2003'te İskoç Hükümeti, özellikle öğretmenlerin ortaöğretim ve ilköğretim okulları arasında geçiş yapmasına izin vermek suretiyle ilköğretim okullarında çalışan özel öğretmenlerin sayısı ve kapsamını arttırma niyetini duyurdu.

Büyük ilköğretim okullarında her sınıf seviyesinde birden fazla şube bulunmaktadır. Normal olarak otuz üç olan sınıftaki azami öğrenci sayısı P1-P3'teki öğrenciler için otuza düşürülmüştür. Daha küçük okullarda farklı yaş gruplarındaki öğrenciler bir öğretmeni olan bir sınıfta birleştirilebilmektedir. Mümkün olduğu ölçüde eğitim yetkili organları bu tür karma sınıfları yirmi beş öğrenci ile sınırlandırmaya çalışmaktadır. Yirmi beşten daha az öğrenci olan en küçük okullarda, bir öğretmen bir sınıfta öğrencilerin tümüne eğitim sağlar.

Okul yılı üç dönemi kapsar ve asgari 190 gün (38 hafta) sürmektedir. Dönemlerin ve okul tatillerinin fiili tarihleri her yıl eğitim yetkili makamı tarafından belirlenir. Okul yılı normal olarak Ağustosun ikinci ya da üçüncü haftasından Haziranın sonu/ Temmuzun başına kadar sürer ve Ekimde bir haftalık ve Aralık/Ocakta iki haftalık ve Mart/Nisanda iki haftalık tatiller vardır.

Okul günleri ve haftalarının düzenine ilişkin herhangi bir mevzuat yoktur ancak haftada beş gün boyunca (Pazartesi - Cuma) günde iki ayrı çalışma – biri sabah diğeri öğleden sonra – olması olağandır. İlköğretim haftası beş çalışma gününün her birinde 5,5 saat olacak şekilde toplam 27,5 saat sürer. Derslerin sayısı ve süresi her okul müdürü tarafından sınıf öğretmenleri ve eğitim yetkili makamlarına danışılarak belirlenir.

5.2.1.2. Öğretim Programı

İskoç ilköğretim okullarındaki öğretim programı yasalar ya da yönetmelikler tarafından değil 5-14 Yaş Grubu için genel başlık altındaki çeşitli Öğrenim ve Öğretime ilişkin İskoç yayınları aracılığı ile İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü tarafından hazırlanan rehber ilkeler tarafından düzenlenir.

Öğretim programının temel amacı kapsam, denge, tutarlılık ve ilerleme sağlamaktır. Bunu elde etmek için öğretim programı uygun bir denge içinde bir dizi geniş öğretim programı alanlarına bölünmüştür. İlerleme beş ile on dört yaşları arasındaki öğrencilerin büyük kısmının beklenen performansına dayanan beş seviyenin elde edilmesi ile ölçülür. Öğrencilerin farklı öğrendiği ve bazılarının çeşitli seviyelere diğerlerinden önce ulaşacağı kabul edilir. Öğretim programı alanları şunlardır:

- dil
- matematik
- çevre bilgisi
- uygulamalı sanatlar
- din ve ahlak eğitimi

Bilişim ve iletişim teknolojisi ve yurttaşlık gibi bazı konular öğretim programının tüm alanları boyunca verilir.

Yönetmelikler tarafından zaman tahsisatları belirlenmemiş olmakla birlikte, 5-14 yaş grubu için olan ulusal rehber ilkeler her hafta mevcut olan zamanın %15'inin dil (ana dil ve 10 yaşından itibaren yabancı dil dahil), %15'inin matematik, %25'inin çevre bilgisi %15'inin uygulamalı sanatlar ve %10'unun din ve ahlak eğitimine ayrılması ve geri kalan %20'nin okul ve yerel yetkili makamın seçimine bağlı olarak esnek biçimde ayrılmasını önermektedir. İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü eğitim yetkili organları için öğretim programına ilişkin o anki rehber ilkeler kapsamında ve içinde mevcut olan okul öğretim programının sağlanmasında esneklik getiren Ağustos 2001 tarihli bir genelge (Genelge 3/2001) yayınlamıştır. İskoçya'daki öğretim programı şu anda 2002 tarihli Eğitim Konusundaki Ulusal Tartışmanın bir sonucu olarak gözden geçirilmektedir.

5.2.1.3. Değerlendirme/Belgelendirme

Öğretmenler öğrencilerinin ilerlemesini çeşitli yollarla değerlendirirler. Onları izlerler, öğrencilerin çalışmalarını kendileri ile tartışır ve bazıları okul tarafından diğerleri ulusal düzeyde

geliştirilen ve öğretmenin öğrencinin performansına ilişkin yargılarda bulunabileceği resmi değerlendirmeler ve testler uygularlar. 'Ulusal Rehber İlkeler: 5-14 Yaş Grubu için Değerlendirme' adlı yayında öğretmenlere değerlendirme süreci konusunda rehber ilkeler sağlanır. Bu, öğretmenleri öğrencilerle olan etkileşimlerinde ve öğretimi planlamalarında kendilerine rehberlik sağlamak ve zaman zaman öğrencilerin ulusal olarak tanımlanmış performans seviyelerine ilişkin genel kazanımları hakkında profesyonel yargılarda bulunmak için sürekli sınıf değerlendirmelerini kullanmaya teşvik eder.

Öğretmenler öğrencilerin ulaştığı kazanım seviyelerine ilişkin profesyonel yargılarını teyit etmek için İngilizce (okuma ve yazma) ve matematik için Ulusal Değerlendirmeleri (Ağustos 2003'e kadar Ulusal Testler olarak adlandırılmıştır) kullanabilirler. Bir öğretmen bir öğrencinin (ya da öğrencilerin) bu konuları kapsayan Ulusal Rehber İlkelerdeki öğretim programının beş seviyesinden (A-E) birini büyük ölçüde tamamladığı yargısına vardığında, web sitesinden uygun seviyede bir değerlendirme birimi seçer ve onu öğrencisi(leri) için uygular.

Bu Ulusal Değerlendirmeler, öğrencilere sertifika sağlamak ve öğretmenlere de değerlendirmelerinin üzerinde ulusal olarak anlaşmaya varılmış olan standartlar ile paralel olduğundan emin olmaları konusunda bir yardım sağlar. Bölüm Genelgesi 12/92 şartları uyarınca, eğitim yetkili organları okulların bu yolla ulusal olarak belirlenmiş görevler kullanarak öğrencilerin İngilizce ve matematikteki ilerlemesini teyit etmesi ve ayrı öğrenciler için olan test sonuçlarını öğrencinin ebeveynlerine bildirmesinin sağlanması konusunda anlaşmaya varmıştır.

Öğrencilerin ilerlemesinin ebeveynlerine bildirilmesine ilişkin olarak öğretim programının her konusundaki kazanılanların seviyesi hakkında bilgiler veren örnek bir rapor tasarlanmıştır. Bu rapor ayrıca ebeveynlere çocuklarının okuldaki kişisel ve sosyal gelişimi konusunda bilgiler de sağlar. Bu rapor ebeveynlerin hakkında yorum yapabilmesine ve veli toplantısında tartışılacak konuları not etmesine izin veren bir form da içerir. Rehber ilkeler tüm raporların öğrencinin kuvvetli yönleri ve gelişim ihtiyaçları konusunda yorumlar içermesini; kazanım seviyesinin bir genel değerlendirmesini sağlamasını; öğrenimdeki uygun sonraki adımları tanımlamasını; ve ebeveynlerin rapora ilişkin yanıtlarını belirlenmiş olan bir öğretmene iletebilmesi fırsatı sağlanmasını önermektedir.

5.2.1.4. İlerleme/Rehberlik/Geçiş Düzenlemeleri

İskoçya'daki ilköğretim okullarındaki öğrenciler yaşlarına göre yıldan yıla otomatik olarak üst sınıflara geçmektedir. Geleneksel olarak ilköğretim ve ortaöğretim arasında bir ayırım vardı; son yıllarda öğrencilerin birinden diğerini geçişini kolaylaştırmak ve öğretim programındaki bağlantıları tesis etmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Özellikle İskoçya'daki öğretim programı 5-14 yaş grubundaki öğrencileri kapsayacak biçimde yapılandırıldıktan sonra, ilköğretim ve ortaöğretim okulları arasındaki iyi ilişkiler ve diyalog ihtiyacı daha fazla olmuştur. Ortaöğretim okulları sıklıkla bu irtibatlar için sorumlu olmak üzere bir üyelerini atarlar. Bazı ortaöğretim okullarında, özellikle 20 kadar ya da daha fazla ilişkili ilköğretim okulu olan kırsal alanlarda iletişimin desteklenmesi görevi karmaşık ve zaman alıcı olabilir. Ancak İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü, eğitim yetkili organları ve kuruluşlarının kullanmak ya da yerel şartlara adapte edebilmeleri için örnek bir ilköğretim/ortaöğretim öğrenci geçiş kaydı hazırlamıştır.

5.2.1.5. Öğretmenler

İskoçya'daki kamu tarafından finanse edilen ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğretmenlik yapmak isteyenlerin tümünün İskoçya Genel Öğretim Kurulu tarafından kaydedilmek için bir ilk eğitim alması ve bir Öğretmen Yeterliliğine sahip bulunması gereklidir. Bir öğretmen bir eğitim yetkili organı tarafından istihdam edilmeden önce kayıt şarttır.

Öğretmen Yeterliliği üç yoldan biri aracılığı ile kazanılabilir:

- Teknoloji, beden eğitimi ya da müzik konusunda bir ilköğretim ya da ortaöğretim öğretmeni olmak için, öğretmen yetiştiren yüksek eğitim kurumlarında Eğitim Lisans derecesi veren 4 yıllık bir eğitim almak mümkündür.
- Bazı konularda bir ortaöğretim öğretmeni olmak için, bazı yükseköğretim kurumlarında; alan eğitimi, pedagojik formasyon ve okul deneyimini içeren birleşik (komple) bir Lisans derecesi alması gereklidir.
- Zaten bir üniversite derecesine sahip olanlar ve bir ilköğretim ya da ortaöğretim kurumunda öğretmen olmak isteyenler için Eğitimde Mezuniyet Sonrası Eğitim Sertifikası (pedagojik formasyon) için bir yıllık bir program bulunmaktadır, öğretmen eğitimi kurumları tarafından sunulan Öğretmen Yeterliliği (İlköğretim) ya da Öğretmen Yeterliliğini (Ortaöğretim) sağlayan programlardır bunlar.

Eğitim Lisans Derecesi ve bir Öğretim Yeterliliği (pedagojik formasyon) sağlayan 4 yıllık programlara giriş, İskoçya'daki üniversitelere giriş için gerekli olan genel yeterliliklere benzemektedir.

İskoç Bakanları, İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü aracılığı ile İskoçya'daki öğretmenlerin eğitimini bir dizi biçimde kontrol ederler. Okul öğretmenleri için eğitim sağlayan programların İskoç Bakanları tarafından onaylanması gereklidir. İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü tarafından bu onayın verileceği koşulları belirleyen rehber ilkeler yayınlanır. Öğretmen eğitimine asgari giriş koşulları ulusal olarak belirlenir ve yönetmelik hükmündeki İskoçya'daki Öğretmen Eğitimine Giriş Şartları Memorandumunda yıllık olarak yayınlanır.

Yıllık temelde İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü yeni yeterlilik kazanacak öğretmenlere ilişkin olarak İskoç Yükseköğretim Fon Kuruluna Bölüm tarafından rehberlik sağlayan bir öğretmen işgücü planlama uygulaması üstlenir. Fon Kurulu öğretmen eğitiminin farklı türleri için girişleri belirleme ve finansman tahsisatları ve diğer yollar aracılığı ile bu asgari şartların aşılmadığının sağlanması ile sorumludur.

Üyelerinin çoğu, öğretmenler seçilen ve yasal bir organ olan İskoçya Genel Öğretim Kurulu, öğretmen eğitimi konusunda İskoç Bakanlara danışmanlık hizmeti sağlamaktadır. Kurul, kamu tarafından finanse edilen okullarda öğretmenlik yapmalarına izin verilen öğretmenlerin bir sicilini tutar ve kaydı olmayan hiçbir öğretmen bu tür bir okulda öğretmenlik yapamaz.

Öğretim Yeterliliği kazanan öğretmenler İskoçya Genel Öğretim Kurulu tarafından geçici olarak kaydedilirler (Bu yerel yetkili organlara bağlı bir okulda öğretmenlik yapmak isteyen herkes için önemlidir). Tam kayıt deneme ve değerlendirme süresi sonunda yapılır.

Ağustos 2002'den itibaren, yeni yeterlilik kazanmış öğretmenlerin tümünün, yeterlilik kazanmalarından hemen sonra bir eğitim-öğretim yılı için öğretmen konumuna erişiminin sağlanması gerekmektedir. Buna Öğretmen Adapte Etme Programı (Aday öğretmen yetiştirme programı) adı verilir. Aday öğretmen konumunun azami 0,7'si Tam Zamanlı olarak sınıfta ders ve geri kalan 0,3'ü profesyonel gelişme için ayrılmaktadır. Her adayın; tavsiye, destek ve rehber ilkeler sağlamak için okul içinde belirlenmiş olan bir uyum eğitimine erişimi gerekmektedir. Tam olarak kaydedilmek için adayların Tam Kayıt için belirlenen standartları karşılamaları gereklidir.

İskoçya'da kamu sektöründeki okul öğretmenleri yerel yetkili organlar tarafından atanır ve istihdam edilir. Ancak, hizmet koşulları ulusal seviyede yerel yetkili organ çalışanları, öğretmen örgütlerinin ve İskoç Hükümeti Eğitim Bölümünün temsilcilerinden oluşan üçlü bir yapı olan İskoçya Öğretmenlere İlişkin Konuları Görüşme Komitesinde görüşülür.

İskoç İdaresi '21. Yüzyıl için Öğretmenlik Mesleği' anlaşması uyarınca öğretmenlerin sürekli profesyonel gelişimi için yeni bir çerçeve oluşturmuştur. Tüm öğretmenler için yılda 35 saat sürekli profesyonel gelişim azami bir sınır olarak getirilmiştir. Bu süre kişisel profesyonel gelişim, ulusal olarak akredite edilen kurslara katılım, okuldaki küçük ölçekli faaliyetler ve diğer sürekli kişisel gelişim faaliyetleri arasındaki uygun bir dengede harcanacaktır.

5.2.1.6. İstatistikler

İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde daha fazla istatistiksel veri bulunabilir.

Kamu Tarafından Finanse edilen İlköğretim Okulları (Eylül 2002 Okul Sayımı)

Öğretmenlerin sayısı	22.980
İlköğretim okullarının sayısı	2.258
Öğrencilerin sayısı	413.713
Öğrenci-öğretmen oranı	18.0-1
Genel harcama (2000-2001)	876,5 milyon Sterlin
Öğrenci başına harcama (1999-2000)	2.042 Sterlin

Bağımsız İlköğretim Okulları (Eylül 2002 Okul Sayımı)

İlköğretim okulları/bölümlerinin sayısı	64
Öğrencilerin sayısı (P1 ile P7 arası)	11.816
Öğretmenlerin sayısı	864
Öğrenci-öğretmen oranı	13.7-1

5.2.2. ZORUNLU ORTAÖĞRETİM

5.2.2.1. Okulun Organizasyonu

İskoçya'daki ortaöğretim 12 yaşından itibaren altı yıla yayılır. Tüm devlet okulları çok amaçlı okullar olup öğrenciler tam zamanlı olarak dört, beş ya da altı yıl boyunca devam ederler. 3 ve 4 ve 5 ve 6. sınıflardaki konu seçimi öğrencilerin akademik ya da birçok eğitim yetkili organı kapsamında iş deneyimini içerecek biçimde meslekî ilgi alanları konusunda çalışmalar yapmasını mümkün kılar ancak temel olarak her okulda ortaöğretim müfredatının tamamı sağlanır.

Eğitim 16 yaşından sonra (5. sınıf) zorunlu değildir ve bu noktada öğrencilerin bir kısmı okuldan ayrılır. 16 yaş ayrıca öğrencilerin Standart Derecede ya da daha yeni olan Ulusal Yeterlilikler denkleminde daha önceden İskoçya Eğitim Sertifikası olarak bilinen İskoçya Yeterlilikler Sertifikası için sınavlara girdikleri yaştır. Hem Standart Derece hem de Ulusal Yeterlilikler okul nüfusunun tamamına yönelik sınavlardır. Bu bakımdan 16 yaşına kadar olan eğitim Alt Kademe Ortaöğretim ve 16 ile 18 yaşları arasında olan eğitim ise Üst Kademe Ortaöğretim olarak belirtilebilir.

Genel olarak, ortaöğretim okulu öğrencileri toplumda kişisel, sosyal ve meslekî amaçlarını ve ebeveynlerinin, işverenlerinin ve ileri kademe eğitimin beklentilerini karşılayan bir konuma hazırlayan bir eğitim sağlamaya yöneliktir. Yukarı kademelerde (ortaöğretimin üst kademeleri S5 ve S6) özel bir amaç çerçevesinde öğrencilerin meslekî eğitim ve öğretim ve yükseköğretimden fayda sağlayacak bilgi ve beceri donanımına sahip olarak yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır.

Tüm ortaöğretim okulları, genel bir eğitim ve bunun yanında ortaöğretimin alt kademesi olan üçüncü yılından itibaren daha fazla olarak mesleğe yönelik dersler sunarlar.

Okul yılı, haftası ve günü ilköğretim seviyesindeki gibi belirlenir. Her ders normal olarak kırk ile kırk beş dakika arasında sürer ancak okulların kendi ders saatlerini ayarlama konusunda önemli serbestliği vardır.

5.2.2.2. Öğretim Programı

Tüm ortaöğretim okulları her kademedeki benzer dersler sunarlar. Her kademedeki temel dersler aynıdır ancak temel konular dışında sunulanlara okul tarafından karar verilir. Öğrencilerin farklı dersler için farklı öğretmenleri vardır. Farklılık sağlamak için öğretim tüm sınıf ya da aynı sınıf içinde farklı gruplar biçiminde sağlanabilir. Sınıflarda küçük sınıflar için 30'dan daha sonraki sınıflar için 25'ten daha fazla öğrenci bulunmamaktadır. Bazı belirli konularda, örneğin fen bilgisinde, öğrencilerin sayısı 20 ile sınırlıdır.

İskoçya'daki öğretim programı yasalar tarafından değil İskoçya'da Eğitim ve Öğretimin 'Ortaöğretim Kademeleri için Öğretim Programı Tasarımı' belgesinde tüm okullara ortaöğretim kademelerindeki öğretim programları için sağlanan tavsiyeler tarafından belirlenir.

Dört yıllık zorunlu eğitim ortaöğretimin alt kademelerinde her biri iki yıl süren iki kademeye ayrılır. İlk iki yıl (S1 ve S2) ulusal 5-14 rehber ilkelerini takip ederek genel bir eğitim sağlar. 5-14 programının amacı planlamaya yardımcı olmak ve öğrencinin ilerlemesini sürdürmek ve kendisinin ilköğretimden ortaöğretime geçişini sağlamaktır. Üçüncü ve dördüncü (S3 ve S4) yıllarda herkes için uzmanlaşma ve meslekî eğitim unsurları bulunmaktadır.

Okullara ulusal rehber ilkeler aracılığı ile S3 ve S4 için olan öğretim programlarını aşağıdaki sekiz modülü takip ederek tasarımlarını önerilmektedir:

- dil ve iletişim
- matematik bilgisi ve uygulamaları
- fen bilgisi ve uygulamaları
- sosyal ortam bilgisi
- teknoloji faaliyetleri ve uygulamaları
- yaratıcı ve estetik faaliyetler
- beden eğitimi
- din ve ahlak eğitimi

Öğretilen tüm konular sekiz dalın bir ya da diğerinin kapsamındadır ve her öğrenci bunların her birinden en azından bir konuda eğitim almalıdır. Bilişim ve iletişim teknolojisi, yurttaşlık ve uluslararası eğitim gibi alanlar öğretim programları arası temalar olarak öğretilirler.

S3 ve S4 sınıflarındaki tam 2 yıllık derslere ilave olarak, okullar şimdi çeşitli kısa dersler de sunabilmektedirler. Bu tür dersler için en sık rastlanılan biçim, İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından Ulusal Yeterlilikler verilmesini sağlayan Ulusal Birimlerdir.

Ulusal Yeterlilik birimi dersleri S3/S4'teki öğretim programını tamamlamak için kullanılabilirler ve geniş bir aralıktaki 14 konu alanında mevcuttur. 1988'den beri İskoç Yeterlilikler Merkezi'nin (daha önceden İskoç Eğitim Merkezi) Ulusal Yeterlilikler sağlayan Ulusal Birimleri ile öğrenciler ulusal yeterlilik belgesi almaya hak kazanabilirler. Okullar ayrıca kendileri tarafından tasarlanan ancak ulusal belgelendirme sağlamayan Kısa Dersler de sunabilirler.

5.2.2.3. Değerlendirme/Belgelendirme

Her okulun iç prosedürlerine uygun olarak öğrenciler sürekli değerlendirmeye tabi tutulur ve otomatik olarak bir sonraki sınıfa geçerler.

Alt kademe ortaöğretimin ilk iki yılında (S1/S2) değerlendirme, ulusal 5-14 rehber ilkelerine uygun olarak yapılır. Alt kademe ortaöğretimin dört yılının sonunda, öğrenciler İskoçya Yeterlilikler Dairesinden İskoçya Yeterlilikler Sertifikasını (Ulusal Yeterlilikler) almaya hak kazanırlar. Her

öğrencinin alması hedeflenen bu sertifika İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından yönetilen ve her okulun kendisi tarafından gerçekleştirilen bir değerlendirme unsuru ile birlikte harici sınavlar aracılığıyla kazanılır.

İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından verilen resmi sertifika öğrencinin Ulusal Yeterlilikler derslerindeki başarılarını ve hangi ünitelerin başarılı olarak tamamlandığını belirtir. Okul bu Kısa Derslerde öğrencilerin çalışmalarının değerlendirmesini yapmakla sorumludur ancak İskoçya Yeterlilikler Dairesi ulusal standartların sağlandığından emin olmak için okul değerlendirmelerinin yönetimini sağlar.

İskoçya Yeterlilikler Dairesi ayrıca S3 ve S4'teki öğrencilerin eğer başarılı olarak tamamlarlarsa 'ileri seviye olmayan' meslekî bir yeterlilik olan Ulusal Sertifikaya yönelik krediler sağlayacağı modüller de sunar.

Şubat 1991'de bir Ulusal Başarı Kaydı pilot olarak başlatıldı. Büyük Britanya ve daha ötesinde işverenler tarafından kabul edilebilir ve geniş ölçüde kabul gören yeterlilikler ve öğrenme deneyiminin detaylarının kaydedilmesi için standart bir belge geliştirilmiştir. 1999-2000 öğretim yılında ortaöğretim okullarında bir İlerleme Dosyası, Ulusal Başarı Kaydının yerini almıştır. İlerleme Dosyası (beş farklı grubun tanımlandığı) kullanıcıların kendi gelişimlerini değerlendirmesine; hangi temel becerilere sahip olmaları gerektiğini ve bunları gelecekte nasıl geliştireceklerini belirlemelerine; yeterliliklerini ve eğitim dışı elde ettiklerini kaydetmelerine ve kariyerlerini planlamalarına yardımcı olur.

Ulusal Yeterlilikler beş seviyede mevcuttur: Başlangıç, Orta Kademe 1, Orta Kademe 2, Yüksek ve İleri Yüksek. Orta Kademe 1 ve 2 sırası ile Standart Derece Genel ve Kredi seviyelerine karşılık gelirken, İleri Yüksek seviyesi Altı Yıllık Eğitim Sertifikasına eşittir ve onun yerini almıştır.

5.2.2.4. İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi

İskoçya Kredi ve Yeterlilik Çerçevesi 1992 yılında İskoçya Yükseköğretim ve İleri Eğitim Kolejler tarafından üzerinde anlaşmaya varılan İskoçya Kredi Toplama ve Transfer programı kapsamındadır. İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi şu anda İskoç Hükümeti, İskoçya Yeterlilikler Dairesi ve Yükseköğretim için Kalite Güvence Dairesi ve İskoçya Üniversiteleri ortaklığı altında geliştirilmektedir.

Çerçeve şu anda Başlangıçtan Doktora seviyesine kadar İskoç Yeterliliklerinin tümünü içermektedir. Bu okullarda, ileri eğitim ve yükseköğretim kurumlarında ve iş yerlerinde sağlanan hem akademik hem de meslekî eğitimi kapsar. Çerçevadaki yeterliliklere kredi puanları tahsis edilir ve çerçeve içindeki 12 seviyede birine yerleştirilir. Ayrı ayrı akademik yeterlilikler ulusal öğrenme saatleri şartları içindeki "büyüklüklerine" göre kredi derecelendirmesine tabi tutulur (Yılda 1200 öğrenme saati kabul edilerek her 10 saatlik öğrenmeye karşılık 1 kredi puanı).

İskoçya Yeterlilik ve Kredi Çerçevesi İskoç yeterlilikler sisteminin öğrenme kapsamındaki bireyler, çalışanlar, işverenler ve eğitim ve öğretim sağlayanlar için anlaşılmasını kolaylaştırmak ve yeterlilikler arasındaki ilişkileri göstermek için tasarlanmıştır. Öğrencilerin ilerlemeyi öğrenme ve kariyer hedeflerine göre planlamalarına ve kredileri bir yeterlilikten ilgili bir konudaki diğerine nakletmelerine ve bu şekilde öğrenme tekrarından kaçınmalarına imkân verir.

İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesinin gelecekteki gelişmeleri İskoçya'da faaliyet gösteren profesyonel kurumlar ve diploma veren diğer organların çerçeve içine dahil edilmesini içerecektir. Ayrıca esnek öğrenme biçimlerinin (halk eğitimi, gönüllü sektör ve Learn Direct Scotland tarafından sağlanan eğitimin) ne şekilde dahil edilebileceği de incelenecektir.

5.2.2.5. İlerleme/Rehberlik/Geçiş Düzenlemeleri

Yedi yıllık ilköğretimi tamamlayan ilköğretim okullarının tüm öğrencileri ortaöğretime kabul edilir. Giriş konusunda herhangi bir kısıtlama yoktur. İlave olarak, sınıftan sınıfa geçme normal olarak yaşa göredir, yani, öğrenciler belirli bir yıldaki performanslarına bağlı olmaksızın bir kademedен diğerine geçerler.

Ortaöğretim okullarında iyi tesis edilmiş bir rehberlik sistemi vardır ve okullar tarafından atanan personel öğrencilere kişisel, öğretim programına ilişkin ve meslekî tavsiyeler sağlar. Okulların kendi rehberlik sistemlerini düzenleme konusunda farklı yöntemleri vardır ancak bu genel olarak bir rehber öğretmenin ya bir yıl boyunca ya da birkaç yıl boyunca belirli bir grup öğrenci için sorumluluk alması biçimindedir. Bu tür rehberlik öğrencinin örneğin S2'nin sonunda alacağı konular konusunda seçim yapmak zorunda olduğu ve yine S4'te ileri kademe ortaöğretim konularını seçtiği ya da yasal yaş sınırında okuldan ayrıldığında ne yapabileceği konusunda tavsiye ihtiyacı bulunduğu önemli karar noktalarında özellikle önemlidir.

5.2.2.6. Öğretmenler

(Bakınız 5.2.1.5. Öğretmenler)

5.2.2.7. İstatistikler

Zorunlu eğitim ve sonrası ortaöğretim okulları için istatistikler (İskoç Hükümeti Eğitim Dairesi, Eylül 2002):

İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde burada verilenlerden daha fazla ve daha detaylı istatistiksel veri bulunabilir.

Kamu Tarafından Finanse Edilen Ortaöğretim Okulları (Eylül 2002)

Ortaöğretim okullarının sayısı	386
S1-S4 grubundaki öğrencilerin sayısı (12-16 yaşında)	243.329
S5-S6 grubundaki öğrencilerin sayısı (16-18 yaşında)	73.570
Öğretmenlerin sayısı (tam zamanlı dengi)	25.040
Öğrenci-öğretmen oranı	12,7-1
Ortaöğretim genel harcaması (2000-2001)	975,0 milyon Sterlin
Öğrenci başına harcama (2002-2001)	3.098 Sterlin

Bağımsız Ortaöğretim Okulları (Eylül 2002)

Ortaöğretim yaşındaki öğrencileri olan bağımsız okulların sayısı	55
S1-S6 yaş grubundaki öğrencilerin sayısı (12-18 yaş)	17.555
Öğretmenlerin sayısı (tam zamanlı dengi)	2.071
Öğrenci-öğretmen oranı	8,5-1

Zorunlu ve zorunlu sonrası ortaöğretim okullarındaki öğretim için öğretmenlerin ilk eğitime ilişkin istatistikler (2002-2003):

Eğitim Lisans dersi konusunda (müzik, beden eğitimi, teknoloji için) (4 yıl)	681
Mezuniyet Sonrası Eğitim Sertifikası dersleri (tüm diğer konularda) (1 yıl)	925
Toplam	1.606

6. ZORUNLU EĞİTİM SONRASI GENEL VE MESLEKİ ORTAÖĞRETİM

6.1. Okulun Organizasyonu

Zorunlu eğitim sonrası ortaöğretim on altı ile on sekiz yaşları arasındadır ve öğrenciler genellikle meslekî uzmanlaşmaya erişim amacıyla aynı kurumda kalırlar. Son kademe (S5 ve S6) daha büyük bir uzmanlaşma içerir ve üst kademe ortaöğretimi oluşturur.

Ortaöğretimdeki bu kademenin amacı daha önceki yıllarda elde edilenlerin üzerine eklemelerde bulunmak ve öğrencileri ister iş, toplum isterse daha ileri eğitim için hazırlamak ve daha geniş ve sonuçlar sağlayan bir eğitim deneyimi sunmaktır.

Okulların genellikle bazı dersler için asgari standartlar uygulaması ve öğrencilere amaçladıkları dereceleri elde etmek için daha uzun ya da daha kısa süre harcamalarının makul olup olmayacağı konusunda öğrencilere tavsiyeler sunmasıyla birlikte on altı yaşından sonra okulda kalacak olan öğrenciler için herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Üst kademe ortaöğretim on altı ve on sekiz yaşları arasında iki yıllık bir eğitim sağlamakla birlikte öğrencilerin tümü iki yıl boyunca kalmazlar. Bazıları çalışma, meslekî kurslar ya da daha ileri eğitim için ayrılırlar. Bazı öğrenciler eğer S5'te Yüksek Derece sınavlarında geçmek için yeterli notları alırlarsa üst kademe ortaöğretimde sadece bir yıldan sonra yükseköğretime devam ederler. Diğerleri ileri eğitim kolejlerindeki dersleri takip etmek için ayrılabilirler.

6.2. Öğretim Programı

Üst kademe ortaöğretimde birçok öğrenci daha önceki yıllarda eğitim aldığı aynı konuları çalışmaya devam eder ancak eğitim seviyesi daha yüksektir ve İskoçya Yeterlilikler Sertifikasının Yüksek ve İleri Yüksek seviyeleri için eğitim alınan konuların sayısının beşten fazla olması muhtemeldir. Ayrıca, örneğin ilave yabancı diller gibi küçük bir sayıdaki konuların da ilk kez sunulması muhtemeldir. Genellikle geniş bir aralıktaki seçenekler mevcuttur ve seçenek ve esneklik özgürlüğü daha önceki yıllardan çok daha fazladır. Ayrıca, hemen hemen tüm okulların İngilizce ya da iletişim bilgisinde bir dersin alınması konusunda ısrarlı olmasına rağmen zorunlu bir saha içindeki bir dersi almak gibi az sayıda kısıtlama da vardır.

6.3. Değerlendirme/Belgelendirme

Orta ile İleri Yüksek seviyelerdeki İskoçya Yeterlilikler Sertifikası için, değerlendirme öğrencilerin (okul ya da ileri eğitim kurumundaki) üzerinde anlaşmaya varılan ulusal ölçütleri karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi için okul içinde yapılır. Öğrenci dersin her ünitesi için öğretmen ya da eğitimci tarafından ulusal standartlara uygun olarak belirlenmiş bir değerlendirmeyi tamamlamalıdır. Öğrenci ayrıca dersin tüm ünitelerinde bulunan çalışmalarını kapsayan ve dışarıdan bir inceleme tarafından değerlendirilen yazılı bir sınav ya da ders çalışması biçiminde olabilen dışarıdan yapılan bir ders değerlendirmesini de almalıdır. Dış değerlendirme öğrencinin notunu A ile C arasında belirler.

Yaklaşık 17 ya da 18 yaşlarında ortaöğretimin beşinci ve altıncı sınıflarında (S5 ve S6) alınan İskoçya Yeterlilikler Sertifikasının Yüksek seviye sınavları, profesyonel hayata atılmak ya da yükseköğretime girmek isteyen öğrencilerin birçoğu için hedeftir. Şu anda S4'teki İskoçya Yeterlilikler Sertifikasında (Standart Derece) bir Kredi seviyesi elde eden öğrenciler normal olarak ilave bir yıl sonra aynı konuların çoğunda Yüksek seviye sınavlarını alırlar ve bir yıl sonra bazı konularda İleri Yüksek seviyeye devam edebilirler. S4'teki Standart Derecede Genel bir seviye elde eden öğrencilerin genellikle Yüksek seviye sınavını almadan önce iki ilave yıl eğitim alması gereklidir. Alternatif olarak, S5'te Orta Kademe 2 ve daha sonra S6'da Yüksek seviyeye yönelik olarak eğitim alabilirler.

6.4. İlerleme/Rehberlik/Geçiş Düzenlemeleri

Yedi yıllık ilköğretimi tamamlayan ilköğretim okullarının tüm öğrencileri ortaöğretime kabul edilir. Giriş konusunda herhangi bir kısıtlama yoktur. İlave olarak, sınıftan sınıfa geçme normal olarak yaşa göredir, yani, öğrenciler belirli bir yıldaki performanslarına bağlı olmaksızın bir kademedен diğerine geçerler.

Ortaöğretim okullarında iyi tesis edilmiş bir rehberlik sistemi vardır ve okullar tarafından atanan personel öğrencilere kişisel, öğretim programına ilişkin ve meslekî tavsiyeler sağlar. Okulların kendi rehberlik sistemlerini düzenleme konusunda farklı yöntemleri vardır ancak bu genel olarak bir rehber öğretmenin ya bir yıl boyunca ya da birkaç yıl boyunca belirli bir grup öğrenci için sorumluluk alması biçimindedir. Bu tür rehberlik öğrencinin örneğin S2'nin sonunda alacağı konular konusunda seçim yapmak zorunda olduğu ve yine S4'te ileri kademe ortaöğretim konularını seçtiği ya da yasal yaş sınırında okuldan ayrıldığında ne yapabileceği konusunda tavsiye ihtiyacı bulunduğu önemli karar noktalarında özellikle önemlidir.

6.5. Öğretmenler

(Bakınız 5.2.1.5. Öğretmenler)

6.6. İstatistikler

Zorunlu ve zorunlu sonrası ortaöğretim okulları için istatistikler (İskoç Hükümeti Eğitim Dairesi, Eylül 2002):

İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde burada verilenlerden daha fazla ve daha detaylı istatistiksel veri bulunabilir.

Kamu Tarafından Finanse Edilen Ortaöğretim Okulları (Eylül 2002)

Ortaöğretim okullarının sayısı	386
S1-S4 grubundaki öğrencilerin sayısı (12-16 yaşında)	243.329
S5-S6 grubundaki öğrencilerin sayısı (16-18 yaşında)	73.570
Öğretmenlerin sayısı (tam zamanlı dengi)	25.040
Öğrenci-öğretmen oranı	12,7-1
Ortaöğretim genel harcaması (2000-2001)	975,0 milyon Sterlin
Öğrenci başına harcama (2002-2001)	3.098 Sterlin

Bağımsız Ortaöğretim Okulları (Eylül 2002)

Ortaöğretim yaşındaki öğrencileri olan bağımsız okulların sayısı	55
S1-S6 yaş grubundaki öğrencilerin sayısı (12-18 yaş)	17.555
Öğretmenlerin sayısı (tam zamanlı dengi)	2.071
Öğrenci-öğretmen oranı	8,5-1

Zorunlu ve zorunlu sonrası ortaöğretim okullarındaki öğretim için öğretmenlerin ilk eğitimine ilişkin istatistikler (2002-2003):

Eğitim Lisans dersi konusunda (müzik, beden eğitimi, teknoloji için) (4 yıl)	681
Mezuniyet Sonrası Eğitim Sertifikası dersleri (tüm diğer konularda) (1 yıl)	925
Toplam	1.606

7. ÇALIŞMA İLE BİRLEŞTİRİLMİŞ İLK MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

İskoçya'da hükümet tarafından finanse edilen bir dizi ulusal eğitim programı bulunmakta olup, Scottish Enterprise (Sen) and Highlands and Islands Enterprise (HİE) tarafından Yerel Girişimler (LEC) ağı ile temin edilmekte ve yönetilmektedir.

İskoçya'da meslekî başlangıç eğitimi kapsamında olmak üzere İskoçya Hükümeti tarafından finanse edilen ulusal meslekî başlangıç eğitimi için çok sayıda meslekî eğitim programları bulunmaktadır. Bu programları, Scottish Enterprise (Sen), Highlands and Islands Enterprise (HİE) tarafından Yerel Girişimler (LEC) ağı ile temin edilmekte ve yönetilmektedir.

Gençlik Eğitimi Garantisi kapsamında 16 – 17 yaşlarındaki gençlere meslekî beceri eğitimi verilmektedir. Ancak 18 – 24 yaş gurubundaki gençlerin meslekî beceri eğitimlerinin finansmanı konusunda LEC'lerin takdir yetkisi bulunmaktadır.

Bu eğitimin sonunda İskoç Meslekî Yeterlikler SVQ II. Düzey (SCQFG)'ya kadar resmi olarak kabul gören belge verilmektedir. Bu eğitim uygulamaları işveren katılımını, katkıda bulunmalarını ve bireysel eğitimini kapsamaktadır. Bu program sayesinde işverenlerin meslekî eğitim programına katılanların % 75'i bir taraftan meslekî beceri eğitimi alırken, diğer yandan da istihdam edilmektedirler. Genelde verilen meslekî eğitim yeniden tasarlanmıştır. NİSAN 2002' DE "İŞE HAZIRLAN" isimli yeni bir model geliştirilmiştir.

Girişimci Ağları ve Sektör Beceri Konseyleri ile beceri edindirme programlarının geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir. Okuldaki meslekî bilgi edinme süreci ile bağlar kurularak temel becerileri ele alan ve modern çıraklık eğitimi geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Modern çıraklık programları 1996 yılında başlamış olup 16 – 25 yaş arasındaki gençlere ücret karşılığı istihdam imkânı sağlanmaktadır. Teknisyenlik, el sanatları ve kursiyer yönetimi düzeyinde eğitim imkânı ve fırsatı bulunmaktadır. SVQIII düzey veya daha yüksek seviyeli belgelendirme, temel beceriler; kapsamı zorunludur, 2001 yılında üst yaş sınırının kaldırılmasıyla LEC'lere, 25 yaşın üzerindeki kademeler için finansman sağlanması konusunda takdir yetkisi verilmiştir.

25 veya üzeri yaşta olup 6 ay veya daha uzun süreli işsiz olanlara, iş bağlantılı meslekî eğitim hizmetleri de verilmektedir. Bu hizmetlerin amacı, kişilerin işle ilgili becerilerini geliştirip onları çalışma hayatına çekmektir. Bu eğitim uygulamaları; özel sektör eğitim kuruluşları, gönüllü kuruluşlar, yerel kuruluşlar, ileri meslek eğitimi veren okullar ve işverenlerin katılımı ile gerçekleştirilmekte ve ;

- Meslekî eğitim öncesi beceriler,
- Bir meslek alanına ait temel beceriler,
- Yeterlilikleri belirlenmiş bir meslek alanına ait dalda gerekli olan becerilerin,

kazandırıldığı eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır.

16 yaşından büyükler için ücretli bir işte çalışma ve usta, teknisyen ve yönetim seviyesinde eğitim alma fırsatı sağlar. Modern çıraklık eğitimi; İşveren sanayi ve yerel işletmeler arasında oluşturulan bir ortaklık geliştirilmekte, işçi sendikaları, ticaret ve sanayi konfederasyonunca desteklenmektedir. Modern çıraklık eğitimi; teori ve uygulamanın birleştirilmesi , yüksek kalitede sanayi için kabul edilmiş standartlarda, eğitim alan işveren yerel işletme arasında yapılan sözleşme ile yapılmaktadır. Bu eğitimde; İskoç meslekî yeterliklere göre, kolej-işveren ortaklığı, ehil ve bilgili personel, kolej öğretmenleri ve işyerindeki öğretici personel görev almaktadır.

Modern çıraklık eğitiminde;

- Kuramsal bilgiler ve tecrübeler sağlanmaktadır.

- İletişim, hesap bilgisi, ekip çalışması, problem çözme, bilişim teknolojileri konularında bilgi ve beceri kazandırılmaktadır.
- Çıracılık eğitimi alanın, önceki çalışmaları da değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme işyerindeki eğitici personel tarafından yapılmaktadır. Çıracılık eğitimi, sanayi ve hizmetler sektörü açısından ağırlık kazanmaktadır.

7.1. Organizasyon

İskoçya zorunlu eğitim sonrası eğitim sistemi en iyi biçimde üç başlık altında tarif edilmektedir. Meslekî eğitim, ileri eğitim ve yükseköğretim. Bu başlıklar farklı tür düzenlemelere ve farklı tür sorumluluklara karşılık gelir. Ancak, meslekî eğitim ve ileri eğitim ve ileri eğitim ve yükseköğretim arasında önemli ortak noktalar vardır.

7.2. Meslekî Eğitim Kuruluşları

Yerel İşletme Şirketleri aracılığı ile Scottish Enterprise ve Highlands and Islands Enterprise tarafından yönetilen ve sağlanan ve Hükümet tarafından finanse edilen bir dizi ulusal eğitim programı bulunmaktadır.

Beceri Arayanlar

16-17 yaşındaki tüm gençlerin, Gençlik Eğitim Garantisi uyarınca Beceri Arayanlar eğitimine katılma hakkı bulunmaktadır. Ayrıca Yerel İşletme Şirketlerinin de 18-24 yaşlarındakileri fonlama yetkisi bulunmaktadır. Beceri Arayanların temel unsurları İskoçya Meslekî Yeterlilikler Kademe III'e (İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi 6) kadar kabul edilmiş bir yeterlilik, bireyselleştirilmiş bir eğitim planı kazanmalarını ve işverenin katılımını sağlamaktır. Program eğitime işverenlerin katılımının artırılmasına yardımcı olmuştur ve Beceri Arayanlar programına katılanların %75'i şu anda eğitimlerini alırken çalışmaktadırlar. İlave destek ihtiyacı olan gençler için sağlanan eğitim hizmetleri yakın zaman önce yeniden tasarlanmış ve yeni model olan 'İş için Hazırlanın' Nisan 2002'de sunulmuştur.

Aday Çıracılık

Çalışma şu anda okullardaki meslekî öğrenim ile çıracılık öncesi bağlantıları tesis etme, temel becerileri hedefleme ve Modern Çıracılık ya da ileri eğitim için daha iyi ilerleme yolları sağlayarak Beceri Arayanlar programının tasarımının geliştirilmesi için İşletme Ağları ve Sektör Becerileri Konseyleri ile yürütülmektedir.

Modern Çıracılık

Modern Çıracılık 1996 yılında tanıtılmış olup 16-24 yaş grubundakilere sanatkâr, teknisyen ve stajyer yönetimi seviyelerinde eğitim alma fırsatı ile birleştirilmiş ücretli istihdam imkânı sağlamaktadır. Eğitim İskoçya Meslekî Yeterlilikler Kademe III'e ya da daha yukarısına imkân tanımalı ve temel becerileri içermelidir. Mart 2001'de üst yaş sınırının kaldırılmasını takiben, Yerel işletmelerin 25 yaş üzerindeki kişiler için Modern Çıracılık uygulamalarını finanse etme yetkisi vardır.

İş için Eğitim

İş için Eğitim, 25 yaşında ve daha yukarısında olup altı ay ya da daha fazla süredir işsiz olan bireyleri hedefleyen işe ilişkin bir eğitim programıdır. İş piyasasında özellikle dezavantajlı konumda bulunanlar için İş için Eğitime erken giriş imkânı mevcuttur. Program, değerlendirilmiş ihtiyaçlara paralel olarak uygun eğitim ve yapılandırılmış çalışma faaliyeti sağlamak suretiyle işe ilişkin becerilerini geliştirerek insanların çalışmaya yönlendirilmesine yardımcı olunmasını hedeflemektedir.

Eğitim; özel eğitim sağlayıcılar, gönüllü sektör kurumları, yerel yetkililer, ileri eğitim kolejleri ve işverenler tarafından verilir. Amaç, yerel iş piyasasındaki açık işlere bağlantılı olan eğitim fırsatlarına

odaklanmış olan geniş bir aralıkta iş sağlamaktır. Eğitim alanların programda istihdam edilmiş ya da edilmemiş statüleri olabilir. İstihdam edilmemiş eğitim alanlara, ilave 10 Sterlin eğitim primine uygun bir eğitim bursu verilmektedir. İstihdam edilmiş statüdeki eğitim alanlara eğitim alırken bir ücret ödenir. Özelleştirilmiş eğitim, genellikle program içinde istihdam edilmiş statü ile olmaktadır.

7.3. Finansman

Okul sonrası eğitimin finansmanı meslekî eğitim olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmadığına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Meslekî eğitim ve okul sonrası eğitimin diğer iki türü arasındaki en önemli fark birincisinde finansman desteği dersleri sağlamak için kullanılırken diğer ikincisinde fonlar kolejler ve üniversitelerin kendilerini desteklemektedirler.

16 ile 24 yaşları arasındakilerin eğitiminin finansmanı, İşletme ve Yaşam Boyu Öğrenme Bakanının sorumluluğundadır. Finansman Scottish Enterprise ve Highlands and Islands Enterprise aracılığı ile eğitim sisteminden bağımsız olan ancak ondan eğitim satın alan Yerel İşletmelere sağlanır.

7.4. Dersler

42 birleşik İleri Eğitim koleji büyüklük ve sundukları dersler bakımından büyük farklılık gösterirler. Hem tam zamanlı hem de yarı zamanlı öğrencileri vardır ve yarı zamanlı öğrenciler çoğunluğu oluşturur. Dersler çoğunlukla meslekî yapıdadır ve hem kuramsal hem uygulamalı çalışmaları içerirler. Ancak, bu kolejler ayrıca İskoç Yeterlilikler Sertifikasında kaydedilen dereceler ve bir Ulusal Yüksek Sertifika ve Ulusal Yüksek Diploma derecesi sağlayan yükseköğretim dersleri olarak sınıflandırılan ileri meslekî dersleri de sunarlar.

Tipik bir ileri eğitim koleji ileri olmayan ve ileri seviyelerde çoğunlukla meslekî olan geniş bir aralıktaki dersler sunar. Dersler İskoç Yeterlilikler Dairesi katalogunda listelenmiş, belirli istihdam sektörleri ya da öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun hale getirilmiş ünitelerden oluşmuştur. Kolejler, örneğin, inşaat sanayi gibi belirli sanayi dallarının ihtiyaçlarına ya da yerel işverenlerin belirli ihtiyaçlarına uyacak programlar geliştirebilirler. Sanayi ve öğrencilerin ihtiyaçları bir dizi farklı ders türü sağlayarak karşılanır:

- 16 yaş sonrası öğrenciler ve eğitim alanlar için meslekî ve genel eğitim;
- okul öğrencileri için bağlantı dersleri;
- işverenlerin belirli ihtiyaçları ya da Yerel İşletmelerin şartlarına hizmet eden sanayi istihdam önceki eğitim;
- Beceri Arayanlar, Modern Çıracılık gibi eğitim programlarında olanlar dahil olacak biçimde 'işte eğitim';
- meslekî ve meslekî olmayan akşam sınıfları.

Sanayi ile iyi tesis edilmiş bağlantılar üzerine inşa etmek suretiyle ileri eğitim kolejleri son yıllarda yerel sanayiler için güncelleme ve yeniden eğitim kursları sağlama imkânlarını önemli ölçüde geliştirmişlerdir.

7.5. Değerlendirme/Yeterlilikler

Ulusal Yeterlilikler modüllerindeki performans başarı konusunda üzerinde ulusal olarak anlaşmaya varılmış ölçütlere uygun olarak dahili biçimde kolej öğretmenleri tarafından değerlendirilir ve onların değerlendirmeleri güvenilirlik ve geçerlilik için bu amaca yönelik olarak 'ara bulucular' istihdam eden İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından doğrulanır. Her modülde elde edilenler İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından verilen İskoçya Yeterlilikler Sertifikası üzerinde kaydedilir. 1999'dan itibaren dış değerlendirme kademeli olarak İskoçya Genel Meslekî Yeterliliklerinin yerini alan İskoçya Grup Dereceleri için bir ilave şart olmuştur.

Derslerin çoğunluğu İskoçya Yeterlilikler Dairesi Ulusal Yeterlilikler Sertifikası ya da bir İskoçya Grup Derecesi (ya da bazı durumlarda hala bir İskoçya Genel Meslekî Yeterliliği) sağlar. İleri eğitim kolejleri tarafından sunulan ileri seviye dersler Ulusal Yüksek Sertifika ve Diplomalar ve bazı kolejlerde dereceler sağlar. Ulusal Yüksek Sertifika ve Diplomalar çeşitli ve artmakta olan bir aralıktaki istihdam sektörlerini kapsayan uzun süreden beri tesis edilmiş olan meslekî yeterliliklerdir.

İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi şu anda Ulusal Yeterlilikler Başlangıç seviyesinden Yükseköğretim Doktora seviyesine kadar İskoç yeterliliklerinin tümünü kapsamaktadır.

7.6. Öğretmenler

Kolejler ileri eğitim sektöründe çalışan öğretmenleri kendileri atarlar. İleri Eğitimde Öğretmen Yeterliliği derecesi sağlayan programlar Eğitim Fakültesinin bir kısmı olan İskoçya İleri Eğitim Okulu tarafından Strathclyde Üniversitesinde; Eğitim Enstitüsü tarafından Stirling Üniversitesinde; ve Aberdeen Üniversitesinde ve Dundee Üniversitesinde sağlanır. Ayrıca diğer öğretmen eğitim kurumları da eğer Ulusal Rehber İlkelerde belirtilen kriterleri sağlıyorsa bu programları açmak için İskoç Bakanlar Kuruluna başvurabilirler.

Öğretmen Yeterliliği (İleri Eğitim) programlarının %50 ile %80'i arasındaki kısmını oluşturan krediler ileri eğitim kolejlerinin kendileri gibi onaylanmış yerel sağlayıcılar aracılığı ile verilen profesyonel gelişim dereceleri olarak kazanılır. Öğretmen Yeterliliği (İleri Eğitim) usuller ve uygulama bakımından bir istihdam sonrası yeterlilik olduğu için, programlar genellikle ileri eğitimde zaten kabul edilmiş bir ataması olan kişiler içindir. Bu yeterlilik için eğitime kabul yeterlilikleri uygun bir uzmanlık derecesi ya da asgari olarak bir Ulusal Yüksek Sertifika ya da denk yeterliliklerdir. Adayların sanayi ya da ticarete uygun bir deneyimi ve İngilizce matematikte temel bir yeterliliği olmalıdır. Olası denkliklerin bir listesi Giriş Şartları Memorandumunda yayınlanır.

7.7. Rehberlik/Danışmanlık Hizmetleri

Tüm ileri eğitim ve yükseköğretim kurumları okullardaki rehberlik personeli olarak bazı tür kişisel, öğretim programına ilişkin ve meslekî yardım sağlayan özel olarak atanmış personel ile öğrenci rehberliği, danışmanlık hizmetleri ve devam eden destek sağlamaktadırlar. Her durumda nihai karar öğrenci tarafından verilmektedir. Çeşitli kurumlardaki kariyer hizmetleri ayrıca öğrencilerin eğitimlerinin sonunda işe girmelerinde de hayati bir rol oynayabilirler.

İskoçya için İleri Eğitim ve Yükseköğretim Anlaşması (1993) şartları uyarınca okul sonrası eğitimde, kurumların bir dizi farklı seviyede tavsiye ve danışmanlık sağlaması gereklidir. Bir açıklama aracılığıyla sağlanan dersler, örneğin kütüphaneler ve bilgisayarlara erişim gibi öğrenciler için mevcut kaynaklar, sağlık, refah, sosyal ve dinlenme tesisleri ve sanayi ile bağlantılar hakkında bilgi sağlayacaklardır.

Ayrı ayrı programlara ilişkin olarak, genellikle örneğin hedefler ve içeriğin detaylarını, giriş şartlarını, programın nasıl öğretildiğini, tamamlama üzerine verilen yeterlilikleri ve imkân tanıyabileceği ileri eğitim ve kariyerler dahil olacak biçimde bir dizi bilgi sağlarlar. Ayrıca ödenecek olan öğrenim ücretleri, muhtemel ilave masraflar ve önerilen desteğe ilişkin detayları da sağlarlar. Ayrıca öğrencilerin barınması, çocuk bakım desteği ve diğer ülkelerden gelen öğrenciler için olan destek konusunda da bilgiler sağlarlar.

Daha kişisel bir seviyede, düzenlenmesinde kurumdan kuruma farklılık gösteren çeşitli danışmanlık ve rehberlik hizmetleri vardır. Ancak bunlar öğrencilere kişisel problemleri ve eğitimlerindeki ilerlemeleri hakkında yardım ve tavsiye sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Ayrı ayrı kurumlar tarafından yapılan düzenlemelere ilave olarak, öğrencilere yardımcı olmak üzere tasarlanmış diğer bir dizi bilgi kaynağı daha vardır. Bunlar; örneğin, İskoç Üniversiteleri 'İskoçya'daki Yükseköğretime Giriş Kılavuzu' gibi yayınlanmış kitaplar, ya da İş Merkezleri, ya da halk kütüphaneleri

gibi yerler aracılığı ile geniş ölçüde erişilebilen ve bir dizi eğitim ve öğretim fırsatları konusunda bilgiler sunan örneğin Eğitim Erişim Noktası ve yükseköğretim programlarındaki açık yerler ve engelli öğrencilere sağlananlar konusunda Birleşik Krallık genelinde bilgi sağlayan Eğitim Danışmanlık ve Kredi Transfer Sistemi gibi veri tabanlarıdır.

7.8. İstatistikler

İstatistikler ileri eğitim ve yükseköğretim kurumlarındaki okul sonrası eğitim için ayrı olarak toplanır ve yayınlanır. İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde daha fazla istatistiksel veri bulunabilir.

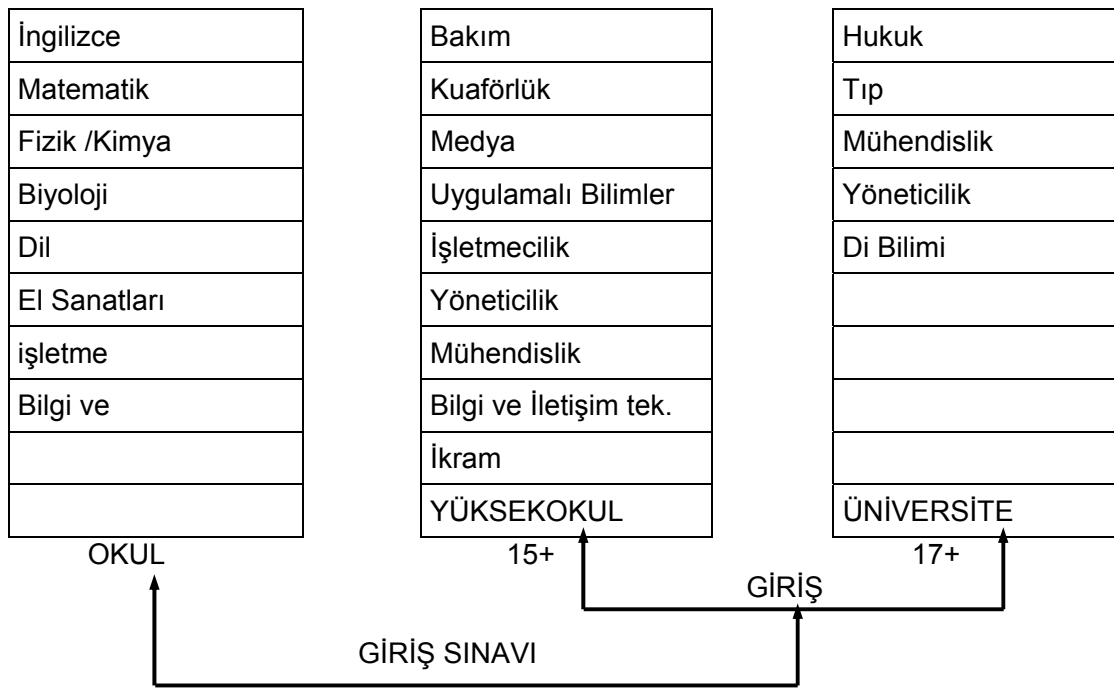
2000-2001'de üst kademe olmayan İleri Eğitimdeki Öğrenci Kayıtları (000 olarak)

Meslekî	390,1 (%64)
Meslekî olmayan	228,0 (%36)
Toplam	618,1

Kaynak: İskoçya Hükümeti İşletme, Ulaştırma ve Yaşan Boyu Öğrenme Bölümü, 2001

8. İLERİ KADEME MESLEKİ EĞİTİM

Şekil'de zorunlu eğitim sonrası kolejlere geçiş şeması görülmektedir.

İskoçya'da meslekî eğitim alanında ileri eğitim veren 46 kolej bulunmaktadır.

1997-1998 eğitim-öğretim yılından beri kayıtlarda % 19 artış sağlanmıştır. Toplam 22.000 personelin çalıştığı kolejlere , 2003/04 için Hükümet tarafından 409 milyon € hibe edilmiştir Öğrenci kayıtlarını; %85'i yarı zamanlı, %53'ü kadın, %60'ı 25 yaş üzerinde , % 28'i İskoçya'nın en yoksul bölgelerinden geliyor. Yüksek öğretimdeki İskoçların %60'ı üniversitelerde değil kolejlerde öğrenim görmektedir.

8.1. KOLEJLER:

Kolejler hem iş piyasasına yeni girenler için meslekî eğitim sağlama hem de Mevcut çalışanların becerilerini güncel hale getirme amacıyla çalışan geliştirme programları sürdürme konusunda ekonominin ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceri donanımına sahip insagücü yetiştirme ve geliştirmede önemli rol oynamaktadır.

1992 yılında çıkarılan ileri eğitim ve yükseköğretim yasası'nın getirdiği düzenlemeler doğrultusunda üniversiteler tüzel kişiliği olan kurumlar haline gelmiştir. Böylece 1997 yılı itibariyle yeni bir döneme girmişlerdir. Başka bir ifadeyle, üniversitelere, yerel makamların kontrollerinden ayrılma ve tüzel kişi haline gelme imkânı tanınmıştır.

Her kolej için bir yönetim kurulu bulunmaktadır. Bu yönetim kurulu yasal temsilci ve tüm çalışanların resmi işvereni haline gelmiştir. Yönetim kurulu, yönettikleri, kolejin YÖNETİM, STRATEJİ ve genel işleyişi konularında sorumluluk yüklenmişlerdir. Kolejlerin tüzel kişilik haline getirilmesinden sonraki yıllarda, kolejlere yapılan veya yapılacak olan hibelerin miktarını belirlemede kullanılan finansman modeli, kolejler arası yarışma ve rekabete neden olmuştur. Bu yarış ve rekabet nedeniyle öğrenci sayılarında artışlar olmuştur. İskoç Hükümeti tarafından , Kolejleri; ekonomik kalkınmaya, sosyal katılıma ve yükseköğretim verilme alanının genişletilmesi ve geliştirilmesi ve konularında yönlendirilmektedir. Kolejlerin ana gelir kaynağı, 10 Ocak 1999 yılında kurulan İskoç Yükseköğretim Finansman Konyesi'nce (Scottish Further Educatron Funding Council kısaca (SFEFC) karşılanmaktadır.

SFEFC, kolejlere ana gelir sağlayan kurum olarak kalırken, diğerleri önemli ölçüde büyüme göstermiştir. Ticari olarak gerçekleştirilen eğitim ve danışmanlık hizmetleri karşılığı sağlanan gelirler kolejler için önemli bir gelir kaynağı haline gelmiştir. Ayrıca, yerel işletmelerle yapılan anlaşmalar da kolejlere giderek artan bir gelir sağlamaktadır. Bu çalışmalar, meslekî yeterlikler (SVQ) ve modern çıraklık programları ile desteklenerek yürütülmektedir.

İskoçya'da en küçük genel kolejde 687 en büyük kolejde ise 41.673 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Kolejlerde en gözde konular ve alanlar:

- Bilgisayar,
- Bilişim Teknolojileri,
- Sağlık,
- Sosyal Bilimler
- İşletme
- Yönetim

alanlarıdır. Kolejler bağımsız ve özerktir. Yani tüzel kişiliği olan eğitim kurumlarıdır.

İSKOÇYA İLERİ EĞİTİM FINANSMAN KONSEYİ (SFEFC) :

- Bir devlet dairesi değildir.
- İskoç Hükümetine karşı sorumludur.
- Kamu hizmeti veren bir kurumdur.
- Konseyin başkan ve üyeleri valiler tarafından atanır.
- Bir baş yönetici ve 130 personeli vardır.
- İleri eğitim ve ayrı olan yükseköğretim kurulları için çalışmaktadır.

Muhtemelen 2006 yılında, ileri eğitim ve yükseköğretim kurullarının birleştirilmesi düşünülmektedir.

GÖREVLERİ :

1. Hükümetin kolejler için verdiği ödeneğin kolejlere dağılımını sağlar.
2. Yeterli ve etkin ileri eğitimin sağlanmasından yükümlü .
3. Bakanların; alınacak öğrenci sayıları, yapılacak etkinlikler, ekonomik beceriler, sosyal katılım ve öncelikler konusunda kolejlerce yapılması gereken çalışmalara konusunda rehberliklerinden yararlanılmaktadır.
4. Asgari kalite standartların belirler.
5. Sağlanan kaliteyi izler ve gelişmesini destekler.
6. Kolejlere hedeflere ve performans göstergeleri sağlar.
7. Kolejlerin mali durumları izler.
8. Etkin kolej yönetimini destekler.
9. Öğrencilerini hangi konuda ve nerede eğitim göreceklerini seçerler. Buna göre kolejler arasında planlama yapar.
10. Kolejlerin yerel ve bölgesel eğitim ihtiyaçlarını belirlemelerine destek sağlar.
11. Kolejlerin ileri eğitim merkezî olarak görev yapmalarına yardımcı olur.
12. Kolejlerin; dersler, yer, ilgi, esneklik ve içerik bakımından nerede çalışmadığını ve neden çalışmadığını bilir ve gerekli önlemi alır.
13. İyi ücret ödemeyen işler, güncel olmayan beceri ve yeterlikler konusunda işverenler ve öğrencilerle yakın ilişki kurarak çalışır.
14. Arz ve talebe ilişkin iyi biler alır.
15. Sağlanan hizmetler konusunda kolejlere, öğrencilere ve işveren örgütlerine gerekli bilgileri sunar.
16. Öğrencileri, işverenleri ve kolejleri dinler uygun çözümler konusunda aracı olur.
17. Çözüm üretilmesine yardımcı olmak için "stratejik yön" sağlar.

Daha önce de belirttiği üzere İskoçya'da zorunlu eğitim 16 yaşa kadardır. Yani zorunlu eğitim süresi 11 yıldır öğrenciler 18 yaşın sonuna kadar zorunlu eğitimlerini tamamlamak zorundadırlar. 15 + ve 17 + yaşlardan sonra öğrenciler isterlerse ve giriş sınavında başarılı olurlarsa kolejlere veya üniversiteye girebilmektedirler Zorunlu öğrenimini bitirenlere kolejlere ve üniversiteye gitmeleri teşvik ediyorlar çünkü zorunlu öğrenim seviyesi artık yeterli görülüyor. Ulusal sınavı katanlar (15 – 16)yaşlarında) kolejlerden meslek yüksek okullarına burdan da üniversiteye gidebilmektedirler. % 32 oranında kolejlerden üniversiteye geçiş olmaktadır.

1993 yılından önce meslek yüksek okulları (kolejler) yerel yönetimlerce yönetiliyordu. Ancak , 1993, yılından sonra otonom bir yönetim yapısına kavuşmuştur. Önceleri her 23 kişiden biri meslek eğitimine devam ederken, günümüzden her 10 kişiden biri meslek eğitime devam etmektedir. Yani meslek eğitimi görmek isteyenlerin sayısında %123 bir artış olmaktadır.

Okullara verilen kaynakların, hükümet önceliklerine uygun olarak ve stratejik alanlarda kullanılması öngörülmektedir. Bununla ilgili olarak, İskoçya Eğitim Bakanınca finans Konseyi'ne finans Konseyi'nden de okul (kolej) müdürlerine bir mektup gönderilmekte ve okullara tahsis edilen ödenekler, amaçlarına uygun olarak kullanılmaması halinde iptal edilmektedir.

İskoçya'da meslekî eğitim okullarına "kolej", verilen eğitime "ileri eğitim" denmektedir. Kolejler kamu hizmeti görmekle birlikte özektir. Kolejler kendi aralarında yoğun biçimde rekabet etmekte ve hem nitelikli eğitim verme, hem de kâr etme amacıyla hareket etmektedirler.

Zorunlu eğitimi bitiren gençlerin önünde üç temel seçenek bulunmaktadır:

- a) Eğitime son verip, doğrudan iş hayatına girebilir. Ancak elde ettiği yeterlilikler sınırlı olduğu için pek tavsiye edilen ya da rağbet gören bir durum değildir. Genellikle iş hayatına girseler bile, kişilerin kolejlerde sunulan kısa ve uzun dönemli eğitimler yoluyla iş hayatı içinde de niteliklerini artırma olanakları bulunmaktadır. Hatta bu şekilde üniversite eğitimine geçip lisans diploması sahibi olmak da mümkündür.

- b) İkinci seçenek olarak, 16-17-18 yaşlarında orta öğretimi bitirdikten sonra meslek eğitimi kolejlerine başvurabilirler. Kolejler başvuru şartlarını kendileri belirlemekte ve ilan etmektedir. Kolejlerde uzun ve kısa süreli kurslar, çıraklık eğitimi, diplomaya götüren eğitimler verilebilmektedir. Koleje giren genç 1 yıl eğitimden sonra SQA'nın Ulusal Sertifikasına sahip olabilmektedir. Ulusal Sertifika sahibi olanlar ile 17 ve 18 yaşını bitirip yani orta öğretimin üst kademesi olan 5. ve 6. sınıflarını bitirip koleje başlayanlar, 1 yıl okuduklarında Yüksek Ulusal Sertifika, 2 yıl okuduklarında ise Yüksek Ulusal Diploma alma hakkına sahip olmaktadır. Alınan bu eğitimlerin üstüne istendiği takdirde, 1 yıl daha eğitim alınarak BA Derecesi, eğitim 1 yıl daha sürerse Üniversite Diploması elde edilmektedir. Yani kolejler belirli branşlarda üniversite düzeyinde eğitim vermekte ve üniversite diplomalarına denk diploma verebilmektedir. Yüksek Ulusal Sertifika, Yüksek Ulusal Diploma sahibi olan kişiler isterlerse yatay geçişle üniversitelerin ikinci ve üçüncü yıllarına geçiş yapabilmektedirler. Nitekim İskoçya'da bu şekilde meslekî eğitim alanların yaklaşık %35'i üniversitelere geçiş yapmaktadır. BA Derecesi alanlar ise üniversitenin 4. yılına geçebilmektedir. Her sertifika ve diploma düzeyinde kişi isterse eğitimi bırakıp, sahip olduğu yeterlilikler ile iş hayatına girebilmektedir. Kolejlere hem yeni mezunlar, hem de meslek edinmek, mesleğini değiştirmek ya da mesleğini geliştirmek isteyen yetişkinler gelip eğitim alabilmektedir. 16 ya da 70 yaşındakiler aynı sınıflarda eğitim almaktadır.
- c) Meslek sahibi olmak için üçüncü yol üniversitelerdir. Üniversitelere girebilmek için mutlaka orta öğretimin 5. ve 6. sınıflarını bitirmiş olmak gerekmektedir. İyi bir temel gerektiren akademik alanlarda 6. sınıf mezunu olmak ve SQA tarafından yapılan ulusal sınavda başarılı olmak önem arz etmektedir. Bu sınav sonucunda alınan puanlara göre UCAS, kişilerin başvurularını almakta ve üniversitelere bildirmektedir. Üniversiteler kendi tespit ettikleri kontenjanlar, kurallar ve asgari şartlar dahilinde başvuruları değerlendirmekte ve kabul etmektedir. Bazen istenilen yeterliklerde eksiklik görülürse geriye dönülerek tamamlanması için kişilere fırsat verilebilmektedir. Ya da üniversitenin ilk yılında bazı dersleri fazladan aldirarak istenilen seviyeye çıkılması sağlanabilmektedir.

Ülke genelinde standart bir eğitim verilebilmesi için İskoç Parlamentosu, Hükümet, SQA ve Kolejler sıkı bir işbirliği içinde çalışmaktadır. Meslekî eğitim sisteminin düzenlenmesine, yürütülmesine ve denetlenmesine destek olan bir çok kurum ve kuruluş (HMIE, SFEU, Coleg, ASC, Learn Direct gibi) bulunmaktadır.

46 kolejde 22 000 personel (öğretmen ve idari personel) yaklaşık 500 000 kişiye (eğitim programına kayıtlı öğrenci sayısı-bir öğrenci birden fazla eğitim programına kayıtlı olabiliyor-) hizmet vermektedir. 2003-2004 öğretim yılında Parlamento İFK kanalıyla bu okullara 409 Milyon Sterlin finansal aktarımda bulunmuştur. Kolejlere devam eden öğrencilerin; %85'i part-time öğrenci, %53'ü kadın, %60'ı 25 yaş ve üzeri, %28'i İskoçya'nın geri kalmış bölgelerinden gelenler, %60'ı ise üniversite dengi yüksek eğitim almış öğrencilerden oluşmaktadır. Kolejlerden sadece 7'si tarım-hayvancılık alanında, 1'i ise İskoç dili ile ilgili eğitim vermektedir. Diğerleri ise sanayi ve ticaret sektörleri ile ilgili değişik alanlarda eğitimler vermektedir. Son yıllardaki en popüler konular; bilgisayar ve iletişim teknolojileri, sağlık, sosyal bilimler ve iş idaresidir.

Meslekî eğitimde modüler ve kredili sistem uygulanmaktadır. Eğitim modülleri iş yaşamının talepleri doğrultusunda, onların katkısı ve onayıyla hazırlanmaktadır. Kolejler bu modüllerden yararlanarak kendi eğitim programlarını kendileri oluşturmaktadır. Kolejlerde uygulanan eğitim programları ve metotları ile öğrencinin bir görevi başarıyla yerine getirebilecek bilgi ve beceriye sahip olması sağlanmaktadır. Bilgi yüklemekten çok, bilgiyi beceriye dönüştüren eğitim metotları tercih edilmektedir. Meslekî eğitim sisteminde, yeterliklerin belirlenmesi, kazandırılması ve sertifikasyonuna kadar her aşamada kalite güvence sistemine çok büyük önem verilmektedir. Sonuç olarak, İskoç meslekî eğitim sistemi yaşam boyu öğrenme ilkesi üzerine oturtulmuş, yaratıcılığı özendirilen, esnek ve işyerlerinin talepleri ile sürekli biçimde kendini yenileyen bir sistemdir.

İskoçya'da iş yaşamı (meslekler) ile ilgili yeterlilikleri (standartları) belirleyen, geliştiren, eğitim standartları ve eğitim modüllerini onaylayan ve geliştiren, eğitim kurumlarını akredite eden, sınav ve belgelendirmeyi yapan katılımcı ve özerk yapıya sahip bir kurum (İskoç Yeterlilikler Makamı –SQA)

bulunmaktadır. Ülke genelinde standart ve kaliteli bir eğitim sunulabilmesinde bu kurumun çok büyük rolü vardır. SQA tarafından belirlenen yeterlilikler, seviyeler ve verilen belgeler hem Birleşik Krallık hem de AB ülkelerinde geçerlidir.

8.2. İSKOÇYA'DA MESLEKİ EĞİTİM SİSTEMİNİN PLANLANMASI, KOORDİNASYONU, UYGULANMASI, DENETİMİ VE FİNANSMANI

8.2.1. Meslekî Eğitimin Planlanması ve Koordinasyonu: Daha önce de belirtildiği gibi eğitim İskoç Parlamentosunun sorumluluğunda olan konulardan biridir. İskoç Parlamentosu Birleşik Krallık ve AB ile ilişkiler çerçevesinde İskoçya'nın ekonomik ve sosyal gelişimi ile ilgili stratejiyi ve öncelikleri belirler. Bu genel kapsam çerçevesinde hükümet tarafından eğitim ile ilgili politikalar belirlenmektedir. Hükümet (İşletmeler ve Yaşam Boyu Eğitim Bakanlığı) bu çalışmalarını yaparken Finansman Konseylerinden (SFEFC ve SHEFC) ve İskoç Yeterlilikler Makamı (Scottish Qualifications Authority-SQA)'dan görüş almaktadır. Eğitim ile ilgili bütçeyi İşletmeler ve Yaşam Boyu Eğitim Bakanlığı hazırlamakta ve talep etmektedir. Alınan bütçe İskoç Parlamentosunun altında bulunan ilk ve orta öğretimin bağlı olduğu Eğitim Komisyonu ve Konseyler arasında pay edilmektedir. Konseyler ve SQA hükümet tarafından belirlenen politikalar çerçevesinde uygulamalarını yapmaktadır. Konseyler, yapacakları çalışmalarla ilgili olarak Eğitim Komisyonu ile sürekli işbirliği içindedir.

İskoç Meslekî Eğitim Sistemindeki planlama ve koordinasyondan söz ederken, bu sistemin odağında bulunan iki temel kurumu (SFEFC ve SQA) tanımak gerekmektedir.

8.2.2. SFEFC-İskoçya İleri Eğitim Finansman Konseyi: SFEFC İskoç Hükümetine bağlı olarak görev yapan ancak kamu kurumu olmayan, özerk yapıya sahip bir kurumdur. Konseyin bir kurulu ve bir başkanı bulunmakta ve kurul üyeleri hükümet tarafından belirlenmektedir. Konsey üyeliği için ilana çıkılmakta ve başvurular arasından hükümet gereken sayıda kişiyi kurul üyesi olarak tespit etmektedir. Bu kişilerin belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Seçimlerde bölgeler arası dağılım, kadın-erkek sayısı gibi kriterlere de dikkat edilmektedir. Görev süreleri 4 ila 8 yıl arasında olmaktadır. Konseyin bir yönetici ve 130 çalışanı bulunmakta ve bunlar hem SFEFC hem de SHEFC (yüksek öğrenim) için çalışmaktadır. 2006 yılında iki Konseyin birleştirilmesi planlanmaktadır.

SFEFC'nin görevi hükümetten kaynak olarak bunları kolejlere dağıtmak ve denetimini yapmaktır. Hükümet kaynağı gönderirken desteklenmesi gereken alanları ve önceliklerini de bildirmektedir. Konsey bu öncelikler ve gelen talepler doğrultusunda elindeki kaynağı kolejlere aktarmaktadır. Hükümet her yıl, meslekî eğitim alanındaki öncelikleri kolejlere bildirir. SFEFC de kolejlerden gelen mali talepleri değerlendirip, hükümetten bu talepleri karşılayacak finansmanı almaktadır.

Konseye aktarılan fon, okullara inşaat, donanım ve eğitim gideri olarak verilmektedir. Genellikle nakit para verilmekte, bazen inşaat gibi durumlarda kredi de kullanılabilir. Kolejler yıllık olarak yaptıkları planlama çerçevesinde ihtiyacı olan kaynağı Konseyden talep etmekte, Konsey talepleri incelemekte ve uygunsa kaynağı aktarmaktadır. Bir yıllık süre içinde öngörülen eğitimler gerçekleştirilmediyse para Konsey'e iade edilmektedir. Konsey, verdiği kaynağın en iyi şekilde değerlendirildiğini bilebilmek için, kolejlerde bir takım asgari standartların olmasına dikkat etmekte, kolejlerdeki kaliteyi izlemekte ve gelişmesine yardımcı olmaktadır. Kolejleri hem SFEFC hem de Krallık Denetim Kurumu birlikte denetlemektedir.

Meslekî eğitimde merkezî planlama yapılmamaktadır. Kolejler işgücü piyasasının yönelimlerini sürekli olarak işverenler vasıtasıyla takip edip programlarıyla uyum sağlamakta, ayrıca bazı öngörü çalışmaları yapılmaktadır. Konsey sadece kolejlerin iyi yönetilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Konsey, arz ve talep hakkında bilgi toplamak; öğrencileri, okulları ve işverenleri bilgilendirmek; tarafların işbirliği içinde olmasını sağlamak, özel durumlarda sorunları çözmek için "stratejik finansman" mekanizmalarını kullanmak gibi başka görevleri de yürütmektedir. Bu görevlerini yürütürken, başta İskoç Hükümeti olmak üzere, İskoç işletmeleri (İskoçya İşletme Gelişim Ajansı),

İskoçya Geleceğin Becerileri (iş piyasası bilgileri için), sektör beceri konseyleri (25 adet) gibi kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır.

8.2.3. İskoç Yeterlilikler Makamı – (SQA): SQA kamu hizmeti veren, ancak kamu kurumu niteliğinde olmayan özerk bir kuruluştur. Ülke genelinde endüstri ve kolejlere yönelik olarak tüm yeterlilikleri belirleyen tek kuruluştur. SQA;

- yeterlilikler konusunda hükümete tavsiyede bulunmak,
- yeterlilikleri geliştirmek ve güncel tutmak
- yeterlilikleri akredite etmek
- eğitim kurumlarını yeterlilikleri karşılayacak şekilde onaylamak
- yeterliliklerde kalite güvencesini sağlamak
- yeterlilikleri belgelendirmek

fonksiyonlarını yerine getirmektedir.

Ulusal Yeterlilikler modüllerindeki performans başarı konusunda üzerinde ulusal olarak anlaşmaya varılmış ölçütlere uygun olarak dahili biçimde kolej öğretmenleri tarafından değerlendirilir ve onların değerlendirmeleri güvenilirlik ve geçerlilik için bu amaca yönelik olarak 'ara bulucular' istihdam eden İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından doğrulanır. Her modülde elde edilenler İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından verilen İskoçya Yeterlilikler Sertifikası üzerinde kaydedilir. 1999'dan itibaren dış değerlendirme kademeli olarak İskoçya Genel Meslekî Yeterliliklerinin yerini alan İskoçya Grup Dereceleri için bir ilave şart olmuştur.

Derslerin çoğunluğu İskoçya Yeterlilikler Dairesi Ulusal Yeterlilikler Sertifikası ya da bir İskoçya Grup Derecesi (ya da bazı durumlarda hala bir İskoçya Genel Meslekî Yeterliliği) sağlar. İleri eğitim kolejleri tarafından sunulan ileri seviye dersler Ulusal Yüksek Sertifika ve Diplomalara ve bazı kolejlerde dereceler sağlar. Ulusal Yüksek Sertifika ve Diplomalara çeşitli ve artmakta olan bir aralıktaki istihdam sektörlerini kapsayan uzun süreden beri tesis edilmiş olan meslekî yeterliliklerdir.

SQA'nın bir yönetim kurulu, danışma konseyi, alt komiteleri, yeterlik geliştirme grupları bulunmakta ve bu kurulların hepsinde sosyal taraflar (işçi ve işveren) temsil edilmektedir. Sosyal tarafların kuruma maddi katkısı bulunmamaktadır.

Hükümet eğitim politikalarını belirlerken SQA'ye danışmakta, SQA de kendi düzenlemelerini hükümetin belirlediği politikalar çerçevesinde oluşturmaktadır. Gelirlerinin büyük bir bölümü devletten gelmekte, ancak kendisi de hizmet mukabili gelir elde etmektedir. SQA akredite ettiği eğitim kurumlarından belirli bir gelir elde etmektedir. Okullara kayıt olan öğrenciler aynı zamanda bir ana bilgisayar vasıtasıyla SQA'ye de kayıt olmaktadır. Eğitim sonucunda SQA yeterlik belgesi alan kişilerden okullarca belirli bir ücret alınmakta ve SQA verilen her belge başına okullardan 100 sterlin tahsil etmektedir.

Çalışmalarında Birleşik Krallık ile uyuma dikkat edilmekte, SQA'nın verdiği yeterlikler ve belgeler Birleşik Krallık ve AB'de de geçerli bulunmaktadır. SQA, EUROPASS'ın bir üyesidir. Birleşik Krallık Sektör Becerileri Konseyleri ve Yeterlilikler ve Müfredat Makamı ile işbirliği içinde çalışmaktalar. Başta İskoç Parlamento'sunun İşletmeler ve Yaşam Boyu Öğrenim ve Eğitim Komisyonu olmak üzere, İskoç üniversiteleri, işçi, işveren ve öğrenciler ile yakın işbirliği içinde faaliyetlerini yürütmektedir.

SQA, 4 grup yeterlik vermektedir.

- Birinci grupta, ilk ve orta öğretimde verilen genel ve bir ölçüde meslekî dersleri içine alan ulusal yeterlilikler (NQs)'dir. Bunları genellikle ulusal orta öğretim okulları kullanmaktadır. Kolejler de bazen bu yeterlilikleri verebilmektedir.

- İkinci grupta, kolejlerde verilen ve 3. sınıftan üniversiteye geçiş hakkı sağlayan yeterlikler (yüksek ulusal seviye – HNs) yer almaktadır. Bunlar iş yaşamı tarafından da kabul edilmektedir.
- Üçüncü grupta ise İskoç meslekî yeterlikleri (SVQs) yer almakta olup, işyerinde elde edilen becerilerin de değerlendirildiği yeterliklerdir. Bu yeterlikler geliştirilirken Birleşik Krallık'taki Sektör Becerileri Kurullarının önerdiği standartlar dikkate alınmaktadır. Bu alanda İskoç sektör becerileri kurulları ile çok sıkı işbirliği yapılmaktadır. Bu kurulların belirlediği sektör bilgi ve becerileri yeterliklere esas teşkil etmektedir. Çalışma ortamındaki bilgi ve becerilerin değerlendirilmesi ile ilgili daha gelişmiş teknikler üzerinde çalışılmaktadır.
- Dördüncü grup ise, kısa sürede işgücü yetiştirmeye yönelik kısa süreli kurslarla elde edilen yeterlikleri (awards – PDA) içeren gruptur. Örneğin, inşaat sektöründe spesifik bir eğitim ve belge verilmesi gibi. Kısa süreli kurslardan sonra iş başı eğitimi sonucunda elde edilen bilgi ve beceriler de eklenerek ulusal meslekî yeterlilik seviyelerine çıkılabilmektedir. Bu iş değiştirmek isteyenler ve ilk defa iş yaşamına giren gençler için iyi bir yol olarak belirtilmiştir.

SQA yeterlikleri (bir anlamda meslek standartı da denilebilir); modüler ve küçük birimlerden oluşuyor, kredili sisteme izin veriyor, yayınlanmış çıktılara dayanıyor, işyeri/ öğrenci odaklı, kalite güvencesine önem veriyor ve belgelendirilebiliyor.

Kolejler eğitim programı geliştirirken, ya SQA'in modül katalogunda bulunan yeterlik modüllerden yararlanırlar ya da daha önce geliştirilmemiş bir modül ise iş yaşamı ile birlikte yeni modül geliştirirler. Yeni bir yeterlik modülünün geliştirilmesi durumunda SQA'e durum bildirilir ve ülke genelinde aynı alanda yapılan çalışmalar birleştirilerek SQA kataloguna konacak modül kolejlerin işbirliğiyle yapılır. Böylece ülke genelinde standardizasyon sağlanmış olmaktadır. Yeni bir modül geliştirildiğinde aynı alandaki eski modül katalogdan çıkarılır. Modüllerin hazırlanması aşamasından onaylanması aşamasına kadar iş yaşamı çalışmanın sürekli içindedir ve etkindir. Modüllerin onaylanması işlemi eğitim programları konusunda uzman 12 kişiden oluşan bir kurul tarafından yapılmaktadır. Bu kurul üyeleri işçi, işveren ve eğitimciler ile SQA yetkililerinden olmakla birlikte, işçi ve işveren temsilcilerini SQA belirlemektedir. Bu da kurulda çalışacak kişilerin niteliklerinin yeterli olması konusuna verilen önemin bir göstergesi olmaktadır.

Kolejlerce yeni modül ve eğitim programı geliştirilmesi kolejler arasında önemli bir ticari rekabet konusudur. Geliştirilen yeni modül ve program, kolej için büyük gelir kaynağı olmaktadır.

SQA, meslekî yeterlikleri ve seviyeleri, eğitim standartlarını ve eğitim programlarına dayanak olacak bilgi ve becerileri içeren modüller geliştirmektedir. Her bir modül içinde değişik seviyeler olabileceği gibi, bir modül sadece bir seviyeye de eş olabilmektedir. Yeterlikler; iletişim, analitik düşünme, problem çözme, BİT ve grup çalışması gibi temel becerilere dayalı olarak geliştirilmektedir. Geliştirilen her modül onay safhasından sonra ulusal modül kataloglarına girmektedir. Modüller 3 yılda bir gözden geçirilmekte ve yenilenmektedir.

SQA yeterlikleri kazandıracak eğitimleri kendi vermemekte, bunu yapacak kurum ve kuruluşları tanımakta yani akredite etmektedir. SQA yeterliklerini kazandırmayı talep eden eğitim kurumlarının SQA tarafından belirlenen kalite ve standartlara sahip olması gerekmektedir. SQA'in temel müşterileri, tüm ilk ve orta öğretim okulları, tüm kolejler, bazı üniversiteler, bazı özel eğitim sağlayıcıları ve bazı işverenlerdir.

SQA geliştirdiği yeterlikler ve verdiği belgelerle ilgili ülke genelinde bir örnek uygulamaların yapılmasını sağlamak amacıyla bir kalite güvence sistemi oluşturmuştur. Değişik eğitim kurumlarında kazandırılan yeterlikler ve sertifika alımı için yapılan sınavların ülke genelinde standart olması için çok çaba sarf edilmektedir. Okullarda yapılan sınavların birer örneği alınıp SQA tarafından incelenmektedir. Ulusal seviyedeki sınavları aynı gün, aynı saatte SQA düzenlemekte ve sınavlar okullarda olmaktadır. Okullarda öğrenci eğitim süresince izlenmekte ve değerlendirilmektedir. Özellikle pratik eğitimin değerlendirilmesi bu şekilde yapılmaktadır. Ayrıca, sene içinde 3 kez ara sınavlar yine okullarca (ya da kolejlerce) yapılmakta ve bunlardan alınan notlar son sınav notu ile birlikte

değerlendirilmektedir. Ancak son sınavdan geçersiz not alındığında ara sınavlar başarılı olsa bile belge alınamamaktadır. SQA'de her şey elektronik ortamda yapılıyor ve takip ediliyor. Yılda 300 bin civarında belge veriliyor.

Sonuç olarak, İskoç meslekî eğitim sisteminin üst düzey planlaması ve koordinasyonu sosyal tarafların etkin olarak içinde yer aldığı özerk kuruluşların yönlendirmesi ile gerçekleştirilmektedir. İşverenler, işveren kuruluşları ve işçi kuruluşları sistem içinde önemli bir role sahiptir. Okullarda ise yine katılımcı bir yapı vardır.

8.2.4. Meslekî Eğitimin Uygulanması: Meslekî eğitim uygulamalarından İskoçya'da doğrudan kolejler sorumlu bulunmaktadır. Bazı kurum ve kuruluşlar bu uygulamalara destek olmaktadır. Bu nedenle kolejlerin yapısının ayrıntılı olarak bilinmesi gerekmektedir.

Kolejler: İskoçya'da kolejler özerk yapıda, rekabetçi bir piyasada özel işletme gibi yatırım ve kar amacıyla, ancak kaliteli kamu hizmeti verme mantığı ile işletilen, binaları ve donanımları kamuya ait, finansmanının büyük bölümünü devletten alan kuruluşlardır. Kolej yöneticileri, öğretmenler ve diğer idari personel sözleşme ile istihdam edilmektedir. Kolej fonksiyonu yerel iş piyasasının talep ettiği eğitim programlarını hazırlamak ve sunmaktır. Kolej yönetimi devletten aldığı finans kaynağını en iyi şekilde harcamak ve üzerine düşen görevleri en iyi şekilde yerine getirmekten sorumlu bulunmaktadır. Her kolejin tam yetkili bir müdürü ve bir mutemedi olmak zorundadır. Kolejler rekabet içinde eğitim olanakları sunmaktadır.

Kolej bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Kurulda değişik kesimlerden (işçi-işveren-eğitimci vb) temsilciler bulunmaktadır. Kurul üyeliği gönüllü bir iştir. Kurul üyeliği için üç yılda bir ilana çıkılmakta ve başvurular arasından belirli kriterler dikkate alınarak üyeler belirlenmektedir. Üyeler ayda en az bir kez olmak üzere değişik aralarla toplanmakta gündemindeki konuları görüşmektedir. Kolejlerin yönetim kurullarının (maksimum 16 kişi) yarıya yakın kısmı bizzat işverenler ya da işveren kuruluşları temsilcilerinden (6-7 kişi), kalanı işçi temsilcilerinden, eğitimcilerden ve velilerden oluşmaktadır. Kolej müdürü idari yönetimden sorumlu olup, idari yönetim ekibinin başkanı konumundadır. Yönetim kurulu kolejde görev alacak öğretmen ve tüm idari personeli ilana çıkararak alır ve bir sözleşme ile istihdam eder.

Kolejlerde, kısa ve uzun süreli kurslar, çıraklık eğitimi ya da diplomaya götüren eğitimler verilmektedir. Kolej sisteminin amacı kişilerin yetiştirilmesi yoluyla ekonomik ve toplumsal kalkınmaya yardımcı olmak ve sürdürülebilir, etkin, verimli ve başarılı bir sistem kurmak ve devam ettirmektir. Genel hedef, her 5 İskoç vatandaşından en az birinin sistemden geçmesidir.

Kolejler, tam gün tam yıl esasına dayalı olarak gündüz ve gece saatlerinde halka açık bulunmaktadır. İş yaşamından gelenlerin büyük çoğunluğu akşam saatlerinde eğitime gelmektedir. Okullar, işletmelerle sürekli temas halindedir. İşletmelere ya da şahıslara ücret karşılığında eğitimler de verebilmekteler. Bu gelirler kolej bütçesine girmekte ve okulun geliştirilmesi için kullanılmaktadır.

Kolejler yıllık olarak kaç kişiye ne tür eğitim vereceklerini belirlemekte ve bunun maliyetini tespit edip, SFEFC'ye kaynak sağlaması için bir talep yazısı ile müracaat etmektedirler. SFEFC talepleri değerlendirmekte ve gereken kaynağı nakit olarak okula aktarmaktadır. Bu değerlendirmeyi yaparken, kolejin geçmiş yıllardaki performansı önem arz etmektedir. Kolejler rekabet içinde oldukları için kendilerini geliştirmeye önem vermektedir. SFEFC'nin aktardığı kaynak toplam kolej bütçesinin %70'i civarında olmaktadır. Bütçenin %20'si AB kaynaklı projelerden elde edilmekte, %10'luk bölüm ise kendi öz kaynakları olmaktadır. Bu oranlar okuldan okula biraz değişiklik gösterebilmektedir. Geçen yıl içinde planladığı eğitimleri tam olarak yerine getiren okullara bir sonraki yıl daha fazla kaynak verilebilmektedir. Örneğin ziyarette bulunduğumuz Fife Koleji 2003-2004 öğretim yılında 10 bin kayıt için 16 Milyon Euro bütçe oluşturmuştur.

Kolejler planladıkları eğitimleri verme konusunda SFEFC'yi ikna etmek zorunda oldukları için, iş piyasasıyla uyumlu bir biçimde hem eğitim programlarını en geç 3 yılda bir gözden geçirmekte,

eğitim araç-gereç ve materyallerini geliştirmekte, hem de bu programları uygulayacak öğretmenlerini hizmet içi eğitimden geçirerek geliştirmek zorundadırlar.

Kolejler tarafından geliştirilen eğitim programları ülke genelinde standart uygulanan programlar olabileği gibi, yerel düzeyde uygulanan programlar da olabilmekte, programlar okulda uygulandığı gibi okul eğiticileri tarafından işletmelerde de uygulanabilmektedir.

8.2.5. Meslekî Eğitimin Denetimi: Kolejlerde verilen meslekî eğitim iki Şekilde denetlenmektedir. İlk denetimi SFEFC maddi konularla sınırlı olarak yapmaktadır. Kolejler finansmanı buradan elde ettikleri için, SFEFC kolejlere verilen paranın planlandığı Şekilde etkin ve verimli kullanılıp kullanılmadığını denetleme yetkisine sahip bulunmaktadır. İkinci denetim mekanizması ise Her Majesty's Inspectorate Education (HMIE) isimli kurum tarafından yapılmaktadır. Bu kurum 1998 yılında ıkarılan Eğitim Kanunu erevesinde İskoç Bakanlıkları altında oluşturulmuş, bağımsız ancak Bakanlıklara bağlı çalışan bir kurumdur. Kurumun görevi; ileri ve yüksek meslekî eğitimdeki standart ve kaliteyi yükseltmek, öğrenme ve öğretmenin kalitesini geliştirmek, eğitim sistemi hakkında gençleri, aileleri ve diğerlerini bilgilendirmektir. Kurumda tam zamanlı ve yarı zamanlı müfettişler ile destek elemanları istihdam edilmektedir. HMIE, ilk ve orta ğretim kurumları ile kolejlerden sorumlu bulunmaktadır. Kapsamdaki okullar müfettişlerce eğitim anlamında incelenmekte ve okullara eksikleri bildirilmekte ve tamamlatılması sağlanmaktadır.

Okullar ayrıca öz denetim mekanizmaları ile kendilerini de kontrol eder. Öğrencilerden, işverenlerden, personelden ve diğer dış kaynaklardan gelen geri bildirimler okulların kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Ayrıca, İskoçya Kalite Yönetim Sistemi, İskoç Hükümeti tarafından görevlendirilen dış denetçiler, özel denetim firmalarından hizmet satın alma yollarıyla okullar denetlenebilmektedir. Eğitim ve eğitimin denetimi konusunda danışmanlık hizmetleri son yıllarda önem kazanmış durumdadır.

8.2.6. Meslekî Eğitimin Finansmanı: Meslekî eğitim sisteminin finansmanının neredeyse tamamına yakını devlet tarafından karşılanmaktadır. Bunun yanında AB kaynaklı projeler vasıtasıyla da bazı gelirler elde edilmektedir. Ayrıca okullar spesifik alanlarda işyerlerine eğitim hizmeti satmaktadır. Bu tür faaliyetler son yıllarda desteklenmektedir. İşletmelerin, işverenlerin ve işçi sendikalarının yasal olarak zorunlu olmasa da eğitime ayırdıkları paylar bulunmaktadır.

8.2.7. ğrenim cretleri/öğrenciler için Mali Destek

2000 yılı sonbaharından beri tam zamanlı ileri seviye olmayan dersler alan ve İskoçya'da yaşayan öğrenciler ve AB ğrencileri için öğrenim ücretleri kaldırılmıştır. İlave olarak, devlet tarafından kabul edilen bazı yarı zamanlı öğrencilerin de ücret ödememe konusunda hakkı olabilir.

İskoçya ğrenci Bursları Dairesinin niversiteler ya da ileri eğitim kolejlerinde tam zamanlı ve bazı yarı zamanlı yüksek ğretim alan öğrencilere yardım sağlanması için (ğrenci Tahsisat Programı aracılığı ile) sorumluluğu vardır. İskoçya'daki kurumlarda Ulusal Yüksek Sertifika, Ulusal Yüksek Diploma ve derece seviyesi derslere devam eden gerekli koşulları sağlayan ve İskoçya'da ikamet eden tam zamanlı öğrencilerin kısmi olarak imkânların test edildiği borçlar (ğrenci Borç Programı) aracılığı ile ücretsiz eğitim ve yaşama masrafı desteği için hakkı bulunmaktadır. Ayrıca bazı öğrencilerin geri ödemesiz destek hibeleri aracılığı ile ilave yardım almak için de hakkı vardır. 2001-2002 döneminden itibaren İskoç Hükümeti bir Genç ğrenci Burs Programı ve bir Yetişkin ğrenci Burs Programı uygulamaya başlamıştır. İskoç kurumlarına devam eden ve gerekli koşulları sağlayan öğrenciler bu ilave fonlar için başvurabilirler.

8.2.8. Akademik Yıl

Birçok İleri Eğitim kolejinde akademik yıl büyük lde  dönemlik okul yılını takip eder ve sınıfların çoğu Ağustosun ortası ile sonu arasında başlar ve Haziranda sona erer.

8.2.9. Dersler

42 birleşik İleri Eğitim koleji büyüklük ve sundukları dersler bakımından büyük farklılık gösterirler. Hem tam zamanlı hem de yarı zamanlı öğrencileri vardır ve yarı zamanlı öğrenciler çoğunluğu oluşturur. Dersler çoğunlukla meslekî yapıdadır ve hem kuramsal hem uygulamalı çalışmaları içerirler. Ancak, bu kolejler ayrıca İskoç Yeterlilikler Sertifikasında kaydedilen dereceler ve bir Ulusal Yüksek Sertifika ve Ulusal Yüksek Diploma derecesi sağlayan yükseköğretim dersleri olarak sınıflandırılan ileri meslekî dersleri de sunarlar.

Tipik bir ileri eğitim koleji ileri olmayan ve ileri seviyelerde çoğunlukla meslekî olan geniş bir aralıktaki dersler sunar. Dersler İskoç Yeterlilikler Dairesi katalogunda listelenmiş, belirli istihdam sektörleri ya da öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun hale getirilmiş ünitelerden oluşmuştur. Kolejler örneğin, inşaat sanayi gibi belirli sanayi dallarının ihtiyaçlarına ya da yerel işverenlerin belirli ihtiyaçlarına uyacak programlar geliştirebilirler. Sanayi ve öğrencilerin ihtiyaçları bir dizi farklı ders türü sağlayarak karşılanır:

- 16 yaş sonrası öğrenciler ve eğitim alanlar için meslekî ve genel eğitim;
- okul öğrencileri için bağlantı dersleri;
- işverenlerin belirli ihtiyaçları ya da Yerel İşletme Şirketlerinin şartlarına hizmet eden sanayi istihdam önceki eğitim;
- Beceri Arayanlar, Modern Çıracılık gibi eğitim programlarında olanlar dahil olacak biçimde 'işte eğitim';
- meslekî ve meslekî olmayan akşam sınıfları.

Sanayi ile iyi tesis edilmiş bağlantılar üzerine inşa etmek suretiyle ileri eğitim kolejleri son yıllarda yerel sanayiler için güncelleme ve yeniden eğitim kursları sağlama imkânlarını önemli ölçüde geliştirmişlerdir.

8.2.10. Öğretmenler

Kolejler ileri eğitim sektöründe çalışan öğretmenleri kendileri atarlar. İleri Eğitimde Öğretmen Yeterliliği derecesi sağlayan programlar Eğitim Fakültesinin bir kısmı olan İskoçya İleri Eğitim Okulu tarafından Strathclyde Üniversitesinde; Eğitim Enstitüsü tarafından Stirling Üniversitesinde; ve Aberdeen Üniversitesinde ve Dundee Üniversitesinde sağlanır. Ayrıca diğer öğretmen eğitim kurumları da eğer Ulusal Rehber İlkelerde belirtilen kriterleri sağlıyorsa bu programları açmak için İskoç Bakanlar Kuruluna başvurabilirler.

Öğretmen Yeterliliği (İleri Eğitim) programlarının %50 ile %80'i arasındaki kısmını oluşturan krediler ileri eğitim kolejlerinin kendileri gibi onaylanmış yerel sağlayıcılar aracılığı ile verilen profesyonel gelişim dereceleri alarak kazanılır. Öğretmen Yeterliliği (İleri Eğitim) usuller ve uygulama bakımından bir istihdam sonrası yeterlilik olduğu için, programlar genellikle ileri eğitimde zaten kabul edilmiş bir ataması olan kişiler içindir. Bu yeterlilik için eğitime kabul yeterlilikleri uygun bir uzmanlık derecesi ya da asgari olarak bir Ulusal Yüksek Sertifika ya da denk yeterliliklerdir. Adayların sanayi ya da ticarete uygun bir deneyimi ve İngilizce matematikte temel bir yeterliliği olmalıdır. Olası denkliklerin bir listesi Giriş Şartları Memorandumunda yayınlanır.

8.2.11. İstatistikler

İstatistikler ileri eğitim ve yükseköğretim kurumlarındaki okul sonrası eğitim için ayrı olarak toplanır ve yayınlanır. İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde daha fazla istatistiksel veri bulunabilir.

2000-2001'de üst kademe olmayan İleri Eğitimdeki Öğrenci Kayıtları (000 olarak)

Meslekî	390,1 (%64)
Meslekî olmayan	228,0 (%36)
Toplam	618,1

Kaynak: İskoçya Hükümeti İşletme, Ulaştırma ve Yaşan Boyu Öğrenme Bölümü, 2001

8.2.12. İşletmeler ve İşveren Kuruluşları:

İskoçya'da işletmelerin %90'ı KOBİ niteliğindedir. İşletmeler ve işveren kuruluşları doğrudan meslekî eğitimin içinde bulunmaktadır. İşletmeler işyerlerini pratik eğitim için açmakta ve hazırlanan yeterlikler ve eğitim programları işletmelerin ve iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda olmaktadır. Ancak, işverenler kendilerini zorunlu tutacak yasalarla bağlanmaktan hoşlanmamakta ve dolayısıyla meslekî eğitim gönüllü bir çalışma olarak görülmektedir. Ayrıca işverenler işyerlerine yeni mali yük getirilmemesi konusunda duyarlıdır. Sisteme işverenler doğrudan maddi katkıda bulunmamaktadır. İşletmelerin meslekî eğitime yaklaştırılmaları için işveren kuruluşları bazı mekanizmalar kullanmaktadır. Örneğin işveren kuruluşuna bağlı işletmeler işçilerini eğitime gönderdiklerinde eğitim masraflarını karşılamak gibi. Büyük işletmeler bütçelerinin belirli bir oranını eğitime ayırabilmektedir.

8.2.13. İşçi Kuruluşları:

Sosyal diyalogun bir parçası olarak meslekî eğitim alanında işçi sendikaları önemli roller üstlenmektedir. Sendikalar meslekî eğitimin planlanmasından, uygulanması, denetimi ve finansmanı aşamalarına kadar her aşamasında yer almaktadır. Sendikalar bünyesinde oluşturulan işyeri eğitim temsilcileri uygulaması ile, sendikalar kendilerine bağlı işyerlerinde ve kolejlerde birer eğitim temsilcisi bulundurmaktadırlar. Ayrıca yine sendikalar üye işçilerinin eğitimi için bir fon ayırmak zorundadır. Bu fon İskoçya'da geçen dönemde 2.7 milyon sterlin civarında olmuştur. Özellikle İngiltere'de işçi sendikalarının doğrudan işlettiği 100 civarında eğitim merkezî de bulunmaktadır. İskoçya'da ise sendikalar Learndirect Scotland ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

8.2.14. Learndirect Scotland:

Tüm meslekî eğitim kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde çalışan bir özel kuruluştur. Amacı, ülke genelindeki meslekî eğitim olanaklarından haberdar olmak ve bu olanakları başta öğrenciler olmak üzere ilgili tüm kesimlere duyurmaktır. Bir tür aracı görevi görmektedir.

8.2.15. İskoç İleri Eğitim Birimi – Scottish Further Education Unit (SFEU):

İskoçya'da etkin düzeyde ileri eğitim imkânı sağlamak üzere kolej personelinin niteliklerinin, hizmetlerinin ve standartlarının yükseltilmesinden sorumlu kuruluştur. Kolejler bu kuruluşa üye bulunmaktadır.

8.2.16. İskoç Kolejleri Birliği- Assosication of Scottish Colleges (ASC):

Kolejlerin üye olduğu bir kuruluştur. Diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde ileri eğitimin ve bu eğitimi veren kolejlerin geliştirilmesi için çalışmalar yapmaktadır.

8.2.17. Coleg:

Kolejlerde eğitim programları uygulanırken kullanılan eğitim araç, gereç ve materyallerinin hazırlanmasından, geliştirilmesinden ve dağıtılmasından sorumlu kuruluştur.

9. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ:

PROGRAM GELİŞTİRME KADEMELERİNİN AÇIKLANMASI

1.Kademe :

Sanayi ile bağlantı kurularak, sanayiinin yaklaşımı ve eğitimleri gözlenmektedir. Ticari basın, profesyonel örgütler, yeni sanayi yerleri, karşılaşılan problemler gibi konularda yapılacak ihtiyaç tanımlanmaktadır.

2.Kademe :

Politika, prosedürler, yakın zaman önce geliştirilmiş ve doğrulanmış birimler, yeterlilik için açık bir talep bulunduğundan emin olunması gibi konularda İskoçya Yeterlilikler Dairesi ve Potansiyel işverenler nezdinde danışmanlık çalışmaları.

3.Kademe :

Ulusal olarak geliştirilen, birlik tarafından geliştirilen ve yerel olarak geliştirilen program çalışmaları incelenip değerlendirilerek program geliştirme rotası belirlenmektedir.

4.Kademe :

Bilgi, beceri ve yetenekler anlayışının ne olduğu, beceri ihtiyacı ve yeterlilik seviyesi ne olacağı, hangi bilgi ve kuramların gerekli olduğu, temel beceriler iletişimi ve bilişim teknolojileri ile problem çözmek için ihtiyaç olup olmadığı inceleme değerlendirme ve tespitlerden sonra araştırma kademesi ile ilgili çalışmalar tamamlanır.

5.Kademe :

Bu kademe çalışmalarında, yüksek ulusal seviyede katalog, CD,ROM araştırması yapılmaktadır. Buna göre temel beceriler, ana bilgiler tespit edilmektedir. Yeni yüksek ulusal birimler için kimlik becerileri ve konu alanları belirlenmektedir.

6.Kademe :

Yeni yüksek ulusal birimlerinin kaydedilebilmesi için; birimin tanımının yapılması, öğrencinin yerine getirmesi gerekli olan bilgi ve beceri seviyesinin tanımlanması gereklidir.

7.Kademe :

Önerilen öğretim programı konusunda görüşler ve yorumlar talep eden şirketler araştırılmakta, detaylı konuları hakkında görüşlerini almak üzere temel sanayilerle tartışma gerçekleştirilmektedir. Örneğin, sağlanan beceriler, sağlanan bilginin ilgisi, derinliği, genişliği v.b.

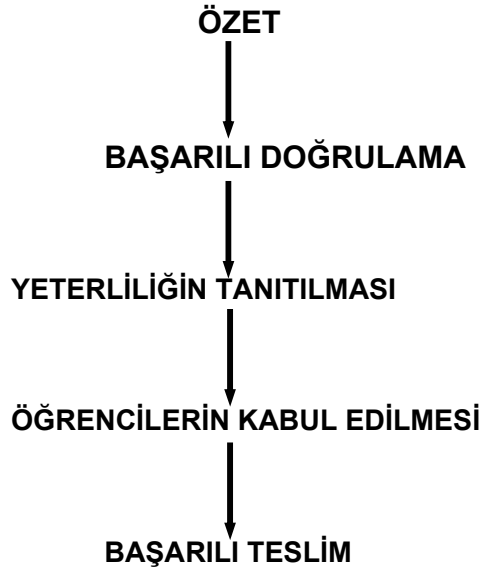
8.Kademe :

Yeterlilik için ihtiyaç, tasarlanmış olduğu sektör ve istihdam seviyesi, anlaşmaya varılan program modülleri, değerlendirme yöntemleri, uzman personel durumu, şirket veya firma yeri belirleme yorumları v.b. konularda yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Böylece doğrulama belgesi hazırlanmaktadır.

9.Kademe :

Çalışmanın devam edip etmeyeceğine yönelik karar almak için uzmanların katılımı ile gerçekleştirilen uzmanlar paneli ve doğrulama toplantısı yapılmaktadır.

ÖZET OLARAK :

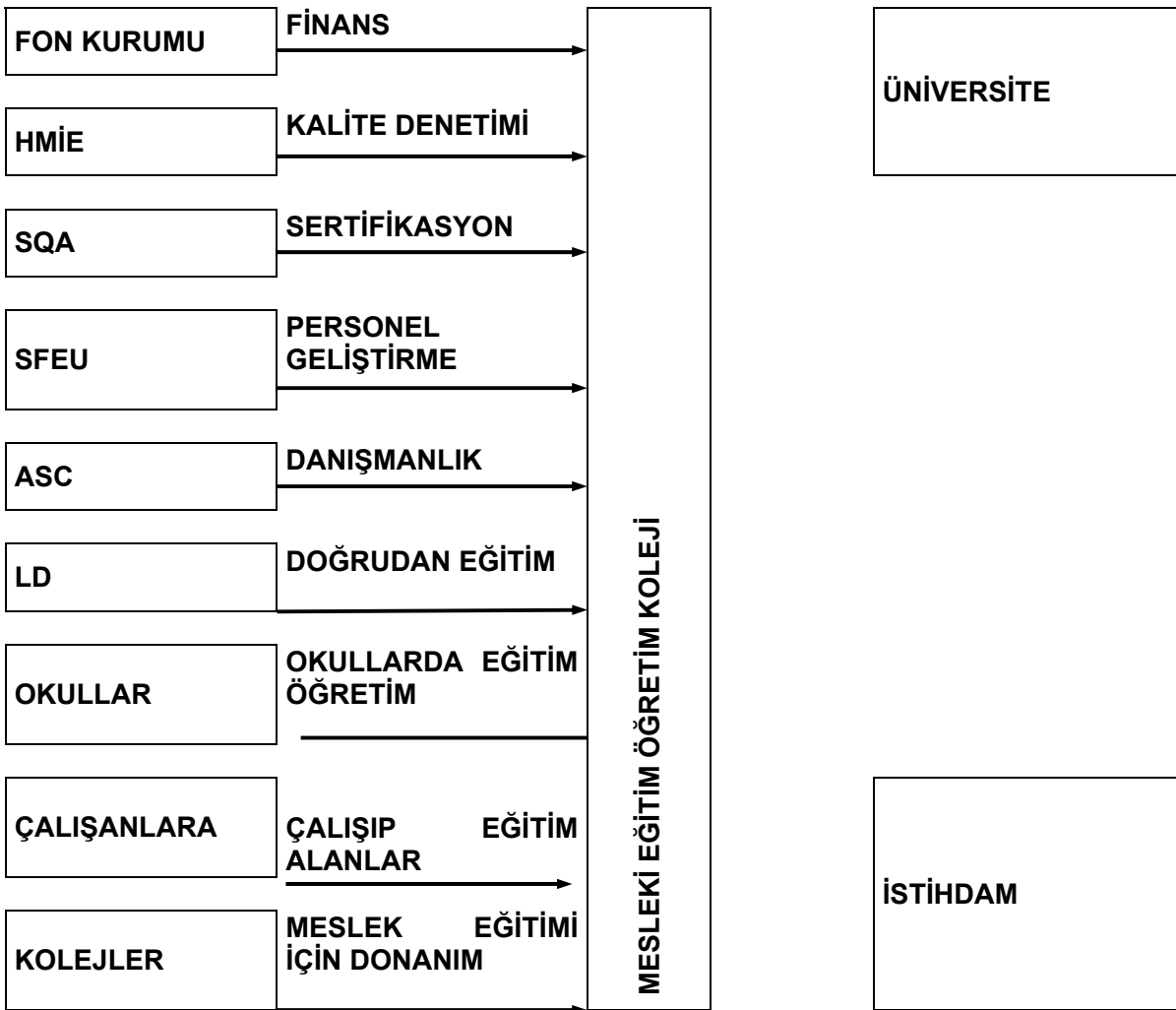
Başarılı bir öğretim programı hazırlanabilmesi için, programın endüstri ile ilişkili olması ve endüstrinin ihtiyacına uygun ve talebine dayalı olması gerekmektedir. Endüstrinin ihtiyaç duymadığı talep etmediği, arza dayalı alanlarda eğitimi vermenin hiç bir yararı yoktur.

Endüstrinin talebine dayalı olarak hazırlanan meslekî eğitim program modellerinin SQA'ın WEB sitelerinde veya meslek standartları katalogunda olup olmadığına bakılmaktadır. Yeni öğretim programı (taslak) işletmelere gönderilerek görüşleri alınmakta ve bu programa göre eğitim alacakların nerelerde çalışacağı belirlenerek gerekli tanımlamalar yapılmaktadır.

Hazırlanan yeni öğretim programının onaylanması için 12 kişinin katılacağı bir panel düzenlenmektedir. Bu panelde; üniversite, Bakanlık ve sosyal tarafların temsilcileri bulunmaktadır. Hazırlanan taslak halindeki yeni öğretim programı bu panelde satır satır okunup gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra onaylanmaktadır. Bundan sonra programın veya ait olduğu meslek standartlaştırılmış olmaktadır. Bu standart Birleşik Krallığa ait ülkelerde de (İngiltere, Galler, K.İrlanda;İskoçya) kullanılabilir.

10. İSKOÇYA'DA MESLEKİ ÖĞRETİM SİSTEMİNE DAHİL OLAN KURUMLAR:

İş hayatına ve üniversiteye öğrenci yetiştiren Meslekî Eğitim ve öğretim veren Kolejler; finansman temin eden, kalite denetimi yapan Ölçme ve değerlendirme-belgelendirme hizmeti veren, personel eğitimi yapan eğitim aracı üreten, danışmanlık ve rehberlik hizmeti veren kurumlarca desteklenmektedir.

MESLEK EĞİTİMİNE DESTEK VEREN KURUMLAR

MESLEKÎ EĞİTİM-ÖĞRETİM ORTAKLIKLARI

İSKOÇ PARLAMENTOSU

FİNANSMAN
KONSEYİ

SQA(Yeterlilikler)

HMIE
(denetim)

İŞVERENLER

OKULLAR

KOLEJ

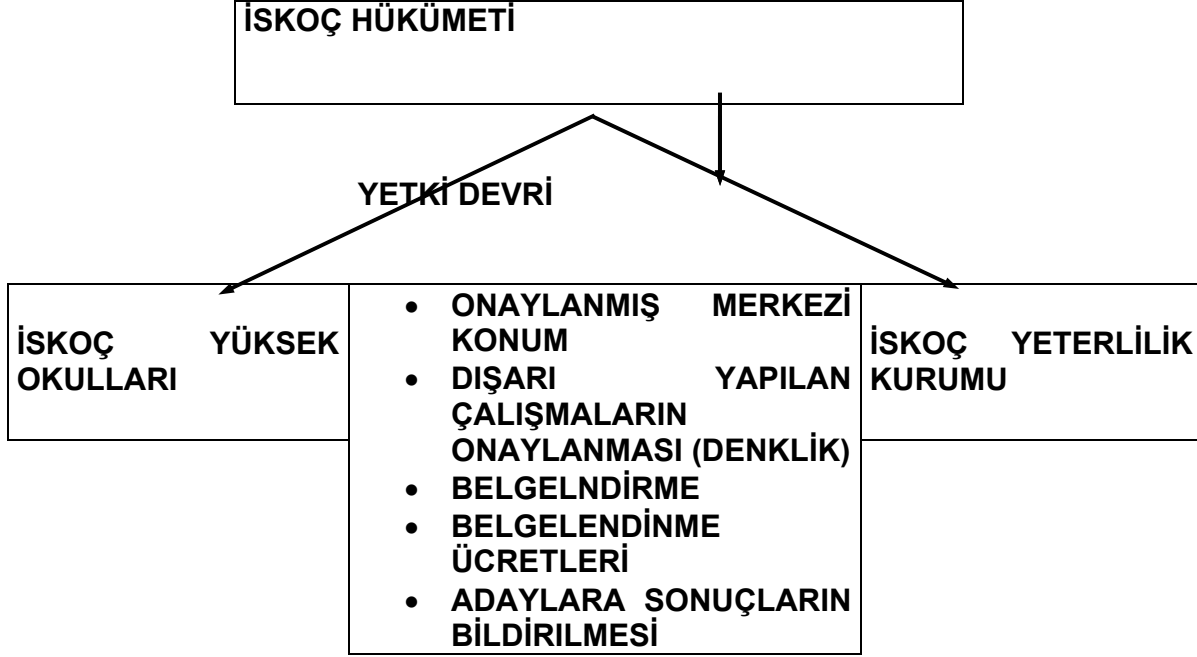
SFEU

KOLEJLER

ASC

MESLEKÎ EĞİTİM ÖĞRETİM HİZMETLERİNDE ORTAK KURUMLAR

İSKOÇYA'DA YETERLİLİK

YETKİLERİN BELGELENDİRİLMESİ VE DENKLİĞİ

Okullar ve kolejler , SQA çerçevesinde eğitim verebilmektedirler. Ancak, işletmeler kendi işgial alanlarında fakat standartlara uygun olmak kaydıyla meslek eğitimi verebilmektedirler. İskoçya'da meslekî eğitim alanında verilen yeterlilik belgesi (sertifika) EUROPASS yani meslek pasaportu niteliğindedir. Doğrulanmış, onaylanmış ve geçerlidir.Yeterlik belgeleri; internal (ulusal tutarlılık, geçerlilik), external(uluslararası durumlarda, ulusal seviyede değerlendirilmektedir. Meslekî eğitim veren kurumların kaliteye uyumları konusunda teşvik etmeye ve cesaretlendirmeye önem vermekteler, Meslek eğitiminde ulusal sistemlerini kurmuşlar, ulusal standartlarını oluşturmuşlar ve ulusal sertifika sistemini geliştirmişler.

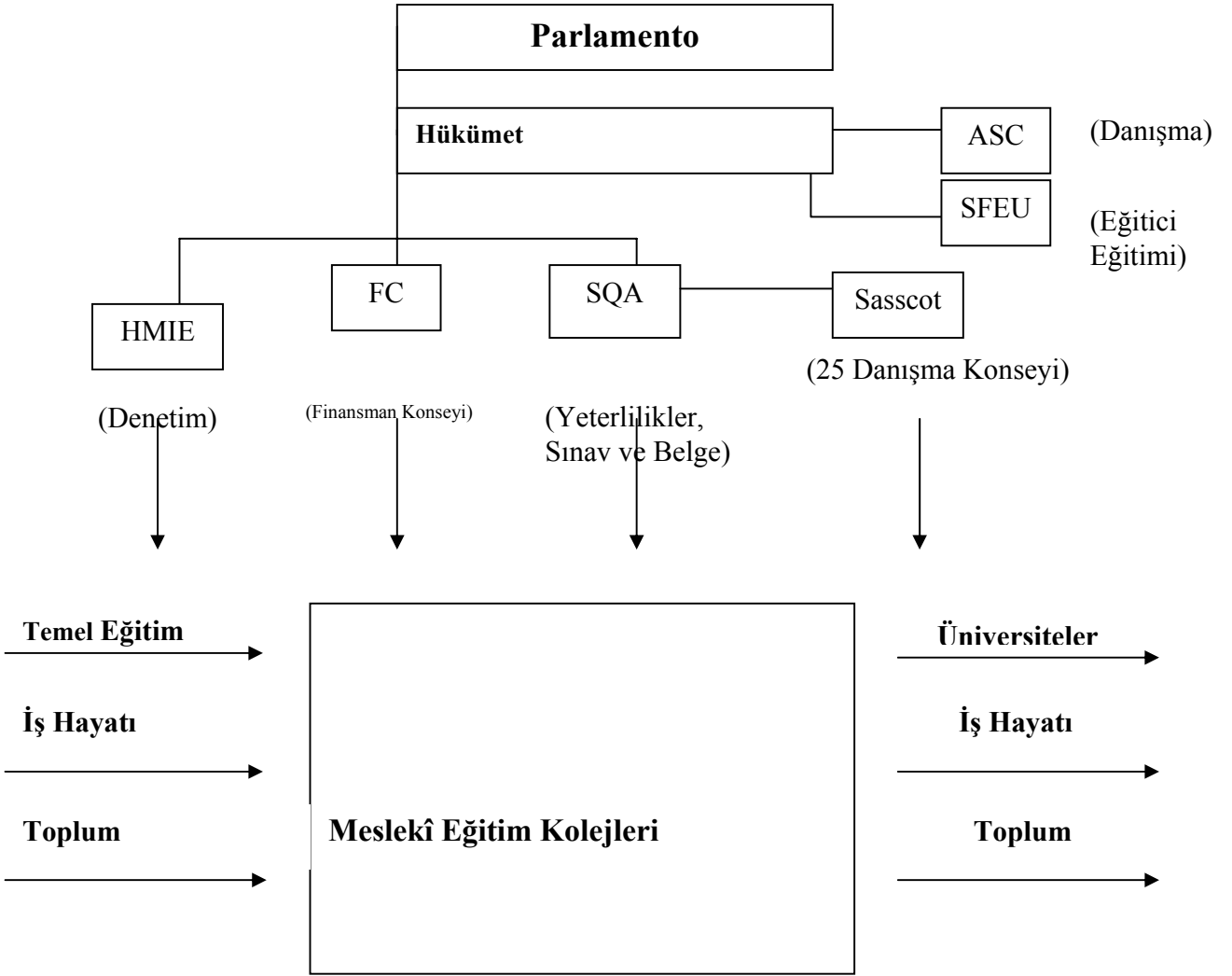
Meslekî eğitim öğrenci merkezli olarak uygulanmaktadır.Öğrenciye şu beş temel beceriyi kazandırmak hedeflenmektedir.

1. İletişim,
2. Yaratıcılık,
3. Problem Çözme,
4. Bilgi Teknolojileri,
5. Başkaları ile Birlikte Çalışma,

Meslekî eğitimde önceden verilen belgeler, yeni sisteme göre geçerli Sayılmaktadır. 500 yıldan beri kendilerine ait yeterlik ve bunlara ait değerlendirmeleri belgelendirmektedirler. Bu konuda İngiltere ile işbirliği yapmaktalar.

İngiltere meslek standartları ve belgelendirme konusunda merkezî bir görev yapmaktadır. Meslekî yeterlikler yıllar önce Eğitim Bakanlığı tarafından belirleniyordu. 1980 yılının ilk aylarında meslekî Eğitim Kurulu kurulmuştur okullar, biz ayrı iki kurumla uğraşmak istemiyoruz diyerek iki ayrı kurumun birleştirilmesini talep etmişlerdi. Bu talep üzerine SQA (Scottish Q ualifications Authority) kurulmuştur.

11. İSKOÇ MESLEKİ EĞİTİMİNDE KURUMSAL ÇERÇEVE

12. ÜNİVERSİTE İLERİ KADEME EĞİTİMİ

İskoçya'da 14 üniversite (Açık Üniversite dahil) ve 7 diğer kurum içerecek biçimde 21 yükseköğretim kurumu vardır. Bu kurumlar İskoç Hükümeti Çevre ve Köy İşleri Bölümü tarafından finanse edilen İskoçya Tarım Koleji dışında İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu tarafından finanse edilir. İleri eğitim kolejleri tarafından yükseköğretim seviyesinde (çoğunlukla Ulusal Yüksek Sertifika, Ulusal Yüksek Diploma ya da her ikisi de, ancak ayrıca derece de içerebilirler) dersler de sunulabilir ve İleri Eğitim ve Yükseköğretim sektörleri arasında yakın bağlantılar vardır.

Kabul Şartları

Yükseköğretim derslerine normal giriş şartları İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından yapılan Yüksek ya da İleri Yüksek sınavlardaki A-C seviyelerinde bir grup derecesidir. Bazı yükseköğretim dersleri için giriş adayın belirli seviyelerde bir grup dereceye sahip olması koşuluna bağlı olabilir. Ayrıca Ulusal Yüksek Sertifika ve Diploma dereceleri de genel olarak kabul edilir ve genel olarak derece seviyesi eğitimin ikinci ya da üçüncü yılına girişi garanti eder.

Ayrıca, Ortaöğretim İngilizce Genel Sertifikası ve İleri Seviye Genel Eğitim Sertifikası (ya da dengi) de kabul edilir. Alternatif olarak, bir diploma ya da derece sağlayabilen bir Ulusal Yüksek Sertifika programı için bir grup uygun Ulusal Yeterlilikler derecesi kabul edilebilir.

Bir yükseköğretim programına devam etmek için İskoçya'nın dışından olan başvurular da kabul edilir. Bunlar normal olarak önerilen giriş yeterlilikleri ile uyum ve kabul edilebilirlikten emin olmak için kurumlar tarafından bireysel bir temelde değerlendirilir.

İskoçya'daki yükseköğretim kurumlarına giriş için yapılan başvuruların çoğu başvuruları ayrı ayrı kurumlara dağıtan ve adayların bir form ile birden fazla kuruma başvuru yapmasına imkân tanıyan Üniversiteler ve Kolejler Kayıt Hizmetleri tarafından işlenir. Örneğin sanat ve tasarım ve sosyal çalışmalar gibi bazı dersler için ilgili deneyim gibi ilave şartlar da olabilir. Bunlar İskoçya'da Yükseköğretime Giriş Kılavuzunda ve ilgili kurumun açıklamalarında detaylı olarak belirtilmiştir.

İskoçya yükseköğretim kurumları 'yetişkin' (25 yaşının üzerinde olarak tanımlanan) öğrencilerden ve okuldan ayrılanlardan gelen başvuruları memnuniyetle karşılamaktadır. Bu yetişkinleri hem genel yükseköğretim hem de belirli programlar için hazırlamaya yönelik biçimde özel olarak tasarlanmış bir dizi özel (ISCED Seviye 4) programların geliştirilmesine yol açmıştır. Başlangıç programları bir dizi İskoçya Yeterlilikler Dairesi Ulusal Yeterlilikler ünitesini sağlar ve bunları başarılı olarak tamamlanması bir İskoçya Yeterlilikler Dairesi derecesi sağlar. Birçok başlangıç programı başarılı tamamlanmaları üzerine yükseköğretimde bir yeri garanti eder.

Öğrenim Ücretleri/Öğrenciler için Mali Destek

2000 yılı sonbaharından itibaren tam zamanlı ileri seviye olmayan dersler alan İskoçya'da yaşayan öğrenciler ve AB öğrencileri için öğrenim ücretleri kaldırılmıştır. İlave olarak, devlet tarafından kabul edilen bazı yarı zamanlı öğrencilerin de ücret ödememe konusunda hakkı olabilir.

İskoçya Öğrenci Bursları Dairesinin üniversiteler ya da ileri eğitim kolejlerinde tam zamanlı ve bazı yarı zamanlı yükseköğretim alan öğrencilere yardım sağlanması için (Öğrenci Tahsisat Programı aracılığı ile) sorumluluğu vardır. İskoçya'daki kurumlarda Ulusal Yüksek Sertifika, Ulusal Yüksek Diploma ve derece seviyesi derslere devam eden gerekli koşulları sağlayan ve İskoçya'da ikamet eden tam zamanlı öğrencilerin kısmi olarak imkânların test edildiği borçlar (Öğrenci Borç Programı) aracılığı ile ücretsiz eğitim ve yaşama masrafı desteği için hakkı bulunmaktadır.

Ayrıca bazı öğrencilerin geri ödemesiz destek hibeleri aracılığı ile ilave yardım almak için de hakkı vardır. 2001-2002 döneminden itibaren İskoç Hükümeti bir Genç Öğrenci Burs Programı ve bir

Yetişkin Öğrenci Burs Programı uygulamaya başlamıştır. İskoç kurumlarına devam eden ve gerekli koşulları sağlayan öğrenciler bu ilave fonlar için başvurabilirler.

Akademik Yıl

İskoç Üniversitelerinde akademik yıl her biri yaklaşık on hafta olan üç döneme ayrılmıştır ancak örneğin Stirling Üniversitesi gibi bazı yükseköğretim kurumları sömestr sistemini uygulayabilirler. İskoçya'daki yükseköğretim kurumlarının birçoğu öğrencilerin değişen ihtiyaçlarını karşılamak için daha esnek eğitim hizmeti sağlama yolları araştırmaktadır. Yükseköğretim kurumları ve ileri eğitim kolejleri arasında iyi geliştirilmiş bağlantılar vardır (İleri Eğitim kolejleri İskoçya'daki yükseköğretimin yaklaşık dörtte birini sağlarlar). Bu Ulusal Yüksek Sertifika/Diploma programlarından öğrencilerin gereksiz olarak çalışmalarını tekrar etmeden derece seviyesi eğitime geçişini kolaylaştırır.

Programlar

İskoçya Yükseköğretim Kurumları çeşitli lisans ve lisansüstü seviyelerde geniş bir aralıktaki genel, akademik ve mesleğe yönelik programlar sunarlar. Eğitim alınan konuların sayısı ve derslerde, kurslarda ve uygulamalı çalışmalarda, laboratuvarında ya da sahada geçirilen zaman program içinde yıldan yıla, bir kurumdaki programlar arasında ya ve genellikle çok benzer yeterlilikler kazandıran programlar için kurumlar arasında büyük değişiklikler gösterir.

Dersler, seminerler, kurs grupları, proje çalışması ve uygun olan konularda laboratuvar ve saha çalışması yükseköğretim kurumlarının çoğundaki ana öğretim yöntemleridir. Bazı kurumlarda ve bazı konularda öğrenmede bilgisayar kullanımı konusunda ve bilimin öğretilmesinde bilgisayar benzeşimlerinin kullanımı konusuna büyük ilgi vardır. Bazı kurumlarda, uzaktan öğretim, açık öğretim ve esnek öğretim gibi diğer esnek eğitim hizmeti sağlanmasına artan bir ilgi vardır.

Değerlendirme/Yeterlilikler

İskoçya'da konu alanlarının büyük çoğunluğunda ilk derece için çalışan öğrenciler için normal model Normal (yani, Genel) derece için üç akademik yıl zaman ayırmak ya da daha fazla uzmanlık içeren Şeref derecesi için dört yıl devam etmektir. Bazı fakültelerde, örneğin tıp ve hukuk fakültelerinde programlar geleneksel olarak daha uzundur.

Öğrencilerin değerlendirmesi çoğu durumda geleneksel olarak her akademik yılın sonunda olan bir ya da daha fazla yazılı sınav; program sırasında sunulan çalışmanın sürekli olarak değerlendirilmesi; denetleme altında yapılan projeler ya da tez savunmalarının değerlendirmesi; ve ayrı ayrı öğrenciler tarafından ya da bir ekibin bir parçası olarak denetleme altında yapılan belirli çalışmalar konusundaki sunular ve/veya sözlü sınavlar aracılığı ile olur. Uygun olan programlarda, örneğin bilim ya da lisanda sözel yeterlilikte ayrıca uygulamalı sınavlar yapılır. Fiili değerlendirme normal olarak öğrencinin eğitim gördüğü bölüm tarafından yapılır ancak ayrıca diğer kurumlar ya da işin bir kısmının (program çalışması ile birlikte sınavlar) örneğini alacak olan kurumlardan bir ya da daha fazla dış değerlendirmeci de yer alır.

İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi şu anda Başlangıç seviyesinden Doktora seviyesine kadar İskoç yeterliliklerinin tümünü içermektedir.

İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulunun finanse etmekte olduğu eğitimin kalitesini değerlendirme konusunda bir görevi vardır. Eylül 2000'den beri yükseköğretim sektörü tarafından kurulmuş olan bir İngiliz organı olan Yükseköğretim için Kalite Güvence Dairesi aracılığı ile bunu yapma konusunda düzenlemeler gerçekleştirmektedir. 2003-04 döneminde getirilmiş olan kalite değerlendirmeye yeni bir yaklaşım, merkezinde kalitenin geliştirilmesini bulundurmaktadır ve kalite standartlarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi için kurumların mekanizmalarının sağlamlığı ve etkinliğini değerlendirmede iç ve dış değerlendiriciler ile birlikte öğrenci değerlendiriciler de bulunmaktadır.

Öğretmenler

Yükseköğretimdeki öğretim elemanları kendi konularındaki akademik yeteneklerine göre atandığı için, bu sektörde öğretim sağlananlar için diğer herhangi bir ilave resmi kabul şartı bulunmamaktadır. Yükseköğretimdeki öğretim elemanları ayrı ayrı Yükseköğretim Kurumlarının çalışanıdır. Yükseköğretimdeki öğretim elemanlarının hizmet içi eğitimi ayrı ayrı kurumların sorumluluğundadır ve bu konuda herhangi bir ulusal eğitim bulunmamaktadır.

İstatistikler

İskoç Hükümetinin <http://www.scotland.gov.uk/stats/> adresindeki web sitesinde daha fazla istatistiksel veri bulunabilir.

Yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci kayıtları (2000-2001) (000 olarak)

Birinci derece programlarda	118,9
Lisansüstü programlarda	52,0
Diğer Yükseköğretim programlarında	37,6
Toplam	208,5

Kaynak – İskoç Hükümeti İşletme, Ulaştırma ve Yaşam Boyu Öğrenme Bölümü

13. YETİŞKİNLER İÇİN SÜREKLİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

İskoçya'da, toplumun eğitimi ve kalkınması programı çerçevesinde sürekli eğitim ve öğretim (hayat boyu) hizmetleri verilmektedir. Sürekli eğitim ve öğretim programı çerçevesinde;

- Okur – yazarlık, matematik, bilgi iletişim teknolojisi becerileri,
- İş hayatı ile bağlantılı meslekî beceri eğitimi,
- Bireysel ve toplumsal gelişmenin yükseltilmesine yönelik konular,
- Toplumun, karşılaşılan sorunları çözebilme kapasitesinin yükseltilmesi,
- Toplumun planlama ve hizmet sağlanması konularında etkisinin artırması,

konularına öncelik verilmektedir.

Yetişkinlerin sürekli eğitiminde;

- Yerel yönetimlerin,
- Gönüllü kuruluşlar,
- Sanayi ve ticari kuruluşlar,
- Endüstriyel alanda faaliyet gösteren firmalar,
- Yüksek öğretim kurumları,

işbirliği yapılmakta ve bunların katımı ve katkısı sağlanmaktadır. Bu eğitim programlarından yararlanabilmek için herhangi bir kural aranmamaktadır.

Mal ve hizmet üretmek için kurulmuş ve faaliyetlerini sürdürmekte olan işletmeler yada firmalar, istihdam ettikleri personelini bilgi ve becerilerini geliştirmek ve yeni teknolojilere uyumlarını sağlayabilmek için yasal yöntem arayışı içinde bulunmaktadır. Birçok firma, özellikle büyük firmalar kendi yöneticileri tarafından da eğitim programları hazırlanmakta ve personeline bu programlara göre sürekli eğitim almalarını sağlamakta ve sonrasında katılanlara başarı belgesi vermektedirler. Firmaların uyguladıkları eğitim programları ve verdikleri sertifika SQA tarafından onaylanmaktadır.

Politika ve Yasal Çerçeve

1992 tarihli İleri Eğitim ve Yükseköğretim (İskoçya) Kanunu (kısım 1) uyarınca İskoçya'daki ileri eğitim sağlanmasını güvence altına almak Devlet Bakanına aittir. Kanun ayrıca yerel yetkili organlara ileri eğitimin bir parçası olarak yetişkin eğitimi sağlama yetkisi vermektedir. Bugün bu tür ileri eğitim İskoçya'da 'halk öğrenimi ve gelişimi' olarak bilinmektedir. 'Topluluklar: Öğrenme aracılığıyla Değişim'in (1999) yayınlanmasından sonra Hükümet yerel yetkili organlara rehber ilkeler sağlayan 4/99 sayılı SOEID Genelgesini yayınladı. Kendilerinden Mart 2000'den önce Halk Eğitimi Stratejilerini belirlemek üzere yaygın eğitime etkin bir önem gösterilerek diğer kurumlarla çalışmaları istendi.

2000'de İskoç Hükümeti bu sahadaki profesyonel eğitimi incelemek için Halk Eğitim Öğretimi Gözden Geçirme çalışmasının yayınladı. Bu rapor Mayıs 2002'de yayınlandı. Önerilerinden birisi bu sahanın 'halk öğrenimi ve gelişimi' olarak yeniden adlandırılması oldu. Haziran 2002'de İskoç Hükümeti Halk Öğrenimi ve Gelişimi: İleri Doğru Yol adlı çalışmayı yayınladı. Bu İskoç Hükümetinin halk öğrenimi ve gelişimi terimini benimsemeyi kabul ettiğini duyurmakta idi. Halk Eğitim Öğretimi Gözden Geçirme çalışmasındaki diğer öneriler danışma için ortaya kondu.

Kapsamlı danışmaları takiben, İskoç Hükümeti Ocak 2004'te – Daha güçlü toplumlar inşa etmek için birlikte çalışma ve öğrenme – adlı halk öğrenimi ve gelişimi konusunda yeni rehber ilkeler yayınladı. Rehber ilkeler ilk kez olarak aşağıdaki biçimde halk öğrenimi ve gelişimi için ulusal öncelikleri içeriyordu:

- Yetişkinler için öğrenme aracılığı ile kazanım: okuryazarlık ve hesap bilgisi, iletişim, diğerleri ile birlikte çalışma, problem çözme ve bilişim ve iletişim teknolojisi temel becerilerini içeren halka dayalı yaşam boyu öğrenme fırsatları aracılığı ile kazanılanların standartlarının yükseltilmesi.
- Gençler için öğrenme aracılığı ile kazanım: kişisel, sosyal ve eğitimsel gelişmelerini kolaylaştırmak ve toplumda bir ses ve yer kazanmalarını sağlamak için gençlerle ilgilenmek; ve
- Toplum kapasitesi geliştirerek kazanımlar: bireyler, gruplar ve toplulukların karar alma ve hizmet sağlanmasını etkilemek için gerekli olan güven, anlayış ve becerileri geliştirmesine imkân vererek toplumsal kapasite ve etkinin inşa edilmesi. Bu toplulukların toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için hizmetler sağlaması ve yönetmesine imkân verilmesini içerebilir.

İlgili Yönetim/Kurumlar

1996'da yerel hükümetlerin 32 birleşik yetkili organ biçiminde yeniden düzenlenmesini takiben, yeni yetkili organlar halk eğitim hizmetlerinin sağlanmasında farklı yaklaşımlar benimsediler. Bazı durumlarda, farklı hizmetler için sorumluluk eğitim bölümünde kaldı diğer durumlarda bir dizi bölüm arasında dağıtıldı.

Halk öğrenimi ve gelişimi için genel sorumluluk yakın zaman önce İskoç Hükümeti Kalkınma Bölümünden İskoçya Topluluklarına devredildi. Halkı Öğrenimi ve Gelişimi için Kalkınma Merkezî ve İskoçya topluluklarındaki Yetişkin Okur/Yazarlığı ve Hesap Bilgisi Edinburgh'da bulunmaktadır. Yeni Merkez en iyi uygulamaları destekler ve yayar ve bu alanda profesyonel eğitim için ulusal doğrulama ve onay sağlar. Nisan 2002'de itibaren özel ulusal gelişim merkezleri gençlik çalışmaları, yetişkin okur/yazarlığı ve hesap bilgisi ve halk gelişimi için yeniden düzenlenmiştir.

Finansman

Yerel değişkenlerden ötürü, halk öğrenimi ve gelişimine ilişkin yerel hükümetlerin harcamalarının değerlendirilmesi zor olmaktadır ancak yıllık 100 milyon Sterlin civarında tahmin edilmektedir. İlave olarak, İskoç Hükümeti gönüllü halk öğrenim ve gelişim organlarına hibe olarak, yerel tesisleri sermaye hibesi olarak, ulusal gelişim merkezlerine doğrudan hibe olarak ve bilişim ve iletişim teknolojisi gelişmelerine destek olarak yılda birkaç milyon Sterlin harcamaktadır. Toplumsal kapasite geliştirme çalışmaları için Sosyal Dahil Etme Ortaklığına yaklaşık 12 milyon Sterlin ve

yetişkin okur/yazarlığı ve hesap bilgisi çalışmaları için 3 yıl boyunca Halk Eğitim Ortaklığına 18 milyon Sterlin üzerinde tahsis edilecektir.

İnsan Kaynakları

Halk öğrenimi ve gelişimi uygulaması için ilk yeterlilik eğitimi üniversite derecesi seviyesindedir. Eğitim hem akademik hem de uygulamalı çalışmayı içerir. Halk eğitimi öğretimi için olan rehber ilkeler (yetişkin eğitimi, halk çalışması ve gençlik çalışmasını içeren) İskoçya Toplulukları Komitesi Eğitim Doğrulama ve Onaylama Komitesi tarafından yayınlanır. Profesyonel halk eğitimi uygulayıcılarının tüm eğitim programları bu organ tarafından onaylanmalıdır.

İskoç Hükümeti Şubat 2003'te Halk Eğitimi Öğrenimi İnceleme raporuna olan yanıtını yayınlamıştır (Uygulama için Yetkilendirilmiş: İskoçya'daki Halk Öğrenimi ve Gelişiminin Geleceği). Durulan temel konular şunları içermektedir: halk öğrenimi ve gelişimi konusunda bir derece sağlanması; işe dayalı eğitim yollarının genişletilmesi; İskoçya Kredi ve Yeterlilikler çerçevesine paralel derece öncesi seviye programlarının genişletilmesi; profesyonel kaydın getirilmesi; ve bu sahada çalışan profesyonellerin onaylanması, geçerliliklerinin tespit edilmesi ve akreditasyonlarının sağlanmasının denetlenmesi için profesyonel bir organın tesis edilmesi.

İskoçya Toplulukları gönüllü öğretmenler ve profesyonel personel için genişletilmiş eğitim seçenekleri sağlayarak yetişkin okuryazarlığı ve hesap bilgisi uygulayıcıları için yeni bir ulusal eğitim programı geliştirilmesi yönünde çalışmaktadır.

Şu anda ilgili eğitim hizmetleri Dundee, Strathclyde, Edinburgh ve Glasgow Üniversitelerinde sağlanmaktadır. Yakın zaman önceki yıllar halk eylemcilerine erişimin genişletilmesine özel bir önem vererek profesyonel eğitim için esnek ve işe dayalı modeller geliştirilmesine tanıklık etmiştir.

1999'da Hükümet halk öğrenimi ve gelişimi için Ulusal bir Eğitim Kurumunu resmi olarak kabul etti. Buna Brezilyalı eğitimci Paulo Freire'nin ardından PAULO adı verildi. Ulusal Eğitim Kurumunun Birleşik Krallık genelinde bir teşkilatı ve bir İskoçya Paneli bulunmaktadır. Ulusal meslekî standartların geliştirilmesi ve iş piyasası ve eğitim araştırması için sorumlu idi. 2001'de Birleşik Krallık Hükümeti Sektör Beceri Konseylerinin tüm Ulusal Eğitim Kurumlarının yerini alacağını duyurdu.

Organizasyon

Eğitim Kurumlarının Türleri

Yetişkin eğitimi ve öğretimi yerel yetkili makamların halk öğretim ve gelişim hizmetleri, gönüllü kurumlar, ticari ve sanayi firmaları, ileri eğitim kolejleri, üniversiteler dahil yükseköğretim kurumları ve diğer eğitim hizmeti sağlayanlar tarafından verilmektedir.

Bazı yetişkinler de yarı zamanlı olarak ortaöğretim okullarına devam ederler ve öğrencilerle belirli dersleri alırlar. Yetişkin eğitimi ayrıca Majesteleri Kraliçenin Hapishanelerindeki eğitim birimlerinde de verilmektedir.

Yetişkin eğitime önemli ilgisi olan diğer bir organ Ulusal Sağlık Hizmetlerindeki profesyoneller için ileri eğitim sağlanması ve ayrıca örneğin cinsel sağlık konuları, sigara ve ilaçların amaç dışı kullanımı gibi sağlık konularında genel olarak halkın eğitilmesi için sorumludur.

Erişim Şartları

Yetişkin eğitimi aracılığı ile sunulan birçok dersin yapıları gereği herhangi resmi giriş şartları bulunmamaktadır. Bu temel eğitimden derece seviyesi derslere kadar tüm aralıktaki belirli dersler için geçerlidir. Daha alt akademik seviyelerdeki derslerin çoğuna daha önce yeterliliklere sahip olmadan girilebilir ancak ayrıca Açık Kolejdeki kabul edilmiş yeterlilikleri sağlayan ya da resmi giriş yeterlilikleri

olmadan Açık Üniversitede bir derece sağlayan dersler almakta mümkündür. Diğer derslerde, yetişkin öğrenciler için normal giriş koşulları önemli derecede azaltılmıştır. Bir erişim programının başarılı olarak tamamlanması genellikle yeterlidir.

Programların Amaçları

Yetişkin eğitimi bir kademe ya da seviye eğitimi olmadığı ancak önerilenler yerine onu alanlar tarafından tanımlandığı için, kapsamı muazzam derecede geniştir. Öğrenmek isteyen yetişkinler için, kendi ilgilerini karşılayacak fırsatlar sağlar; ve çalışmakta olan yetişkinler için işe bağlantılı öğretim fırsatları sağlar. Okuryazarlığın alt kademelerinden gelenler ya da engelli olanlar ya da uzun süredir işsiz bulunanlar gibi özel ihtiyacı bulunan yetişkinler için eğitim hizmeti sağlar. Bu kategorilerin her biri meslekî eğitime, profesyonel eğitime ve akademik çalışmaya ilgi uyandırma amacına yönelik dersler arasından geniş bir kapsamda eğitim hizmeti sağlanmasının gerektirir. Dersler tüm seviyelerde sunulur.

Genel amaçlar nüfusun mümkün olan en büyük kısmının ihtiyaçlarını karşılamak için eğitim fırsatları sağlamak ve eğitimi bireylerin, grupların ve toplulukların günlük yaşamlarında karşılaştıkları konular ve hedeflere odaklamaktır. Detaylı hedefler faaliyetin türü ve seviyesine göre değişebilir. Amaç yeni bir becerinin başarılı biçimde elde edilmesi, ilgili kişinin kariyer imkânlarının geliştirebilen resmi yeterliliklerin kazanılması ya da toplum için bir gelişme hedefinin elde edilmesi olabilir.

Yerel Yetkililer

İskoçya'daki yerel yetkili organların tümünde (32'sinde de) halk öğrenimi ve gelişiminin temel sağlayıcıları olan bölümleri vardır ve bunlar Halk Eğitimi Stratejileri ve Planları için sorumludurlar.

Yerel yetkili organlar İleri Eğitim kolejleri, gönüllü sektör ve diğer eğitim hizmeti sağlayanlardan ortaklar ile birlikte halk eğitim stratejileri ve planlarının geliştirilmesinin koordinasyonunda ve yetişkin okuryazarlığı ve hesap bilgisinde kritik bir rol oynarlar.

Gönüllü Kurumlar

Gönüllü kurumlar hem ulusal hem de yerel seviyede yetişkin eğitiminde önemli bir rol oynarlar. İşçi Eğitim Birliği birçok yıldır üniversitelerin Sürekli Eğitim bölümleri tarafından sağlanana benzer bir hizmet sağlamıştır. Yetişkin eğitimi sağlayan diğer gönüllü organlar kiliseleri, İskoç Toplumu Drama Birliğini, Eğitim ve Engellilik Bağlantı Topluluğunu ve İngilizce Konuşma Birliğini ve bir dizi küçük yerel grubu içerir. Ayrıca halk eğitiminin İskoçya'da normal olarak yetişkin eğitimi başlığı altında gruplandırılmayan yönleri konusunda faaliyet gösteren çok sayıda gönüllü kurum da bulunmaktadır.

Şirketler ve İş

Büyüklikleri ve faaliyette buldukları belirli pazara bağlı olmaksızın giderek daha fazla sayıda şirket personellerini geliştirmenin yollarını incelemektedir. Özellikle yöneticiler diğerlerinin becerileri ve motivasyonunun geliştirilmesinde kritik bir rol oynarlar ve giderek artan biçimde sonunda uygun belgelendirme olan yetkinliğe dayalı yönetim dersleri almak için kendilerine daha fazla fırsat verilmektedir.

Birçok firma, özellikle de büyük firmalar kendi bünyeleri içerisinde, kendi eğitim yetkilileri tarafından düzenlenen ve firmaların kendileri tarafından sertifika verilen eğitim ve yeniden eğitim kursları sağlayabilmektedirler. Giderek artan biçimde bu tür kursların doğrulanması ve belgelendirilmesi İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından yapılmaktadır. Çalışmalar şimdi ayrıca Hükümetin Yeni Anlaşma programının eğitim imkânları ile yeni işler sunarak uzun süreli işsizler için uygulanmasına yardımcı olunmasına yakın biçimde dahil olmuştur.

İleri Eğitim Kolejleri

İleri eğitim kolejleri okula geri dönen yetişkinlere geniş bir kapsamda eğitim hizmeti sağlarlar ve bunlar hesaplamaadan ilk yardıma uzanan kısa dersler; İskoç Grup Dereceleri dahil olacak biçimde İskoç Yeterlilikler Sertifikası, Ulusal Sertifika, Ulusal Yüksek Sertifika, Ulusal Yüksek Diploma ve İskoç Meslekî Yeterlilikleri sağlayan dersler; temel yetişkin eğitimi; özel eğitim ihtiyacı olan yetişkinler için dersler; sanayi için özel dersler; profesyonel güncelleme; ve daha ileri eğitime erişim sağlayan dersleri içerir. Kolejler ayrıca uzak bir mesafede yaşayan ve koleje gelemeyen öğrenciler içinde kapsamlı düzenlemeler yaparlar. İleri Eğitim kolejlerindeki öğrencilerin çoğu 25 yaşından büyük yetişkinlerdir.

Yükseköğretim Kurumları

Yükseköğretim kurumları (daha detaylı bilgiler için bakınız kısım 6B) yetişkin öğrencilerin sayısındaki artışa karşılık vermiştir. Genellikle ileri eğitim kolejleri ile işbirliği içinde özel erişim programları geliştirmişlerdir. Üniversitelerin Sürekli Eğitim bölümleri aracılığı ile yetişkinlere sağlanan imkânlar geniş bir aralığa sahip olup profesyonel güncelleme, erişim dersleri, açık ders programları, emeklilik öncesi dersler, yarı zamanlı dereceler, toplum geliştirme, okula geri dönen kadınlara yönelik dersler ve dezavantajlı gruplar için dersler ve insan kaynakları bölümleri ve polis kuvvetleri için hizmet içi eğitimi içerir.

Yerel şirketlere çalışma yerinde sağlanan eğitim hizmetleri de ayrıca bu üniversite programları içinde bulunur. Üniversitelerin bir kısmı tarafından diplomalar ve dereceler sağlayan yarı zamanlı programlar da sağlanır ve bu konuda yetişkinler için özellikle önemli olan İskoçya'da bir bürosu ve yaklaşık 13.600 öğrencisi olan Açık Üniversite tarafından yapılan katkıdır.

Açık Kolej

Meslekî eğitim seçeneklerini uzaktan öğretim aracılığı ile Birleşik Krallık genelinde genişletmek için kurulmuş olan Açık Kolej öğrencilerinin bir kısmını İskoçya'dan almaktadır.

Diğer Organlar

Yetişkin eğitimi sağlayan diğer organlar arasında olan İskoçya Sendikalar Konfederasyonu sağlık ve emniyet, iş yasası, teknoloji ve çalışan danışmanlığı konusunda dersler sağlamakla birlikte Sanayi İlişkilerinde bir üniversite Diplomasına sponsorluk yapmaktadır. Örneğin, yabancı dil programları ya da temel konulara yönelik programlar gibi eğitim programları (örneğin, BBC Öğrenme Bölgesi) ve ayrıca diğer programlarının bazısının eğitim içeriği aracılığı ile Birleşik Krallığın tümüne yayın yapan BBC tarafından çok önemli bir rol oynanmaktadır. Daha mütevazı olmakla birlikte, yerel yayınlarda ayrıca önemli bir katkı yapmaktadır.

Diğer eğitim hizmeti sağlayanlar Ulusal Gelişim Koleji ve Açık Sanat Kolejini içermektedir. Ayrıca örneğin yetişkinler için sekreterlik eğitimi ve modern diller eğitimi sağlayan bir dizi bağımsız kolej de vardır. Yetişkin eğitimini destekleyen önemli ulusal şemsiye kurumlar Öğrenme Bağlantısı ve İskoç Yetişkin Öğrenci Ortaklığını içerir.

Zaman ve Yetkinin Düzenlenmesinin Ana İlkeleri

Yerel yetkili organlarda ve gönüllü kurumlarda (ve bazı diğer eğitim hizmeti sağlayanlarda) personel genel olarak yerel toplumdandır ve öğrenim ve gelişim ihtiyaçlarının tanımlanmasında kritik bir rol oynar. Çalışmalarının çoğu diğer daireler ve toplum kurumları ile işbirliği faaliyetlerini ve ortaklığı içerir.

1999-2000 akademik yılında ortalama bir haftada, yerel yetkililerin yaklaşık olarak toplum öğrenimi ve gelişimi alanında yaklaşık 1.200 profesyonel personel ve yaklaşık 11.500 geçici/yarı

zamanlı personel istihdam ettikleri tahmin edilmektedir. Yıl boyunca ayrıca 20.000'in üzerinde gönüllü de çalışmalara dahil olmuştur.

Sadece dersin seviyesine göre değişmeyen ders uzunluklarında da büyük bir çeşitlilik vardır. Alındıkları moda bağlı olarak bazıları sadece birkaç hafta sürerken diğerleri birkaç yıl sürebilir. Açık Üniversitedeki dersler gibi yetişkin öğrencilere yönelik daha ileri derslerin bazılarının belli başlı avantajlarından birisi, yeterliliklerin dersi alırken normal çalışmasına devam ettiği bir tempoda alınabilmesine imkân vermesidir.

Yetişkinler için olan derslerin bazıları gün içinde tam zamanlı olarak sağlanmakla birlikte, diğer birçoğu yarı zamanlı katılım, hafta sonu ya da akşamları katılım gerektirir. Bir dizi İleri Eğitim koleji tarafından dersleri takip etmek için düzenli fırsatları olmayan öğrencilerin özel atanmış eğitimci aracılığı ile dersleri müsait olduklarında almalarına imkân tanımak için Esnek Öğrenme Üniteleri kurulmuştur.

Öğretim Programı

Sunulan öğretim programında ve alınan konularda muazzam çeşitlilik vardır ve bunlar hem dersin hem de dersin hedeflediği kişilerin seviyesine göre değişirler. Birçok ders resmi dersler, seminerler ve tartışmalar içerir ancak şimdi bilgisayarlar banka kaydedilmiş dersler ve bir eğitimci telefon bağlantılarının kullanılmasını ya da elektronik yazı tahtası ya da video telekonferansı gibi yer dışından katılımı içeren çok geniş bir aralıktaki esnek öğrenme imkânları vardır.

Öğrencilerin daha uzak alanlarda yaşadığı yerlerde bu son yöntemler özellikle etkin bulunmuştur. Toplum bağlamında, halk öğretim ve gelişim uygulayıcısı mevcut toplum grupları ile çalışabilir ya da yeni gruplar oluşturabilir ve onlarla bir öğrenim gündemini tartışabilir. Bu süreçlerin resmiyet derecesi koşullara bağlı olarak büyük ölçüde değişim gösterir. Programlar yerel insanlarla tartışılır. Halk öğrenim ve gelişim yaklaşımları öğrenme ve sosyal eylemi örneğin, sağlık, suç, çevre gibi yerel ilgi konular etrafında birleştirmeye büyük önem verirler.

Kalite Güvence

Ulusal seviyede, halk öğretimi ve gelişimi ve gençlik çalışmaları alanındaki kurumların çalışmalarının değerlendirilmesi İskoçya'da eğitim kurumlarına girme hakları 1980 tarihli Eğitim (İskoçya) Kanunu tarafından teyit edilmiş olan Kraliçenin Eğitim Müfettişleri tarafından yapılır. Eğitim yetkilileri ayrıca sağladıkları ve iç kullanım için raporlar hazırladıkları eğitimde sağlananların çeşitli konularına ilişkin olarak kalite değerlendirmesi de yapabilirler.

Eğitim kurumlarının değerlendirilmesi görevlerinde kendilerine yardımcı olması için, Kraliçenin Eğitim Müfettişleri bir dizi inceleme ya da değerlendirme aracı geliştirmiştir. Bunlar standartları, eğitim kurumlarının organizasyon yönlerinin analiz edilmesinin yöntemleri ile birlikte değerlendirme, öğretim programı tasarımı ve planların geliştirilmesini içerir. Hepsinden önemlisi, şimdi her eğitim sektöründeki kuruluşların çalışmalarının kendilerine ilişkin olarak ölçüleceği kalite göstergeleri seti de tesis edilmiştir. Mayıs 2002'de Kraliçe Eğitim Müfettişliği 'Toplumumuzun Öğrenimi ve Gelişimi Ne Kadar İyi?' başlıklı bir öz değerlendirme çerçevesi hazırlamıştır. Kraliçenin Eğitim Müfettişliği bu alandaki yerel yetkili organlar tarafından sağlananları düzenli olarak incelemektedir.

Rehberlik/Danışmanlık Hizmetleri

Tüm ileri eğitim ve yükseköğretim kurumları okullardaki rehberlik personeli olarak bazı tür kişisel, öğretim programına ilişkin ve meslekî yardım sağlayan özel olarak atanmış personel ile öğrenci rehberliği, danışmanlık hizmetleri ve devam eden destek sağlamaktadırlar. Her durumda nihai karar öğrenci tarafından verilmektedir. Çeşitli kurumlardaki kariyer hizmetleri ayrıca öğrencilerin eğitimlerinin sonunda işe girmelerinde de hayati bir rol oynayabilmektedir.

İskoçya için İleri Eğitim ve Yükseköğretim Anlaşması (1993) şartları uyarınca okul sonrası eğitimde, kurumların bir dizi farklı seviyede tavsiye ve danışmanlık sağlaması gereklidir. Bir açıklama aracılığıyla sağlanan dersler, örneğin kütüphaneler ve bilgisayarlara erişim gibi öğrenciler için mevcut kaynaklar, sağlık, refah, sosyal ve dinlenme tesisleri ve sanayi ile bağlantılar hakkında bilgi sağlayacaklardır.

Ayrı ayrı programlara ilişkin olarak, genellikle örneğin hedefler ve içeriğin detaylarını, giriş şartlarını, programın nasıl öğretildiğini, tamamlama üzerine verilen yeterlilikleri ve imkân tanıyabileceği ileri eğitim ve kariyerler dahil olacak biçimde bir dizi bilgi sağlarlar. Ayrıca ödenecek olan öğrenim ücretleri, muhtemel ilave masraflar ve önerilen desteğe ilişkin detayları da sağlarlar. Ayrıca öğrencilerin barınması, çocuk bakım desteği ve diğer ülkelerden gelen öğrenciler için olan destek konusunda da bilgiler sağlarlar.

Daha kişisel bir seviyede, düzenlenmesinde kurumdan kuruma farklılık gösteren çeşitli danışmanlık ve rehberlik hizmetleri vardır ancak bunlar öğrencilere kişisel problemleri ve eğitimlerindeki ilerlemeleri hakkında yardım ve tavsiye sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Ayrı ayrı kurumlar tarafından yapılan düzenlemelere ilave olarak, öğrencilere yardımcı olmak zere tasarlanmış diğer bir dizi bilgi kaynağı daha vardır. Bunlar ya örneğin, İskoç Üniversiteleri 'İskoçya'daki Yükseköğretime Giriş Kılavuzu' gibi yayınlanmış kitaplar ya da İş Merkezleri ya da halk kütüphaneleri gibi yerler aracılığı ile geniş ölçüde erişilebilen ve bir dizi eğitim ve öğretim fırsatları konusunda bilgiler sunan örneğin Eğitim Erişim Noktası ve yükseköğretim programlarındaki açık yerler ve engelli öğrencilere sağlananlar konusunda Birleşik Krallık genelinde bilgi sağlayan Eğitim Danışmanlık ve Kredi Transfer Sistemi gibi veri tabanlarıdır.

Değerlendirme, Akreditasyon ve Tanıma

Öğrencilerin çalışmasının almakta oldukları dersin hedeflerine uygunluk bakımından değerlendirmek eğitim sistemlerinin diğer kısımlarında olduğu gibi yetişkin eğitiminde de önemlidir. Yetişkin eğitimi için özellikle önemli bir değerlendirme alanı yetişkinlerin eğitime getirdikleri deneyimin değerlendirilmesidir. Profesyonel hayatları boyunca çalışanların birçoğu sertifikalar tarafından tanınmayan ancak tanınması gerekli olan bilgi ve beceriler edinmişlerdir. Bu çalışanların bu öğrendikleri için kredi alabilmelerine ve daha iler gidebilecekleri bir yeterlilikler temeli oluşturmalarına imkân vermek için, Daha Önceki Öğrenme Akredistasyonu ya da Daha Önceki Öğrenme Deneyiminin Akreditasyonu olarak bilinen sistemler şu anda geliştirilmektedir. Bu sistemler daha önceki öğrenmenin değerlendirilmesi ve serifikasyonuna imkân verir ve İleri Eğitim kolejleri ile geliştirilmektedir.

Yetişkin eğitimindeki değerlendirmenin çoğu rehberliğe bağlantılıdır ve amaçlarından biri yetişkinlere kendi eğitim gelişmelerini değerlendirme ve uygun seçimler yapma konusunda yardımcı olmaktır. Değerlendirme ayrıca yetişkinin ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığına da ilişkindir.

Modüler programlar İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından meslekî eğitimde bulunan yetişkinlere bir teşvik sağlamak için doğrulanmış ve belgelendirilmiştir. Okullardaki yetişkinler dış sınav sonuçlarında İskoçya Yeterlilikler Dairesinin sertifikasını hedeflerler. İleri eğitime devam edenler Ulusal Yeterlilikler ve İskoçya Meslekî Yeterliliklerini hedeflerler. İleri eğitim ya da yükseköğretime devam edenler dereceler ya da profesyonel kabullere yönelik olarak kredi biriktirebilirler ve gerçekte birçoğu bunu Açık Kolej ya da Açık Üniversite aracılığı ile ya da daha geleneksel ders türlerini yarı zamanlı ya da tam zamanlı bir temelde alarak yaparlar.

Ancak halk öğretim ve gelişim faaliyetleri ve programlarının çoğunluğu sertifika içermez.

İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi şu anda Başlangıç seviyesinden Doktora seviyesine kadar İskoç yeterliliklerinin tümünü içermektedir. İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesinin tam bir tanımı

için kısım 3B.3'e bakınız. İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesindeki gelecekteki gelişmeler halk eğitim ve gelişimi konusunda sağlananların çerçeve içine nasıl dahil edileceğini içerecektir.

İstatistikler

Yetişkin eğitiminin tümü konusunda doğru istatistikler şu anda mevcut değildir. Ancak, Bakanlar yakın zaman önce halk öğrenim ve gelişimi için önemli bir Ulusal Gelişim Projesini onaylamıştır ve bu proje diğerleri yanında katılım seviyeleri dahil olacak biçimde güvenilir yönetim bilgileri toplayacak ve mevcut bulunduracaktır.

14. ÇALIŞMA GEZİSİNE KATILAN POLİTİKA VE STRATEJİ GRUBUNUN GÖZLEM VE YORUMLARI

GÖZLEMLER

1. Ekonomik büyümeye katma değer sunabilecek yeterliklerin kazandırılması için meslekî ve teknik eğitime büyük önem verilmektedir.
2. Meslek eğitimi arza dayalı değil TALEBE dayalı olarak planlanmakta ve uygulanmaktadır.
3. Meslek eğitimi İskoçya geneline yaygınlaştırılmış 46 Kolejde verilmektedir.
4. Kolejler tüzel bir kişiliğe sahip özerk eğitim kurumlarıdır. Her kolejin bir yönetim kurulu bulunmaktadır. Bu kurulda Hükümet, işçi, işveren, yerel yöneticiler, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, yönetici ve öğretmen temsilcileri bulunmaktadır.
5. Her kolej kendi bütçesinin hazırlamak ve uygulamak yetkisine sahiptir.
6. Mal ve hizmet üretimleri karşılığı sağladıkları gelirlerle bütçelerini desteklemektedir.
7. Meslekî eğitiminin yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde olmak üzere talebe dayalı ve ulusal meslekî yeterliklere uygun olarak verilmesinin; insan kaynakları-meslekî eğitim-istihdam dengesinin sağlanmasına büyük destek olduğu gözlenmiştir.
8. Ulusal meslek standartlarına dayalı meslekî yeterlikleri gösterir sertifikalar özerk bir kurum tarafından verilmektedir.
9. Meslekî yeterlilik niteliğindeki sertifikaların geçerliliği ve güvenilirliği kamu ve özel kurum ve kuruluşlarca istihdam için gerekli ve yeterli bilgi olarak değerlendirilmektedir.
10. Sosyal tarafların meslekî eğitime katılması ve katkıda bulunması kurumsallaşmış bir yapıya kavuşturulmuştur.
11. Kolejler bütçelerini kendileri hazırlamakta, bu bütçeye, kamu kaynaklarının yanında mal ve hizmet üreterek sağladıkları kaynaklarla destek olmaktadır.
12. Ekonomik büyümeye katma değer sunabilecek yeterliklerin iyi bir meslekî eğitimle kazandırılabilmesi, bunun içinde meslekî eğitime önem, öncelik ve ağırlık verilmesi devlet politikası olarak benimsenmiştir. Bunun için meslekî eğitime talebin 1997/98 yıllarına göre son yıllarda %123 arttığı belirtilmektedir.
13. Meslekî ve teknik eğitim hizmetleri; finansman temini; denetim, meslekî yeterlilikler, sertifikasyon, işsizlerin istihdam garantili eğitimi, sürekli veya hayat boyu eğitim, eğitimin kalitesinin artırılması ve yaygınlaştırılması, sosyal tarafların katılımının ve katkıda bulunmasının sağlanması konularında hizmet veren kuruluşlarca etkin bir şekilde desteklenmektedir.
14. Meslekî ve teknik eğitimle ilgili eğitim, öğretim, üretim ve yönetim hizmetlerinin yürütülmesinde okullar, kolejler ve yerel yöneticiler yetki ve sorumluluk açısından güçlendirilmişlerdir.
15. Genel eğitime göre çok daha dinamik karakterli olan meslekî ve teknik eğitim sisteminin iş hayatının ihtiyaçlarının en etkili ve verimli bir şekilde karşılanabilmesi için sürekli olarak geliştirilmesine ve kalitesinin artırılmasına çalışıldığı gözlemlenmiştir.

YORUMLAR

İskoçya'daki meslekî eğitim sisteminin temel amacı "katma değer yaratan toplum bireyleri oluşturmak"; nihai amacı ise "istihdam ve rekabet gücü artışı"dır.

Bu doğrultuda hizmet üretimi için;

- ✓ **Esnek** (çalışırken ya da işsizken mesleğini geliştirmek, yeni meslek edinmek, ek yeterlilik kazanmak üzere eğitim kurumlarından yararlanmak isteyen tüm yurttaşlara imkan tanıyan, yatay ve dikey geçişleri mümkün kılan)
- ✓ **Özerk** (merkezi(yönetimin) sadece ulusal öncelikleri ve stratejiyi saptadığı ancak karar alma süreçlerinde sivil toplum örgütleri ve sosyal tarafların ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran ve bu kesimlerin temsil edildiği)
- ✓ **Yerelleşmiş** (yerel yönetimlerin, işyerlerinin ve işgücü piyasası ihtiyaçlarının belirleyici olduğu)
- ✓ **Rekabetçi** (kamu hizmetinin rekabet içinde gelişen kalite mantığı ile sağlandığı)
- ✓ **Kalite güvenceli** (meslek ve eğitim standartları ile sınav ve belgelendirmenin ihtiyaçlara uygunluğunun ulusal düzeyde garanti altına alındığı)
- ✓ **Yenilikçi** (ekonominin ve işgücü piyasasının dinamiklerine uyum sağlayan)
- ✓ **Katılımcı** (eğitimin aktörlerinin, özellikle işyerlerinin etkin rol oynadığı)
- ✓ **Finansman (%70 oranında finansmanın merkezi otorite tarafından karşılandığı, işveren kesiminin ve sosyal tarafların gönüllülük esasına dayanarak katkı sağlamakta olduğu bir yapı).**

nitelikte bir mesleki eğitim sistemi oluşturulmuştur.

- Mesleki eğitim sistemi kendini sürekli güncel tutup yenilemekte, bunun için işyerlerinin beklenti ve taleplerini esas almaktadır.
- Sistemin her noktasında (planlama; ulusal strateji, politika ve önceliklerin tespiti; yeterliliklerin, eğitim modüllerinin ve eğitim programlarının oluşturulması; okul yönetimi; eğitimin verilmesi; denetim vs.) işletmeler karar süreçlerinde söz sahibi durumdadır.
- Eğitimciler ve okullar ekonominin gidişatını yakından takip etmekte; parlayan ve sönen meslekler ve sektörlerle; bugüne ve geleceğe kafa yormaktadır. İşgücü piyasası, ulusal ve yerel düzeyde sürekli izlenmekte, analiz edilmekte ve sonuç çıkarılmaktadır.
- Okullar (kolejler) özerktir, kamu hizmeti vermekte ama rekabet ortamında nitelikli hizmet vermek; kar etmek ve yatırım yapmak durumundadır.
- Okul yönetim kurulunun yarısı işverenlerden oluşmaktadır.
- Eğitim-istihdam bağlantısı kurulduğunun en önemli göstergelerinden biri, ilgili Bakanlığın "İşletmeler ve Yaşam Boyu Eğitim Bakanlığı" ismini taşımasıdır.
- Ulusal yeterlilikleri, işyerlerinin işgücü talepleri belirlemektedir.
- Mesleki eğitim sistemi tümüyle işletmelerin ihtiyaçları ekseninde yapılandırılmıştır.
- İşveren kesiminin, sisteminin finansmanına zorunlu mali katkısı yoktur.
- İşletmeler, özellikle niteliksiz kişilere eğitim verdiklerinde etkin bir teşvik sisteminden yararlanmaktadır.
- İşverenler, yeni mali ve bürokratik yükler getirilmesini istememektedir.

MEGEP projesi kapsamında yürütülen çalışmalar Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitim Sisteminin yeniden yapılandırılma sürecinde olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu değişim sürecinde önümüzdeki 10 yıl içerisinde Türkiye'nin gerek AB ile bütünleşmesini belirleyecek gerekse gelişmiş bir ülke kategorisinde yer alabilmesini sağlayacak en önemli unsur rekabet gücü olacaktır.

Rekabet gücü kazanabilmenin en önemli unsuru hiç kuşkusuz nitelikli iş gücüne sahip olmak ve günümüz koşullarında bu niteliklerin uluslararası piyasada denkliğinin sağlanmasıdır. Türk sanayinin ve hizmet sektörünün rekabet gücü kazanabilmesinin yanı sıra Türkiye'nin iş gücü potansiyeli ile başta AB olmak üzere küreselleşen dünyada serbest dolaşım hakkını kullanabilmesi için de en temel koşullardan birisi uluslararası kabul gören bir mesleki eğitim sisteminin olmasıdır.

Türkiye’de sistem, yeniden yapılandırılacaktır.

Bu bakış açısıyla, İskoçya Mesleki Eğitim Sistemi bu nitelikleri ile Ülkemiz için zengin bir ilham kaynağı ve çok önemli bir modeldir. İskoç Modeli, sosyal taraflar ve sivil toplum örgütlerinin mesleki eğitim sistemimizde dile getirdiği görüşlerle örtüşen yapıdadır.

Öte yandan, yapılan incelemede Ülkemizde sosyal tarafların yasalaşmasını talep ettiği Ulusal Meslek Standartları Kurumu Yasa Tasarısı’nın da doğru ve çağdaş özellikler taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu tasarının bir an önce yasallaşması Türkiye’nin “Mesleki Teknik Eğitim” konusunda atabileceği önemli adımlardan birisi olarak değerlendirilmektedir. Zira sadece sistemin ve ilgili eğitim programlarının değişmesi yeterli değildir. İskoç sisteminin de işaret ettiği gibi bu eğitim sürecini uluslararası denklik ile bütünleyecek bir otoriteye ihtiyaç duyulmaktadır.

İskoçya’nın eğitim sistemi, kendi tarihi birikimi üzerine kurulmuştur. Uzmanlar bu gerçeği vurgulamışlar, özellikle başarılarının en önemli tarafının, her kesimden kişileri eğitim alma fırsatı elde ettiklerini önemli bir ayrıcalık olduğunu belirtmişlerdir.

Bu durum eğitimin yaygınlaşması ve yaşam boyu devam eden bir olguya dönüşmesi arasında önemli bir aşamadır. Eğer ülkeler bu olguyu böyle algılar, eğitim sistemlerini bu esasa göre biçimlendirebilirlerse hem AB’nin oluşumunda hem de barışın ve demokrasinin kökleşmesinde önemli bir adım atmış olacaklardır.

AB’nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal zorlukların aşılmasında; bu ülkelerde yaşayan insanların meslek becerilerinin geliştirilmesi ve böylece bireyin ekonomik gücünün artırılması önemli bir gelişme olacaktır.

Bu tür gezi ve buluşmalar, “mevcut politikaların koordinasyonu”, “girişimlerin yakınlaşması” ve böylece uluslar ötesi oluşumunda uzlaşmaya ve pozitif rekabete dayalı bir birlikteliğin elde edilmesi sonucunu da beraberinde getirecektir.

Böyle bir sonucun elde edilmesinde meslekî eğitimin öncelikli olarak ele alınması, gençlerin olduğu kadar, yetişkinlerin ve yetişkin iş gücünün yetenek seviyesinin de yükseltilmesinin de önemli olduğu açıktır. Zira dünyadaki hızlı gelişmeler, yeni kuşaklar kadar mevcut yetişkin iş gücünün de bu değişime ayak uydurur hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Eğitim sistemlerindeki geniş tabanlı alan-dal ve modüler esasa dayalı yapılanma; yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırmak suretiyle eğitimi daha yaygın hale getirmektedir. Dolayısıyla, AB ülkelerinde eğitim alanındaki “eğitim standardının” oluşumu bakımından önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

Bu standart, ülkemizin eğitim sisteminin oluşumunda da izlenen en önemli bir yöntem olarak benimsenmiş olup, meslekî ve teknik öğretim okul ve kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.

Bu uygulamanın geri bildirimleri alındığı zaman sonuçlarının değerlendirilmesi de İskoç eğitim sisteminin pozitif yanlarıyla karşılaştırılmasının daha yararlı sonuçlar elde edilmesinde yarar olacaktır.

Dünyada ki meslekî eğitim çalışmalarında; hizmet sektörünün önüne çıktığı dikkate alınarak, bu alana yönelik çalışmaların daha etkin ele alınması gerekmektedir.

İskoçya Meslekî Eğitim Sistemi bu nitelikleri ile Ülkemiz için zengin bir ilham kaynağı ve çok önemli bir modeldir. İskoç Modeli, işçi ve işveren kesiminin meslekî eğitim sistemimizde dile getirdiği görüşlerle örtüşen yapıdadır.

Öte yandan, yapılan incelemede Ülkemizde sosyal tarafların yasalaşmasını talep ettiği Ulusal Meslek Standartları Kurumu Yasa Tasarısı’nın da doğru ve çağdaş özellikler taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerle uyumlu olarak, tüzel kişiliğe sahip özerk bir yapıda olmak üzere; ülkemizde meslek yeterlikleri ve belgelendirme kurumunu bir an önce kurulması gerekmektedir.

Çağın gereklerine ve ekonominin ihtiyaçlarına göre ara kademe insan gücünün yetiştirilmesinde sosyal tarafların daha etkin katılmalarına ve katkıda bulunmalarına ihtiyaç vardır.

Meslekî ve teknik öğretim okul ve kurumları, kendi bütçesini hazırlayan, uygulayan, mal ve hizmet üreterek bütçesine gelir sağlayan, kısaca kendi ayakları üzerinde durabilen, kendi kendini yönetebilen tüzel kişiliklere kavuşturulmalıdır.

Meslekî ve teknik eğitim alanında; eğitim öğretim, üretim ve yönetim hizmetlerinin yürütülmesinde okul ve yerel yönetimler güçlendirilmelidir.

Meslekî ve teknik eğitim alanında görev alacak öğretmen ve yöneticilerin de, ulusal meslekî yeterliklere göre yetiştirilmeleri sağlanmalıdır.

Meslekî ve teknik ortaöğretim programları ile yükseköğretim programları arasında program bütünlüğü ve devamlılığı sağlanmalıdır.

Meslekî ve teknik eğitim alanını öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları; mezunlarının hem öğretmenlik , hem de alanlarında iş piyasasında çalışabilecek bilgi ve beceri donanımına sahip olarak yetiştirilmelidirler.

İskoçya Mesleki Eğitim Sistemi (İMES), iyi düşünülmüş, toplumsal ihtiyaçları temel alan; işlendirme ve ekonomik gelişmeyi hedefleyen; toplumsal dışlanmayı ortadan kaldırma ilkesini gözetten bir sistemdir. Bu nedenle İMES'in, aynı zamanda, güçlü bir düşünsel temelinin olduğunu da ifade etmek olanaklıdır.

İskoçya'daki eğitim sistemi bütünlük bir sistemdir ve İMES bu bütünlük sistemin mesleki eğitim boyutunu oluşturmaktadır. Zorunlu ilk ve orta eğitim, meslek eğitimi ve üniversite eğitimi birbirini tamamlayan, yatay geçişleri ve niteliksel ilerlemeleri olanaklı kılan bir bütünselliğe sahiptir.

Eğitim sisteminin zorunlu eğitim dışındaki ileri ve yüksek eğitim olanakları herkese her yaşta açıktır ve kamusal teşvik görmektedir.

İMES yerel ve ulusal gereksinimleri bir kamusal sistem içinde birleştiren bir niteliğe sahiptir. Kamusal yönlendirme, teşvik ve denetim, sistemin belirgin özelliğidir. Eğitim, tümüyle İskoç Parlamentosunun yetkisi ve Hükümet'in sorumluluğundadır ve finansman Parlamento'ya karşı sorumlu bir Konsey eliyle yürütülmektedir.

İMES, akredite edilmiş kolejlerden oluşmaktadır. Kolejler bağımsız ama kamusal niteliktedir. Güçlü araçlarla denetlenen, ulusal düzeyde belirlenen standartlara göre çalışan ama aynı zamanda mesleki eğitim modülleri geliştirmeye de teşvik edilen kolejlerin yönetim kurulları atanmış yerel temsilcilerden ve öğrenci ve eğitim personeli temsilcilerinden oluşmaktadır. Kamusal bir fon tarafından finanse edildikleri için kolejleri bir piyasa aktörü olarak değerlendirmek yanıştır ama, mesleki eğitimde sürekli belirlenmiş standartları en etkin, en kaliteli ve en yeterli düzeyde vermek ve sürekli bir gelişim içinde olmak kolej yönetimleri için yaşamsaldır.

İMES, bireyin, toplumun ve işletmelerin gereksinimlerini birlikte düşünen bir sistemi amaçlamaktadır. Bireyin gelişmeye ve yeteneklerine göre seçim olanakları; toplumun iş, beceri eksikliği ve çeşitli dezavantajlar nedeniyle toplumsal dışlanmışlık riskiyle karşı karşıya bulunan bireylerinin gereksinimleri; işletmelerin ekonomik gelişmenin ortaya çıkardığı beceri sahibi işgücüne olan gereksinimleri İMES'in başlıca duyarlılık noktalarıdır.

İMES, bir bütün olarak sendikaların, işveren kuruluşlarının, İngiliz Sanayi Konfederasyonunun, ticaret odalarının ve Küçük İşletmeler Federasyonu'nun katılımlarına açıktır.

İngiltere'de İşçi Partisi'nin 1997'de iktidara gelmesini takiben İskoç Parlamentosu'nun kurulmasıyla birlikte, İskoçya'da sendikaların yaşamboyu öğrenimdeki rolünde köklü değişiklikler olmuştur. En köklü değişiklik İşyeri Öğrenim Temsilciliklerinin (İÖT) oluşturulmasında görülmektedir. Sendikalar, İÖT atama konusunda yasal hak sahibidir. İÖT'lere görevlerini yerine getirmek ve eğitim için olanak verilmektedir. İÖT'lerin temel işlevleri: a-öğrenim ve yetiştirme ihtiyaçlarının belirlenmesi, b-öğrenim ve yetiştirme için bilgi ve tesviye sağlama, c-bu etkinlikleri düzenleme d-öğrenim ve yetiştirmenin değerini kavratma ve e- bu etkinlikler için işverenle danışma içinde bulunmaktır.

2010 yılına kadar İÖT sayısının 20000'e ulaşması hedeflenmektedir.

İÖT'lere özgü eğitim programları da giderek yaygınlaşmaktadır. Ayrıca, sendikaların yaşamboyu öğrenim etkinlikleri İskoç Sendika Öğrenim Fonu ve Sendika Öğrenim Fonu tarafından da desteklenmektedir. Sendikalar işgücünün öğrenim gereksinimlerini karşılamak için bu fonlara başvurabilmektedir; İskoçya'da bu fonlarda 2.7 milyon sterlin mevcuttur. Bu fonların kullanımı için bazı öncelikli sektörler belirlenmiştir. Günümüzün öncelikli sektörleri imalat, toptan-perakende satış, otel-restoran, ulaşım –depolama-iletişimdir. Ayrıca, bu fonlar, beceri eksikliklerini giderme, engelli-yaşlı-part-time işçilerin gereksinimlerini karşılama, işverenler ve eğitim sunucuları ile işbirliği yapma gibi konularda girişimleri de desteklemektedir.

İskoç sendikaları için İÖT'lerin geliştirilmesi, İÖT'ler arası iletişimin geliştirilmesi kadar sendikaların kapasitelerinin geliştirilmesi ve yerel düzeyde ortaklıkların geliştirilmesi de öncelikli hedefler arasındadır. Sonuç olarak sendikalar İMES içinde her düzeyde etkin bir konumdadır ve bu konumlarını geliştirmek için yasal ve finansal olanaklara ve elverişli bir ortama sahiptir.

16. İSKOÇYA EĞİTİM SİSTEMİ HAKKINDA ÖZET RAPOR

I. Eğitim sisteminin tanımı

1. Eğitim nüfusu ve öğretim dili

İskoçya'nın toplam nüfusu 5,1 milyondur. Eylül 2003 itibarıyla kamu tarafından fon sağlanan 2.248 adet ilköğretim okulunda 406.015 öğrenci; kamu tarafından fon sağlanan 386 adet ortaöğretim okulunda 318.427 öğrenci ve kamu tarafından fon sağlanan 192 adet özel okulda 7.680 öğrenci bulunmaktadır.

Ana eğitim dili İngilizce olmakla birlikte bazı İskoç okullarında Gal dilinde de eğitim verilmektedir.

2. İdari kontrol ve kamu sektörü tarafından fon sağlanan eğitimin kapsamı

İskoçya Başbakanı eğitim hizmetlerinin genel denetlenmesi ve geliştirilmesinden sorumludur. Eğitimin günlük işlerinin sorumluluğu Eğitim ve Gençlik Bakanı ve İşletme ve Yaşam Boyu Öğrenim Bakanına devredilmiştir. Kendilerine İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü ve İskoç Hükümeti İşletme, Ulaştırma ve Yaşam Boyu Öğrenim Bölümü hizmet sağlamaktadır. Kraliçenin Eğitim Müfettişi ve öğretim programı (İskoçya'da Öğrenme ve Öğretme) ve kamu sınavlarının (İskoçya Yeterlilikler Dairesi) geliştirilmesi ile uğraşan ulusal organlar Başbakan'a önerilerde bulunmaktadır.

Kamu tarafından finanse edilen eğitimin sağlanması, İskoçya Yerel Yetkili Organları olarak bilinen 32 adet üniter konseyin sorumluluğundadır. 2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar Kanunu, eğitimden sorumlu yetkili organların 'kendileri tarafından yönetilen okullarda sağlanan eğitimin niteliğinin artırılması için çaba göstermelerini' gerektirmektedir. Kanun, okulların performansının artırılması için bir çerçeve belirlemekte ve Eğitimdeki Beş Ulusal Önceliği tanımlamaktadır (www.nationalpriorities.org.uk).

Bu çerçeve altında, yerel yetkili organların kendi bölgelerindeki okullar için ilerleme hedeflerini gösteren planlar yayınlaması gereklidir. Okulların da kendi yerel yetkili organların tarafından belirlenmiş olan ilerleme hedeflerini dikkate alan geliştirme planları yayınlaması gereklidir. Hem yetkili organların hem de okulların ayrıca kaydedilen ilerlemeler konusunda yıllık raporlar yayınlaması da gereklidir.

Bağımsız okullar okul çağındaki nüfusun yaklaşık olarak %4'üne eğitim vermektedir. İleri ve yüksek eğitim kurumları iki finansman kurulu (İskoçya Yükseköğretim Fon Kurulu ve İskoçya İleri Eğitim Fon Kurulu) aracılığı ile İskoç Hükümeti tarafından fon sağlanan özerk organlardır. Bu iki finansman kurulunun yakın zaman içinde birleştirilmesi amaçlanmaktadır.

3. Okul öncesi eğitim

2000 tarihli İskoç Okullarındaki Standartlar Kanunu, yerel yetki organlarını ebeveynlerinin okul öncesi eğitim almasını istediği üç ve dört yaşındaki tüm çocuklar için okul öncesi eğitim sağlamakla yükümlü kılmıştır. Bu genellikle eğitim yılı boyunca her biri yaklaşık 2,5 saat olacak biçimde, haftada beş kez verilir. En son yayınlanan (Temmuz 2004'te yayınlanan) rakamlar okulöncesi eğitime devam eden çocuklarının sayısının tüm zamanların en yüksek seviyesinde bulunduğunu ve bugün ilgili yaş grubunun hemen hemen tümünü kapsadığını ve üç yaş grubunun %85'i ve dört yaş grubunun %100'ünün okul öncesi eğitim aldığını göstermektedir. Okulöncesi eğitim İskoçya'da 2.800'ün üzerinde merkezde sağlanmaktadır. Bu eğitimin %40'ı anaokulu sınıflarında sağlanırken geri kalan %60'ı müstakil anaokullarında sağlanmaktadır. Merkezler, yerler ve personelin sayısı son yıllarda artmakla birlikte, okulöncesi eğitim alan çocukların sayısı üç ve dört yaşındaki toplam nüfustaki düşmeye paralel olarak düşme göstermiştir.

Gal dilinde okulöncesi eğitim alan 1.236 çocuk bulunmaktadır. Bu tüm okul öncesi yaş grubundaki çocukların yüzde 1,2'sini temsil etmektedir ve 2003 yılına göre yüzde 9 artmıştır. Gal dilinde okulöncesi eğitim sağlayan 62 merkezde eğitim almaktadırlar. Yerel Yetkili Organlar doğrudan ve özel ve gönüllü sektörler ile ortaklık içinde sağladıkları okulöncesi eğitim hizmetlerine ilişkin olarak 2002-03 döneminde 195 milyon Sterlin harcamışlardır. Bu harcamanın büyük kısmını (133 milyon Sterlin) personel maliyetleri oluşturmuştur. İskoçya'da okulöncesi eğitimdeki 3, 4 ve 5 yaş grubundaki her çocuk için genel harcama 1.890 Sterline ulaşmıştır. Yerel yetkili organların okulöncesi eğitimi, eğitim bölümleri ile sağladığı yerlerde bu anaokulları ve genellikle ilköğretim okullarında bulunan anaokulu sınıfları biçiminde olmaktadır. İlave olarak, Çocuk Bakım Ortaklıkları tesis etmek suretiyle, tüm yerel yetkili organlar şimdi ebeveynlerin ve çocuğun ihtiyaçlarını giderdiği ve maliyetinin karşılığı alındığı durumlarda özel ve gönüllü merkezlerin okulöncesi eğitim yerlerini görevlendirmektedir.

4. Zorunlu tam zamanlı eğitim

(a) Evreler

İlköğretim okulları	5-12 yaş arası
Ortaöğretim okulları	12-16 yaş arası

5 ve 16 yaş arasındaki tüm çocuklar eğitim almalıdır.

(b) Kabul ölçütleri

Çocuklar normal olarak okula eğitim döneminin başında, Ağustosun ortasında kabul edilirler ve bu bakımdan her yıl bir tarih (normal olarak 1 Mart) belirlenir böylece bu tarihten önce doğan çocuklar önceki Ağustosta dört yaşında okula kabul edilir ve bu tarihten sonra doğanlar okula sonraki eğitim döneminin başında kabul edilirler. Yer mevcut olması koşulu ile ebeveynlerin çocuklarını kendi seçtikleri okula gönderme hakkı vardır. Belirli bir okulun için taleplerinin yerel yetkili organlar tarafından geri çevrilmesi durumunda ebeveynlerin mahkemelere itirazda bulunma konusunda yasal hakkı vardır. Yedi yıllık ilköğretimi tamamladıklarında (12 yaşında) öğrenciler ilköğretim okullarından ortaöğretim okullarına kabul edilirler. Giriş için herhangi bir kısıtlama, örneğin giriş sınavları ya da tekrar edilmemiş yıllar bulunmamaktadır.

(c) Okul günü/haftası/yılının süresi

Okullar yılda 190 gün açıktır. Dönemlerin fiili tarihleri yerel yetkili organlar tarafından belirlenir. Okul yılı genellikle Ağustosun ortasında başlar ve Haziranın sonlarında biter. Yerel yetkili organlar haftalık ders saatine ilişkin olarak standart bir norma dikkatle uyarlar: ilköğretim okulları için haftada 25 saat (küçük yaşta kiler için daha az ders saati) ve ortaöğretim okulları için 27,5 saat.

(d) Sınıflardaki öğrenci sayısı / öğrencilerin gruplandırılması

Sınıflardaki azami öğrenci sayısı 33'tür ancak karışık yaşta kilerin bulunduğu sınıflarda yerel yetkili organlar bu sınırı 25 olarak belirleyebilirler. Uygulama sınıflarının azami sınırı 20 öğrencidir. Ağustos 2001'den itibaren, ilköğretim okullarının ilk üç yılındaki sınıfların azami sınırı 30 öğrencidir. 2003 yılındaki öğretmen-öğrenci oranı ilköğretim okullarında bir öğretmene 18,2 öğrenci (ortalama sınıf mevcudu – 23,7) ve ortaöğretim okullarında bir öğretmene 12,8 öğrenci idi. 2003 yılındaki öğretmen-öğrenci oranı özel eğitim okullarda bir öğretmene 3,8 öğrenci idi. 2002 yılında bağımsız sektör okullarındaki öğretmen-öğrenci oranı ilköğretim okullarında bir öğretmene 13,7 öğrenci, ortaöğretim okullarında bir öğretmene 8,5 öğrenci ve özel eğitim okullarında bir öğretmene 3,3 öğrenci idi.

Eğitim ilköğretim seviyesinde genellikle karışık yetenekte öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ve ortaöğretim sınıflarında okul ve yerel yetkili organın kararına bağlı olarak yeteneklere göre ayrılmış bazı ortamlarda sağlanır.

Tüm ortaöğretim okulları her kademedede benzer dersler sunarlar. Her kademedeki temel dersler aynıdır ancak temel konular dışında sunulanlara okul tarafından karar verilir. Öğrencilerin farklı dersler için farklı öğretmenleri vardır. Çeşitlilik sağlamak için öğretim tüm sınıf ya da aynı sınıf içinde farklı gruplar biçiminde verilebilir. Sınıflarda küçük sınıflar için 30'da daha sonraki sınıflar için 25'ten daha fazla öğrenci bulunmamaktadır. Bazı belirli konularda, örneğin fen bilgisinde, öğrencilerin sayısı 20 ile sınırlıdır.

(e) Öğretim programının kontrolü ve içeriği

Öğretim programı yasa ya da yönetmelikler tarafından değil, İskoç Hükümeti Eğitim Bölümü ve İskoçya'da Öğretim ve Öğretim tarafından çeşitli öğretim programı belgelerinde belirtilen öneriler ve rehber ilkeler tarafından belirlenir. İlköğretim seviyesinde öğretim programı konuları dil, matematik, çevre bilgisi, uygulamalı sanat ve din ve ahlak bilgisi ile Sağlık Eğitimidir. Ortaöğretimin alt seviyelerinde öğretim programı iki kademeye ayrılır. İlk iki yıl (S1 ve S2) Ulusal 5-14 Programını takip ederek genel bir eğitim sağlar. Üçüncü ve dördüncü (S3 ve S4) yıllarda herkes için uzmanlaşma ve meslekî eğitim unsurları bulunmaktadır.

(f) Değerlendirme, ilerleme ve yeterlilikler

İlköğretim seviyesinde, öğretmenler öğrencileri izlemek, öğrencilerin çalışmalarını kendileri ile tartışmak ve öğretmenin öğrencinin performansına ilişkin yargılarda bulunabileceği özel görevler vermek ve bazı okul bazısı ise ulusal testler olacak biçimde testler uygulamak dahil çeşitli biçimlerde öğrencileri ilerlemesini değerlendirirler. 'Ulusal Rehber İlkeler: 5-14 Yaş Grubu için Değerlendirme' adlı yayında öğretmenlere değerlendirme süreci konusunda rehber ilkeler sağlanmaktadır. Öğretmenler öğrencilerin ulaştıkları seviyelere ilişkin profesyonel yargılarını teyit etmek için İngilizce (okuma ve yazma) ve matematik konusundaki ulusal değerlendirme materyallerini kullanabilirler.

Ortaöğretim okullarında öğrenciler her okulun kendi prosedürlerine uygun olarak sürekli değerlendirmeye tabidir ve otomatik olarak sonraki sınıfa geçerler. Ortaöğretimin alt seviyesinin ilk iki yılında (S1/S2) değerlendirme 5-14 yaş grubu için ulusal rehber ilkelere uygun olarak gerçekleştirilir. 15 yaşında öğrenciler İskoçya Yeterlilikler Dairesinden İskoçya Ulusal Yeterlilikler Sertifikası almaya başlarlar. Her öğrencinin alması hedeflenen bu sertifika İskoçya Yeterlilikler Dairesi tarafından yönetilen ve her okulun kendisi tarafından gerçekleştirilen bir değerlendirme unsuru ile birlikte dış sınavlar aracılığıyla kazanılır.

5. İleri kademe ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası eğitim

(a) Eğitim türleri

Zorunlu öğretim sonrası eğitim ortaöğretim okulları ve 46 adet ileri eğitim kolejlerinde sağlanır. Meslekî eğitim ayrıca işyerindeki bağımsız eğitmenler ve çalışanlar tarafından da sağlanır.

(b) Kabul ölçütleri

Okullar ve ileri eğitim kurumları belirli derslere kayıt için özel şartlar belirleyebilmekte birlikte zorunlu öğretim sonrası eğitime kabul için gerekli herhangi resmi bir yeterlilik bulunmamaktadır. Öğrenciler kendi seçtikleri kurumlara ve programlara başvurmakta serbesttirler.

(c) Öğretim programının kontrolü ve içeriği

Öğrenciler okul ya da ileri eğitim kurumu tarafından sunulan derslerden ulusal olarak kabul edilmiş yeterliliklere yol açacak biçimde seçim yaparlar. Okullar, ileri eğitim kolejleri ve diğer merkezler için Ağustos 1999'da Standart Derece ötesinde eğitim alan herkes için bir ulusal yeterlilikler programı getirilmiştir.

(d) Değerlendirme ve yeterlilikler

Değerlendirme biçimleri yeterliliğe bağlıdır ancak bir ya da daha fazla yazılı, sözlü ve uygulamalı sınav ya da sürekli değerlendirme içerebilir. İskoçya Meslekî Yeterlilikleri sınavlar aracılığı ile değerlendirilmez ancak adayların belirli alanlardaki yetkinliğini göstermesini gerektirir. Yeterlilikler Yüksek Derece, İleri Yüksek Derece ve İskoçya Grup Dereceleri ve İskoçya Meslekî Yeterliliklerinde İskoçya Yeterlilik Sertifikasını içerir.

6. İleri Eğitim

(a) Kurumların türleri

On dört üniversite ve yedi diğer kurumu içerecek biçimde yirmi bir adet Yükseköğretim Kurumu vardır. Üniversite seviyesi ve üniversite seviyesi olmayan programlar (dereceler/alt-dereceler) sunmaktadırlar. Yükseköğretim seviyesindeki programlar (temel olarak Yüksek Ulusal Sertifika, Yüksek Ulusal Diploma ya da her ikisi de) ayrıca tüm ileri eğitim kolejleri tarafından da sunulmaktadır ve her iki kesim arasında yakın işbirliği vardır.

(b) Erişim

Belli başlı tüm yükseköğretim kurumları özerk kurumlardır ve her biri kendi kabul politikası ve şartlarını belirler. Her program için belirli şartlar belirlenir ve bunlar kurumlar arasında farklılık gösterir. Birçok durumda, başvuru sahiplerinin İskoçya Yüksek, İskoçya Meslekî Yeterlilikler ya da bunlara denk yeterliliklere sahip olması gereklidir. Son yıllarda yetişkin öğrenciler için daha fazla imkân sağlanması başarılı katılımcılar için iş garantisi sağlayan özel erişim derslerinin geliştirilmesine yol açmıştır.

2000 yılı sonbaharından beri tam zamanlı ileri seviye olmayan dersler alan İskoçya'da yaşayan öğrenciler ve AB öğrencileri için öğrenim ücretleri kaldırılmıştır. İlave olarak, devlet tarafından kabul edilen bazı yarı zamanlı öğrencilerin de ücret ödememe konusunda hakkı olabilir.

(c) Yeterlilikler

Genel olarak, öğrenciler normal dereceler elde etmek için üç yıl ve şeref dereceleri elde etmek için dört yıl eğitim alırlar. Üniversitelerin derslerini başarılı biçimde tamamlayan öğrencilere derece vermek için yetkisi vardır ve derecelere sapsayan programlar ve kendi standartları için sorumludurlar.

7. Özel ihtiyaçlar

Özel eğitime ya da ilave desteğe ihtiyacı bulunan çocuklar eğer çocuğun çıkarlarını en iyi biçimde bu karşılıyorsa mümkün olan durumlarda genel okullarda eğitilirler. Yerel yetkili organlar özel ihtiyacı olan öğrencilere sağlayacakları konusunda kendileri karar alırlar ancak öğrencilerin çoğu için bu uzman bir eğitim destek öğretmeni sağlanması biçimindedir.

8. Öğretmenler

Kamu tarafından finanse edilen okullarda, Eylül 2003'te ilköğretimdeki tam zamanlı öğretmenlerin toplam sayısı 22.321, ortaöğretimde 24.881 ve özel okullarda 2.027 idi. Bağımsız sektörde Eylül 2002 rakamları sırası ile 864, 2.071 ve 299 idi.

İskoçya'da kamu sektöründeki okul öğretmenleri yerel yetkili organlar tarafından atanır ve istihdam edilir. Ancak, hizmet koşulları ulusal seviyede yerel yetkili organ çalışanları, öğretmen örgütlerinin ve İskoç Hükümetinin temsilcilerini içeren üçlü bir yapı olan İskoçya Öğretmenlere İlişkin Konuları Görüşme Komitesinde görüşülür. İskoçya'daki kamu tarafından finanse edilen tüm ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğretmenlik yapmak isteyen herkesin İskoçya Genel Öğretim Kurulu tarafından öğretmen olarak kaydedilebilmesi için bir ilk eğitimden geçmesi ve bir Öğretim Yeterliliğine sahip olması gereklidir. Öğretim Yeterliliğine sahip öğretmenler İskoçya Genel Öğretim Kurulu tarafından geçici olarak kaydedilirler. Tam kayıt deneme ve değerlendirme süresi sonunda yapılır.

Ortaöğretim öğretmenlerinin çoğu öğretmenlik mesleğine Mezuniyet Sonrası Eğitim Sertifikası programı aracılığı ile bir derece aldıktan sonra girerler. Az bir kısmı sınırlı birkaç konuda sunulan Eğitim Lisansı ve az bir kısmı konuya özel eğitim, eğitim konusunda öğrenim ve okul deneyimi içeren karma dereceler ile girerler. Ağustos 2002'den itibaren yeni yeterlilik kazanmış tüm öğretmenlerin yeterlilik kazanmalarından hemen sonra bir okul yılı için bir eğitim konumuna erişimi olmalıdır. Buna Öğretmen Adapte Etme Programı adı verilir. Tam olarak kaydedilmek için stajyerlerin Tam Kayıt Standardında belirtilen standartları karşılamaları gereklidir.

II. Sürmekte Olan Reformlar ve Eğitimde Tartışılan Konular

Okulöncesi Eğitim

Birçok yetkili organ şu anda Öğretim Programı çerçevesinde özetlenen çeşitli konularda çocuğun ilerlemesi ve elde ettiklerini özetleyen bir geçiş kaydı kullanmaktadırlar. Sonraki birkaç yıl boyunca, geçiş kayıtları çocuğun okul öncesi eğitimden zorunlu eğitimin onuna kadar olan süre boyunca elde ettiği ilerlemelerin sürekli bir kaydını ve ebeveynler ve çocuk için açık bir geri besleme ve bilgi sağlayacak olan Kişisel Öğrenim Planlarına dahil edilecektir.

31 Temmuz 2003'ten itibaren yerel yetkili makamların anaokulları ya da sınıflarında eğitim almış bir öğretmen bulundurma zorunluluğu yoktur. Bunun yerine, öğretmenler kendilerine en çok ihtiyaç duyulan yerlerde istihdam edilebilirler. Hükümet tarafından Ocak 2002'de yayınlanan Öğretmen İstihdamı Hakkındaki Rehber İlkeler bunun en iyi etkiyi sağlayacak biçimde nasıl gerçekleştirilebileceğini tarif etmektedir. Sonraki birkaç yıl boyunca sosyal işgücünün her üyesinin İskoçya Sosyal Hizmetler Kurulu tarafından kaydedilmesi gerekli olacaktır. Bebek ve çocuk bakımı işgücünün kaydedilmesinin 2005 yılında gerçekleşmesi beklenmektedir. Kaydedilebilmek için, bireylerin kabul edilmiş bir yeterliliğe sahip olması ya da bu yönde çalışmada bulunması gereklidir.

Okul Organizasyonu ve Yönetimi

- **Sınıflardaki Öğrenci Sayısının Azaltılması.** Mayıs 2003'te İskoç Hükümeti 2007 yılından önce özellikle ortaöğretimde olacak biçimde öğretmenlerin sayısını 53.000'e arttırma ve ayrıca destek personelinin sayısını arttırma niyetini duyurdu. 2007 yılından önce sınıflardaki öğrenci sayısını Matematik ve İngilizce derslerinde ortaöğretim 1 (12/13 yaşı) ve ortaöğretim 2 (13/14 yaşı) için azami 25'e ve ilköğretim 1'de (5 yaşı) 25'e indirilmesi ve ortaöğretim ve ilköğretim sınırında çalışan uzmanların sayısını arttırmak için bu ilave öğretmenlerin kullanılması düşünülmektedir.

- **Bütünleşik Halk Okulları.** 2002 yılından beri yapılan önemli bir gelişme 2007 yılından önce İskoç okullarına Bütünleşik Halk Okulları yaklaşımını getirmeye yönelik taahhüt olmuştur. Bu yaklaşım standartları yükseltmeyi ve sosyal dahil etmeyi desteklemeyi hedeflemektedir. Bütünleşik Halk Okulları için tek bir model olmamakla birlikte, bunların birçoğu eğitim, sosyal çalışma, aile desteği ve sağlık eğitimi dahil olacak bir dizi hizmeti sağlayan bir profesyoneller ekibi ile mevcut birkaç okulu bir arada çalışmak için bir grup haline getirmektedir. Hizmetlerin bütünleştirilmesi bu okulların temel bir

özelliğidir ve İskoç Hükümeti 2007 yılından önce bütünleşik okul yaklaşımını her okula yaymak ve 2002-03 ve 2005-06 arasında bu gelişmeyi desteklemek için 78 milyon Sterlin sağlamak konusunu taahhüt etmiştir.

- **Özel İhtiyacı Olan Öğrencilerin Dahil Edilmesi.** İskoç Hükümeti 29 Ekim 2003 tarihinde öğretim için ilave destek ihtiyacı olan çocukların desteklenmesi için mevzuat sağlayan 'Eğitim (Öğretim için İlave Destek) Yasasını' çıkartmıştır. Yeni çerçeve 20 yıl önce getirilen mevcut sistemdeki tutumlar, beklentiler ve standartlarda olan değişiklikleri yansıtacaktır. Yeni çerçeve için rehber ilkeler şunlardır: çocukları ayrı ayrı değerlendirmek; daha az bürokratik ve daha etkin olmak; çocuğun destek ihtiyaçlarının asgari müdahale ile değerlendirildiği ve karşılandığından emin olmak; dahil olan ve etkilenenler tarafından anlaşılması kolay bir sistem sağlamak; ebeveynleri ve haklarını desteklemek; çocuğa odaklanmak; bireye özel olmak ve çocuğun haklarını tesis etmek; ve bütünleşik hizmetleri destekleyen tüm sektörler tarafından sistemin sahiplenilmesini sağlamak.

- **Okullardaki gelişmeleri sağlamak için yeni yetkiler.** 2003 Kasımında İskoç Hükümeti eğitim yetkililerinin okul müfettişleri tarafından önerilen ilerlemeleri yapmak istemedikleri yerlerde Bakanlara müdahalede bulunmak için yeni yetkiler sağlayan bir mevzuat taslağını duyurdu. Önerilen mevzuat uyarınca Bakanların ayrıca bağımsız okullardaki ilerlemeleri sağlamak için de ilave yetkileri olacak. Planlar 'Okullarımızda İlerlemelerin Sağlanması' başlıklı bir danışma raporu ve buna eşlik eden bir Parlamento yasa taslağında belirlenmiştir. Mevzuat şu anda Parlamentoda görüşülmektedir.

Okul Öğretim Programı ve Kaynakları

- **Öğretim Programı Reformu ve Okullardaki İlerlemeler.** 1 Kasım 2004 tarihinde Eğitim Bakanı Peter Peacock tarafından İskoçya'daki okulların geliştirilmesine ilişkin on iki temel eylem açıklandı.

Bunlar bir nesil için okullarda en kapsamlı modernizasyon programını oluşturan daha genel bir reformlar paketinin bir parçasıdır.

Ortaöğretim okullarında özellikle hedeflenen on iki temel reform şunlardır:

- En üst düzeyde performans gösteren okullar için yeni bir altın standart – Mükemmellik Standardı
- Yeni 3-18 öğretim programı – daha fazla seçenek sağlayan, okuryazarlık ve hesap bilgisine daha fazla önem veren ve Yüksek Derecelere yönelik çalışmak isteyen öğrencilere daha fazla zaman ayırmaya yönelik öğretim programının ilk evresi için tüm önerileri kabul eden
- Geleceği konusunda 2007 yılından önce bir karar alınacak biçimde sınav yapısını basitleştirmek için Standart Derecelerin gözden geçirilmesi
- Güncelliğini kaybetmiş olan 'yaş ve kademe' yönetmelikleri iptal edilerek öğrencilerin sınavları daha erken almasına imkân sağlanması
- İlköğretim öğretmenlerinin ortaöğretim okullarında çalışmalarına izin verilmesi ve bu şekilde P7'den S1'e geçtiklerinde öğrencilerin performanslarında düşme olmaması
- Okul müdürlerinin ön safhalarda liderlik yapması için Hunter Vakfı tarafından desteklenen yeni bir Liderlik Akademisi
- Dönüşüm ihtiyacının en yüksek olduğu ya da kendilerini daha da genişletmek isteyen okullarda hızlı gelişmeler sağlamaya yönelik bir Hevesli Okul Programı – Program ve Liderlik Akademisi için Hükümet tarafından bir yılda 8 milyon Sterlin yatırım yapılacaktır.
- Okul yönetiminde yetki devrinin genişletilmesi ve bu şekilde okul müdürlerinin kendi yetkileri dahilinde harcayacakları daha fazla paraya sahip olması, daha iyi plan değişimi için üç yıllık bütçeler ve personel yapıları konusunda kendilerine daha fazla söz hakkı tanınması
- Öğrencilere daha fazla meslekî seçenek ve iş dünyasında kendi yıllarını çizme konusunda daha fazla imkân sağlamak için iş dersleri ve yeterlilikleri için yeni beceriler.

- İskoçya'nın uluslararası düzeyde rekabet etmeye devam etmesini sağlamak için İskoçya'nın eğitim performansı ve diğer ülkelerinkiler arasında daha fazla uluslararası karşılaştırma
- Okulların performansı konusunda mümkün olan en iyi bilgilere sahip olduğundan emin olmak için yeni bir Elde Edilenler Anketi
- Okullarından ve okul müdürlerinden en iyi performansı almalarını sağlamak amacıyla yerel yetkili organların incelemeleri için yeni bir düzenleme

Daha fazla bilgi için <http://www.scotland.gov.uk/News/Releases/2004/11/01082841> ve <http://www.scotland.gov.uk/library5/education/aesaa-00.asp> adreslerine bakınız.

2002 yılındaki değerlendirmede İskoçya Hükümeti Eğitim Bölümü 'Öğretim için Değerlendirme: Geliştirme Programının' bir parçası olarak kişisel öğretim planlamaya olan yaklaşımları geliştirmek amacıyla bir program başlatmıştır. İki yıl boyunca otuz iki İskoç okulu yer almıştır. Değerlendirme raporu Eylül 2004'te yayınlanmıştır – <http://www.scotland.gov.uk/library5/education/plpp02-00.asp>

Öğretmenler

- **Öğretmenlik Mesleği.** Mayıs 2003'te İskoç Hükümeti özellikle öğretmenlerin ortaöğretim ve ilköğretim okulları arasında geçiş yapmasına izin vererek ilköğretim öğrencileri ile çalışan özel öğretmenlerin sayısı ve kapsamını artırma niyetini duyurdu. Hükümet halihazırda '21. Yüzyıl için Öğretmenlik Mesleği' anlaşması uyarınca 2006 yılından önce öğretmenler için ders saatini 22,5'e azaltmayı taahhüt etmiştir.

- **Öğretmenlerin İşe Alınması.** Ağustos 2002'den itibaren, yeni yeterlilik kazanmış öğretmenlerin tümünün yeterlilik kazanmalarından hemen sonra bir okul yılı için bir öğretim konumuna erişimi olmalıdır. Eğitim konumunun azami 0,7'si Tam Zamanlı olarak sınıfta ders ve geri kalan 0,3'ü profesyonel gelişme için ayrılmalıdır. Her stajyerin tavsiye, destek ve rehber ilkeler sağlamak için okul içinde belirlenmiş olan bir intibak eğitimine erişimi olacaktır. Tam olarak kaydedilmek için stajyerlerin Tam Kayıt için Standartlarda belirlenen standartları karşılamaları gereklidir.

- **Sürekli Profesyonel Gelişim.** İskoç İdaresi '21. Yüzyıl için Öğretmenlik Mesleği' anlaşması uyarınca öğretmenlerin sürekli profesyonel gelişimi için yeni bir çerçeve oluşturmuştur. Tüm öğretmenler için yılda 35 saat sürekli profesyonel gelişim azami bir sınır olarak getirilmiştir. Bu süre kişisel profesyonel gelişim, ulusal olarak akredite edilen kurslara katılım, okuldaki küçük ölçekli faaliyetler ve diğer sürekli kişisel gelişim faaliyetleri arasındaki uygun bir dengede harcanacaktır.

Yaşam Boyu Öğrenme

- **İşletmede Eğitim. Başarı için Kararlı.** İskoç Hükümeti İşletmede Eğitim – Başarı için Kararlı adlı yeni stratejisini Mart 2003 tarihinde başlatmıştır. Başarı için Kararlı programı eğitimdeki işletmelerin yakın zaman önceki gözden geçirilmesi ve öğrencilerin öğrendiği, öğretmenlerin öğrettiği yöntemlerde ve eğitim ve iş dünyasının etkileşimde bulunduğu yöntemlerde değişiklik için bir çağrıdan kaynaklanmıştır. Konunun tümü gençleri çalışma yaşamı ve daha genel anlamda hayat için hazırlayacak beceriler, bilgiler ve tutumların geliştirilmesine yöneliktir. Program 14 yaşında ve daha büyük öğrenciler için ilgili yeterlilikler sağlanacak biçimde P1 ile S6 arasındaki öğrenciler için işletmecilik, işletmede eğitim ve işe dayalı meslekî öğretim biçimindeki üç faaliyet alanı sağlamaya odaklanmıştır.

Yerel yetkili organlar kendi bölgelerinde İşletmede Eğitim sağlama konusunda sorumludurlar: İskoç Hükümeti bu stratejiyi uygulamak için 3 yıl boyunca (2003-2006) 42 milyon Sterlin taahhüt etmiştir ve belirli faaliyetleri desteklemek için özel sektör ilave 2 milyon Sterlin katkı sağlamıştır.

- **Yükseköğretimin Gözden Geçirilmesi.** Yükseköğretimin Gözden Geçirilmesi Evre 2: İskoçya'daki Yükseköğretim için Çerçeve Mart 2003 yılında yayınlanmıştır. Çerçeve sonraki on yılda sektör için

ulusal öncelikleri belirlemektedir. Kapsamlı danışma ve tartışmaya dayanan 18 aylık gözden geçirmenin sonucudur ve yükseköğretim sektörü ve Hükümet arasındaki yeni bir ortaklığın başlangıcını işaret etmektedir.

- **İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi.** İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesi şimdi İskoç Hükümeti, İskoçya Yeterlilikler Dairesi, Yükseköğretim için Kalite Güvence Dairesi ve İskoç Üniversiteleri arasındaki bir ortaklık uyarınca yürütülmektedir. Çerçeve şu anda Başlangıç seviyesinden Doktora seviyesine kadar olan tüm İskoç yeterliliklerini kapsamaktadır. Bu okullarda, ileri eğitim kurumları, yükseköğretim kurumları ve iş yerlerinde hem akademik hem de meslekî yeterlilik sağlayanları kapsamaktadır.

İskoçya Kredi ve Yeterlilikler Çerçevesinin gelecekteki gelişmeleri İskoçya'da faaliyet gösteren profesyonel organlar ve diploma veren diğer organların çerçeve içine dahil edilmesini içerecektir. Ayrıca esnek öğrenme biçimlerinin (halk eğitimi, gönüllü sektör ve Learn Direct Scotland tarafından sağlanan eğitimin) ne şekilde dahil edilebileceği de incelenecektir.

- **Halk Öğrenimi ve Gelişimi.** Halk öğrenimi ve gelişimi konusunda politika tavsiyesi sorumluluğu İskoç Hükümetinden İskoçya Yerel Birimlerine ve Yerleşim ve Yenileme için İskoç Hükümeti Dairesine devredilmiştir. İskoç Hükümeti Ocak 2004'te halk öğrenimi ve gelişimi konusunda yeni rehber ilkeleri – 'Daha güçlü halklar oluşturmak için birlikte çalışma ve öğrenmeyi' - yayınlamıştır. Bu rehber ilkeler ilk kez olarak halkın öğrenimi ve gelişimi konusundaki ulusal öncelikleri içermektedir. İskoç Hükümeti ayrıca Şubat 2003'te Halk Eğitimi Öğrenimi İnceleme raporuna olan yanıtını yayınlamıştır (Uygulama için Yetkilendirilmiş: İskoçya'daki Halk Öğrenimi ve Gelişiminin Geleceği). Duyurulan temel konular şunları içermektedir: halk öğrenimi ve gelişimi konusunda bir derece sağlanması; işe dayalı eğitim yollarının genişletilmesi; İskoçya Kredi ve Yeterlilikler çerçevesine paralel derece öncesi seviye programlarının genişletilmesi; profesyonel kaydın getirilmesi; ve bu sahada çalışan profesyonellerin onaylanması, geçerliliklerinin tespit edilmesi ve akreditasyonlarının sağlanmasının denetlenmesi için profesyonel bir organın tesis edilmesi.

- **Öğrenciler için Destek.** Mayıs 2003'te İskoç Hükümeti eğitimlerine devam edebilmelerine imkân sağlamak amacıyla düşük gelirli ailelerden olan 16 ve 19 yaş arasındaki tüm gençler için mali destek sağlama niyetini duyurmuştur. Hükümet halihazırda 2004/05 eğitim yılında başlayacak ve 2007/08 eğitim yılında sona erecek biçimde düşük gelirli ailelerden 16 ve 19 yaş arasında olup koşulları sağlayan tüm gençler için Eğitim Sürdürme Burslarını yılda 1.500 Sterline kadar olacak biçimde tüm İskoçya geneline yayma konusunda taahhütte bulunmuştur.